

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2019-2020

Ο σχεδιασμός του κέντρου της Δρέσδης και ο ρόλος των φορέων προστασίας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΠΑΠΑΓΡΗΓΟΡΑΚΗ ΝΕΦΕΛΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΔΙΜΕΛΛΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΧΑΝΙΑ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2019

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ο σχεδιασμός του κέντρου της Δρέσδης και ο ρόλος των φορέων προστασίας

The planning of the center of Dresden and the role of the protection agencies

ΠΑΠΑΓΡΗΓΟΡΑΚΗ ΝΕΦΕΛΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΔΙΜΕΛΛΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Περίληψη

Οι καταστροφές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, έπληξαν σημαντικά ιστορικά κέντρα και οι διαφορετικές αντιμετωπίσεις και επιλύσεις των αστικών προβλημάτων που προέκυψαν κατά τη μεταπολεμική ανοικοδόμηση, επηρέασαν για χρόνια τη μορφή του πολεοδομικού ιστού πολλών πόλεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις ιστορικά κέντρα επανασχεδιάστηκαν εξολοκλήρου ενώ σε άλλες, αποκαταστάθηκαν με βάση την προπολεμική τους κατάσταση.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα ανοικοδόμησης ιστορικού κέντρου αποτελεί η περίπτωση της Δρέσδης, η οποία καταστράφηκε σχεδόν ολοσχερώς από βομβαρδισμούς κατά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και της οποίας οι αναπλάσεις βασίστηκαν στο προπολεμικό σχέδιο. Διαφορετικά πολιτικά συστήματα και οικονομικές συγκυρίες επέφεραν διαφορετικές πολεοδομικές προσεγγίσεις, επηρεάζοντας την μορφή της πόλης από τα πρώτα χρόνια της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης, προσδίδοντάς της την εικόνα που έχει σήμερα.

Για την καλύτερη κατανόηση της ανοικοδόμησης της Δρέσδης και των συνθηκών που της προσέδωσαν την εικόνα που έχει σήμερα, η παρούσα έρευνα εστιάζει στην ανάλυση των διαδικασιών που επηρέασαν την ανάπτυξη της πόλης πριν τη καταστροφή, καθώς και των συνθηκών που επηρέασαν την ανοικοδόμηση του ιστορικού κέντρου μεταπολεμικά. Οι εκτεταμένες καταστροφές έδωσαν έδαφος για την έκφραση του νέου πολιτικού συστήματος που για χρόνια επηρέασε και επέφερε σημαντικές αλλαγές στη μορφή του ιστορικού κέντρου.

Μετά την έναρξη της ανοικοδόμησης της πόλης με βάση τον προϋπάρχοντα πολεοδομικό ιστό και την αποκατάσταση της προπολεμικής εικόνας της, διερευνώνται οι προσεγγίσεις των επεμβάσεων και η αντιμετώπιση του ιστορικού κέντρου στην προσπάθεια για κάλυψη των αναγκών και εκσυγχρονισμού πριν και μετά την διαγραφή της Δρέσδης από τη Λίστα Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO.

Τελικά, επιχειρείται να γίνει μια αξιολόγηση αυτών των προσεγγίσεων, με σκοπό την άντληση συμπερασμάτων όσον αφορά τις αποφάσεις για τις επεμβάσεις στο ιστορικό κέντρο και τη σύνδεσή του με τον σύγχρονο πολεοδομικό ιστό. Διερευνάται αν τα νέα σχέδια που εκπονήθηκαν επηρεάστηκαν από την έλλειψη κανονισμών για την προστασία του ιστορικού κέντρου ή ακολούθησαν τις ίδιες αρχές όπως όταν η πόλη βρισκόταν στον κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO και πως αυτές οι αποφάσεις επηρέασαν την εικόνα του ιστορικού κέντρου.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τη καθηγήτριά μου Κα. Δέσποινα Διμέλλη για όλη την συνεργασία και την καθοδήγηση που μου έδωσε κατά τη διάρκεια εκπόνησης αυτής της εργασίας. Όπως θα ήθελα να ευχαριστήσω και όλους τους φίλους και την οικογένειά μου για τη στήριξή τους.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	7
Μεθοδολογία.....	9
Ενότητα Α΄	10
1. Αστικά σύνολα και αναπλάσεις.....	11
1.1 Η εξέλιξη του σχεδιασμού των πόλεων	11
1.2 Οι απαρχές της αστικής διατήρησης	12
1.3 Η αντιμετώπιση των ιστορικών κέντρων μετά τον Ά Παγκόσμιο Πόλεμο	16
1.4 Οι καταστροφές του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και οι νέες αρχές των αναπλάσεων	21
1.5 Οι σύγχρονες αρχές της αντιμετώπισης των ιστορικών κέντρων	27
Ενότητα Β΄	31
1. Δρέσδη – Ιστορία της Πόλης.....	32
1.1 Η πολεοδομική ανάπτυξη της Δρέσδης πριν το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	33
1.2 Η Δρέσδη ως πρωτεύουσα	34
1.3 Η Δρέσδη μετά το δεύτερο μισό του 18 ^{ου} αιώνα	38
2. Η περίοδος της Σοβιετικής Κυριαρχίας	43
2.1 Η Δρέσδη μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου	43
2.2 Η πόλη τα πρώτα χρόνια της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης	44

2.3 Σχέδια για την ανοικοδόμηση της πόλης τον 20 ^ο αιώνα	47
3. Η ανάπτυξη της πόλης τον 21 ^ο αιώνα - Πρώτες προσπάθειες εξυγίανσης	56
3.1 Ιστορική Περιοχή Neumarkt	57
3.2 Περιοχή Äußere Neustadt	59
3.3 Βιομηχανική Περιοχή Friedrichstadt	59
4. Σχέδιο για το κέντρο της πόλης του 1994	60
4.1 Το Σχέδιο Χρήσεων Γης για τη Δρέσδη (2003)	67
4.1.1 Τομεακά σχέδια χρήσεων γης	68
5. Η πόλη τον 21 ^ο αιώνα	73
5.1 Η ένταξη της Δρέσδης στη λίστα πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO	73
5.2 Η διαγραφή της Δρέσδης από την UNESCO	76
6. Πρόγραμμα ανάπτυξης της πόλης τον 21 ^ο αιώνα	77
6.1 Γενικό σχέδιο για το κέντρο της Δρέσδης (2008)	77
6.1.1 Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης.....	79
6.1.2 Βασικές αρχές του Σχεδίου του 2008.....	81
6.2 Ο σχεδιασμός του ιστορικού κέντρου	85
7. Νέα αναθεώρηση του σχεδίου –Η Δρέσδη του μέλλοντος	87
7.1 Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης.....	87
7.2 Βασικές αρχές του σχεδιασμού	89
7.3 Το σχέδιο για το ιστορικό κέντρο	91

Ενότητα Γ'	97
1. Συμπεράσματα.....	98
1.1 Πρακτικές σχεδιασμού Ιστορικών συνόλων το 2 ^ο μισό του 20 ^{ου} αιώνα και η εφαρμογή τους στη Δρέσδη.....	99
1.2 Ο σχεδιασμός της πόλης τον 21 ^ο αιώνα και ο ρόλος των φορέων προστασίας.....	102
Επίλογος.....	106
Βιβλιογραφικές Πηγές	108
Ηλεκτρονικές Πηγές.....	110
Κατάλογος Εικόνων	115

Εισαγωγή

Αντικείμενο της παρούσας ερευνητικής εργασίας, αποτελεί η μελέτη των επεμβάσεων του ιστορικού κέντρου της Δρέσδης μετά τις καταστροφές από τους βομβαρδισμούς του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και ο ρόλος των φορέων προστασίας στην ανάπτυξη και την ένταξή του στον σύγχρονο αστικό ιστό. Διερευνώνται οι επεμβάσεις που ακολουθήθηκαν κατά την μεταπολεμική ανοικοδόμηση και για την ανάπτυξη και καλύτερη σύνδεση του ιστορικού κέντρου με τον σύγχρονο αστικό ιστό πριν και μετά την διαγραφή της πόλης από τη Λίστα Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO και τι αλλαγές επέφεραν αυτές οι επεμβάσεις στο ιστορικό κέντρο.

Μέσω της αξιολόγησης των επεμβάσεων αναδεικνύονται οι προσεγγίσεις του ιστορικού κέντρου και της επανένταξής του στον υπόλοιπο αστικό ιστό, ενώ ταυτόχρονα γίνεται διερεύνηση της επιρροής των φορέων προστασίας και των σύγχρονων στρατηγικών σχεδιασμού στην εικόνα του ιστορικού κέντρου μέχρι σήμερα.

Η πόλη επιλέχθηκε για μελέτη, καθώς αποτελεί αστικό κέντρο Ευρωπαϊκής πόλης, με μακραίωνη ιστορία που ισοπεδώθηκε από τους βομβαρδισμούς κατά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ο λόγος που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, είναι γιατί αποτελεί μια πόλη η οποία αφού ανοικοδομήθηκε το ιστορικό της κέντρο, εγγράφηκε από την UNESCO στη Λίστα Προστασίας της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς για να διαγραφεί μόνο λίγα χρόνια αργότερα.

Για την οργάνωση της έρευνας, αυτή η εργασία χωρίζεται σε τρία μέρη. Για την καλύτερη κατανόηση των πρακτικών που ακολουθήθηκαν, στο πρώτο μέρος αναλύεται το θεωρητικό υπόβαθρο των προσεγγίσεων αστικών αναπλάσεων και κυρίως εκείνων που αφορούν σε ιστορικά κέντρα πόλεων και ο ρόλος των φορέων προστασίας όταν γίνονται επεμβάσεις σε ιστορικά κέντρα. Στο δεύτερο μέρος, γίνεται ιστορική και πολεοδομική ανάλυση της πόλης από την περίοδο της δημιουργίας της, για την καλύτερη κατανόηση της μορφής και του χαρακτήρα της πριν τη καταστροφή. Στη συνέχεια αναλύεται η έκταση της καταστροφής, καθώς και οι άμεσες αντιδράσεις και αποφάσεις των αρχών της πόλης για την αντιμετώπιση της ανοικοδόμησής της.

Τέλος διερευνάται πώς αυτές οι αποφάσεις επηρέασαν την εικόνα του ιστορικού κέντρου και πως οι πολεοδομικές τάσεις επηρέασαν το σχεδιασμό και προσέδωσαν στη πόλη την εικόνα που έχει σήμερα. Στο τρίτο μέρος, γίνεται μια κριτική αποτίμηση των επεμβάσεων, των αποτελεσμάτων που επέφεραν όσον αφορά τη διατήρηση του ιστορικού κέντρου, τη καλύτερη σύνδεση με τον σύγχρονο αστικό ιστό αλλά και ο βαθμός που επηρέασαν το χαρακτήρα του ιστορικού κέντρου.

Μεθοδολογία

Οι πληροφορίες που παρατίθενται σε αυτή την ερευνητική εργασία συλλέχθηκαν από έντυπο και ηλεκτρονικό βιβλιογραφικό υλικό. Οι πηγές αυτές αφορούν τις προσεγγίσεις της ανοικοδόμησης των ιστορικών κέντρων και την εξέλιξη του όρου της αστικής ανάπλασης, για τη συγκέντρωση των απαραίτητων πληροφοριών και τη δημιουργία του υπόβαθρου για την εργασία. Ακόμη, έγινε βιβλιογραφική έρευνα και διασταύρωση των πληροφοριών για την ιστορική εξέλιξη και ανάπτυξη της Δρέσδης πριν τη καταστροφή της και μετά. Αναζητήθηκαν πληροφορίες για τις συνθήκες μετά τον πόλεμο και τις πρακτικές που ακολουθήθηκαν κατά την ανοικοδόμησή της αλλά και τις επεμβάσεις που εφαρμόστηκαν κατά την ανακατασκευή του ιστορικού κέντρου μέχρι σήμερα.

Η μέθοδος που ακολουθείται είναι η συγκριτική, καθώς μετά από μελέτη και ανάλυση των πληροφοριών, γίνεται σύγκριση των προσεγγίσεων της ανοικοδόμησης και αναβάθμισης του ιστορικού κέντρου πριν και μετά την απένταξη της πόλης από την UNESCO με στόχο την άντληση συμπερασμάτων.

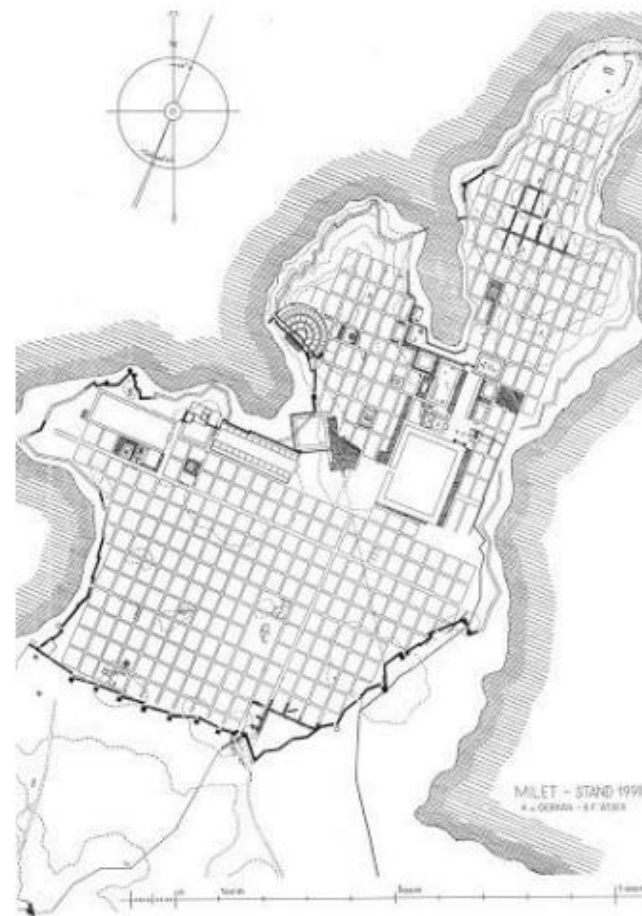
Ενότητα Α΄

1. Αστικά σύνολα και αναπλάσεις

Η διατήρηση των αστικών συνόλων αποτελεί ιδέα της σύγχρονης εποχής και αναπτύχθηκε μετά την Γαλλική επανάσταση, κατά τον 19^ο αι. Η σύγχρονη έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς, αναπτύχθηκε ως αναγνώριση της αξίας του ιστορικού μνημείου, ενώ εμφάνιση της έννοιας της «κληρονομιάς» συνδέεται με την εδραίωση των σύγχρονων εθνικών κρατών και την ανάγκη να προσδιοριστούν οι δικές τους παραδόσεις και ταυτότητες. Η πολιτιστική κληρονομιά «κατοχυρώθηκε» μετά τη Γαλλική Επανάσταση, με τη δημιουργία εξειδικευμένων φορέων συντήρησης και συνοδεύτηκε από μια σημαντική συζήτηση, που διαμόρφωσε σύγχρονες μεθοδολογίες και πρακτικές διατήρησης. Η σημασία των μνημείων και της κληρονομιάς στην Ευρώπη ενισχύθηκε στα μέσα του 19^{ου} αι. με τη δημιουργία ιδρυμάτων όπως η Επιτροπή των Ιστορικών Μνημείων στη Γαλλία το 1837, με τα αρχεία μνημείων όπως αυτά που ανέπτυξε ο Prosper Mérimée και η Εταιρεία για την Προστασία των Αρχαίων Κτιρίων που δημιούργησε ο William Morris στη Μεγάλη Βρετανία το 1877 (Bandarin & van Oers, 2012).

1.1 Η εξέλιξη του σχεδιασμού των πόλεων

Τον 21^ο αιώνα, οι πόλεις αποτελούν τον πιο συνηθισμένο τρόπο διαβίωσης, ενώ η έκταση αυτού του φαινομένου είναι το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας που έγινε πιο έντονη τον περασμένο αιώνα. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, οι τόποι διαμονής των ανθρώπων υπέστησαν συνεχείς μεταβολές με σκοπό την ικανοποίηση βασικών αναγκών. Οι πρώτες πολεοδομικές πρακτικές μπορούν να εντοπιστούν στις πρώτες μεγαλύτερες πόλεις στην κοιλάδα του Ινδού ποταμού. Διαφορετικά παραδείγματα σχεδιασμού πόλεων είναι η πόλη Ακετατόν (1346-1341 π.Χ.) που αποτελεί παράδειγμα του συμβολισμού και της σημασίας του σχεδιασμού των πόλεων όπως και ο ορθογώνιος κάναβος του Ιπποδάμου για την αποικία της Μιλήτου (450 π.Χ.). (Ανδρικοπούλου, Γιαννακού, Καυκαλάς, & Πιτσιαβά-Λατινοπούλου, 2014).

Εικόνα 1: Το Ιπποδάμειο σχέδιο της Αθηναϊκής αποικίας της Μιλήτου.

Τέλος χαρακτηριστικό στοιχείο που επηρέασε το σχεδιασμό και την μορφή που απέκτησαν οι πόλεις, ήταν η κατασκευή τειχών που έδιναν την αίσθηση της ασφάλειας και παράλληλα αποτελούσαν τον τρόπο διάκρισης της πόλης από την ύπαιθρο (Ανδρικοπούλου, Γιαννακού, Καυκαλάς, & Πιτσιαβά-Λατινοπούλου, 2014).

1.2 Οι απαρχές της αστικής διατήρησης

Κατά τη βιομηχανική επανάσταση οι συνθήκες ζωής άλλαξαν για ένα πολύ μεγάλο μέρος του πληθυσμού, που άρχισε να συγκεντρώνεται μαζικά στις πόλεις εγκαταλείποντας τις μικρές αγροτικές κοινότητες που ως τότε αποτελούσαν τον πιο συνηθισμένο τρόπο διαβίωσης. Πολλές πόλεις επεκτείνονταν γρήγορα ενώ τα τείχη αποτελούσαν εμπόδιο στην ανάπτυξή τους και τη συγκέντρωση του νέου πληθυσμού με αποτέλεσμα την επέκταση σε ύψος. Οι μεταβαλλόμενες ανάγκες και ο αυξανόμενος πληθυσμός οδήγησαν στην σταδιακή κατάργηση και πολλές φορές κατεδάφιση των τειχών που αποτελούσαν εμπόδιο στην επέκταση και οργάνωση των πόλεων. Το τέλος του προτύπου πόλης, τοποθετείται στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, σημειώνοντας το τέλος σχεδόν ενός τρόπου οργάνωσης και σχεδιασμού των πόλεων (Ανδρικοπούλου, Γιαννακού, Καυκαλάς, & Πιτσιαβά-Λατινοπούλου, 2014) Παρόλα αυτά, η διάνοιξη/κατάργηση των τειχών δεν βελτίωσε τις συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων στη παλιά πόλη και έπρεπε να βρεθούν νέοι τρόποι αντιμετώπισης και αναδιοργάνωσης του κέντρου (Ανδρικοπούλου, Γιαννακού, Καυκαλάς, & Πιτσιαβά-Λατινοπούλου, 2014).

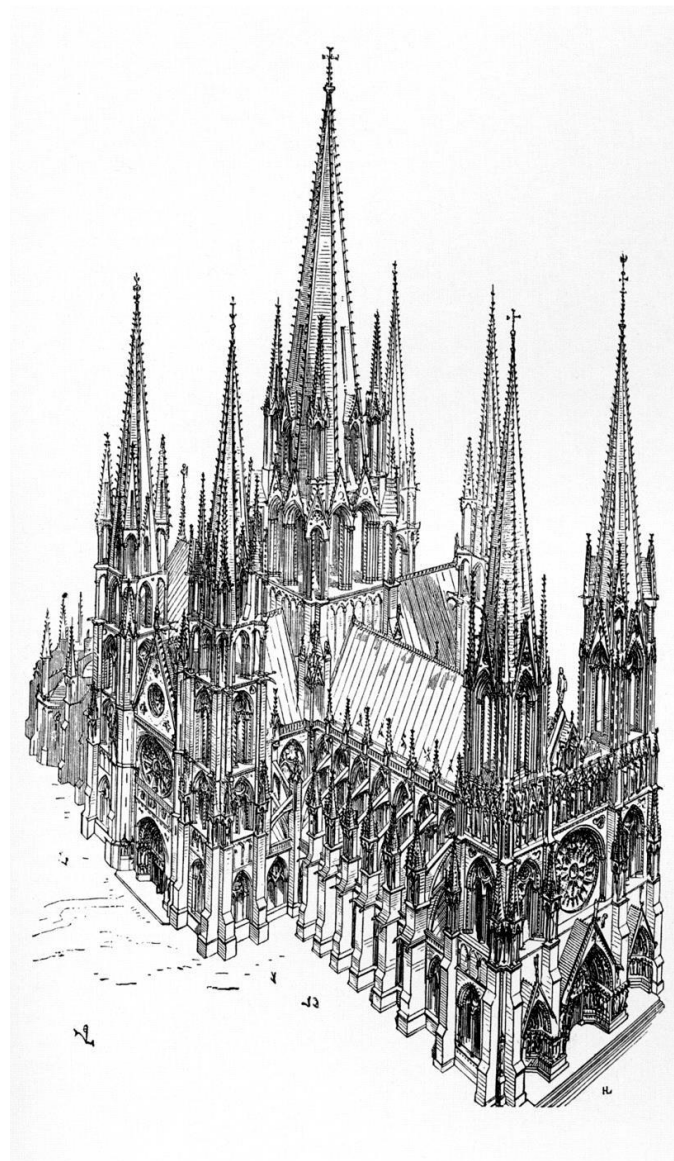

Εικόνα 2: Το σχέδιο της ιδανικής πόλης Παλμανόβα στην Ιταλία (1593 μ.Χ.)

Χαρακτηριστικό παράδειγμα περιτειχισμένης πόλης που σχεδιάστηκε ως πρότυπο της ιδανικής πόλης, που ενσωμάτωνε τις πιο σύγχρονες αντιλήψεις για την ποιότητα ζωής και τις τεχνικές άμυνας (Ανδρικοπούλου, Γιαννακού, Καυκαλάς, & Πιτσιαβά-Λατινοπούλου, 2014).

Οι ουτοπικές προτάσεις του Fourier και του Robert Owen, ενέπνευσαν σημαντικές κοινωνικές μεταρρυθμίσεις και είχαν σημαντική συμβολή στον ορισμό των σύγχρονων πολεοδομικών αρχών. Ωστόσο, δεν επέφεραν τόσο ισχυρές αλλαγές για την ιστορική πόλη, όπως έγινε με το κίνημα των “urbanengineers” που σκόπευε να βελτιώσει τις ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης των εργατικών τάξεων. Το κύριο μέλημα του σχεδιασμού ήταν η κατεδάφιση μεγάλων τμημάτων της ιστορικής πόλης ώστε να δημιουργηθούν καλύτεροι χώροι στέγασης, ανοιχτοί χώροι και υποδομές υγιεινής. Οι πολιτικές αυτές είχαν εκτεταμένο αντίκτυπο στον πολεοδομικό σχεδιασμό για πάνω από έναν αιώνα και συνεχίζουν να εφαρμόζονται σε πολλές πόλεις του αναπτυσσόμενου κόσμου (Bandarin & van Oers, 2012).

Ο John Ruskin και αργότερα ο William Morris, είδαν στην προ-βιομηχανική πόλη μία από τις σημαντικότερες κληρονομίες της ιστορίας και αγωνίστηκαν για τη διατήρησή της. Αυτή η «ρομαντική» προσέγγιση, ήταν ουσιαστικά μια μορφή εναντίωσης στον συνεχιζόμενο εκσυγχρονισμό και στην καταστροφή που προκάλεσε η Βιομηχανική Επανάσταση. Εκείνη τη περίοδο υπήρξαν αντιφάσεις και συγκρούσεις μεταξύ διαφορετικών αντιλήψεων για την ιστορική κληρονομιά, όπως του οράματος του Ruskin στην Αγγλία με το «Κίνημα εναντίον της Αποκατάστασης των Μνημείων» και το «Δόγμα της ολικής στιλιστικής αποκατάστασης» που ξεκίνησε και άσκησε ο Eugène - Emmanuel Viollet-Le-Duc στη Γαλλία. Για τον Viollet-Le-Duc, η αποκατάσταση ενός κτιρίου ήταν η ανασύσταση μιας «πλήρους» και «ιδανικής» κατάστασης του μνημείου στην οποία ίσως δεν υπήρξε ποτέ πριν. Αυτή η προσέγγιση εφαρμόστηκε σε μεμονωμένα μνημεία, όπως η Notre Dame στο Παρίσι, αλλά και σε αστικά σύνολα, (όπως φαίνεται από την αποκατάσταση και ανακατασκευή της πόλης της Carcassonne) (Bandarin & van Oers, 2012).

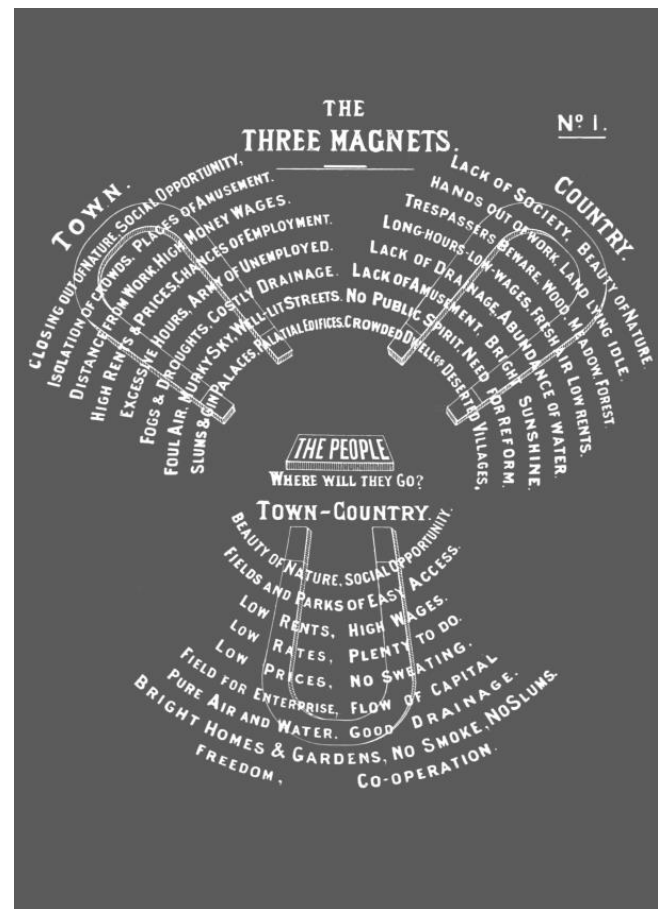
Εικόνα 3: Σχέδιο του Viollet Le Duc για την Παναγία των Παρισίων, που υλοποιήθηκε μερικώς.

Σημαντική περίοδο στην εξέλιξη των πολεοδομικών πρακτικών, ήταν οι δεκαετίες από το 1850 έως το 1870 με τα σχέδια του Georges Eugene Haussmann για το Παρίσι, τα οποία αποτέλεσαν τη μετάβαση στην πρόσφατη περίοδο της πολεοδομίας. Τα σχέδια αυτά χαρακτηρίζονταν από παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας, όπως διάνοιξη λεωφόρων και η διαμόρφωση οδών και πλατειών που διαμόρφωσαν συνολικά το χαρακτήρα του κέντρου του Παρισιού. Από τα έργα του Haussmann δημιουργήθηκε το πλαίσιο στο οποίο αναπτύχθηκαν διαφορετικές εκδοχές του χωρικού σχεδιασμού που χαρακτήρισαν μεγάλο μέρος των πρακτικών που ακολουθήθηκαν ως τα μέσα του 20^{ου} αιώνα (Ανδρικοπούλου, Γιαννακού, Καυκαλάς, & Πιτσιαβά-Λατινοπούλου, 2014)

Εικόνα 4: Η Rue de Rivoli, το 1855, ήταν η πρώτη λεωφόρος που χτίστηκε από τον Haussmann και χρησίμευσε ως μοντέλο για άλλες.

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, αναπτύχθηκε και εφαρμόστηκε στην Αγγλία η ιδέα της «Κηπούπολης» από τον Ebenezer Howard. Η βασική ιδέα παρουσιάστηκε μέσα από ένα διάγραμμα, γνωστό ως “Τρεις μαγνήτες – Tree magnets” και το οποίο αφορούσε τη δημιουργία μικρών αστικών περιοχών στην ύπαιθρο, γύρω από αστικά κέντρα όπου θα συνόρευε το αστικό με το φυσικό τοπίο (Ανδρικοπούλου & Καυκαλάς, 2015). Στις ΗΠΑ αναπτύχθηκε, το κίνημα που έγινε γνωστό ως ‘City Beautiful’, όπου μια από τις πιο γνωστές εφαρμογές είναι το σχέδιο του 1901 για την κεντρική περιοχή της Ουάσιγκτον με το Καπιτώλιο και το μνημείο του Λίνκολν στα δυο άκρα του κεντρικού άξονα. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, από το πρότυπο της βιομηχανικής πόλης του Tony Garnier και τα σχέδια του Arturo Soria y Mata για τη γραμμική πόλη εισάγονται οι βασικές αρχές του διαχωρισμού των χρήσεων για μια λειτουργική πόλη (Ανδρικοπούλου, Γιαννακού, Καυκαλάς, & Πιτσιαβά-Λατινοπούλου, 2014).

Εικόνα 5: Οι τρεις μαγνήτες του Ebenezer Howard (1898)

1.3 Η αντιμετώπιση των ιστορικών κέντρων μετά τον Α Παγκόσμιο Πόλεμο

Κατά τον 19^ο αι. η ιστορική πόλη δεν αναγνωριζόταν ως σύνολο πολιτιστικής κληρονομιάς και αυτό που ήταν σημαντικό ήταν να διατηρηθούν τα μνημεία που ήταν σύμβολα της παράδοσης, όπως οι καθεδρικοί ναοί, τα παλάτια, οι κήποι και τα αγάλματα. Καθ' όλη τη διάρκεια του 19^ο αι. και για μεγάλο μέρος του 20^ο, οι δημόσιες πολιτικές που αφορούσαν την πόλη στόχευαν κυρίως στην εκπροσώπηση των εξουσιών του κράτους, στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων μεταφοράς, στη βελτίωση των δημόσιων χώρων, στην αντιμετώπιση των αναγκών στέγασης των αναδυόμενων ανώτερων και μεσαίων τάξεων και στη βελτίωση των συνθηκών στέγασης των εργατικών τάξεων. Η ιστορική πόλη με τη σύγχρονη έννοια, καθορίστηκε προς το τέλος του 19^ο αι. και κατά το πρώτο μισό του 20^ο και μόνο στο δεύτερο μισό του αιώνα η διατήρηση των ιστορικών πόλεων έγινε αντικείμενο των πολεοδόμων και των αρχιτεκτόνων, αρχικά στην Ευρώπη και αργότερα σε άλλες περιοχές (Bandarin & van Oers, 2012).

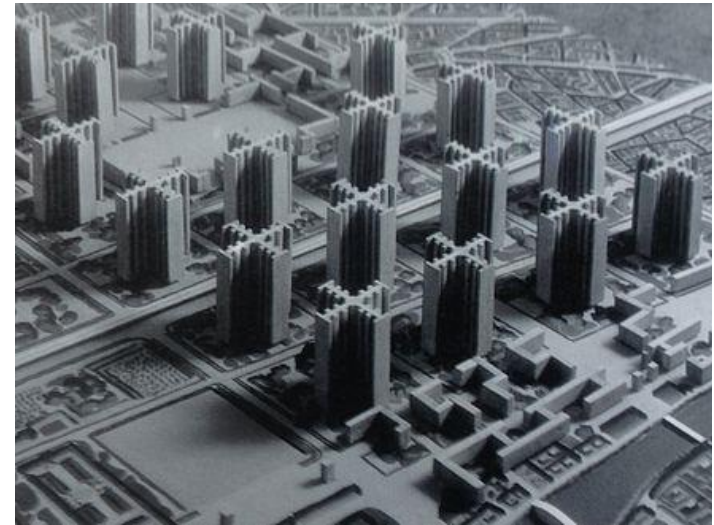
Από τα τέλη του 19^ο αιώνα ο αστικός στοχαστής της εποχής, Camillo Sitte, εξετάζει την πόλη ως ιστορικό συνεχές, όπου πρέπει να γίνει πλήρως κατανοητή η μορφολογική και τυπολογική του ανάπτυξη, προκειμένου να αντληθούν κανόνες και πρότυπα για την ανάπτυξη της σύγχρονης πόλης. Η θεωρία του Sitte, καθιερώνει την ιστορική πόλη ως αισθητικό μοντέλο και ανοίγει το δρόμο για την ανάπτυξη της πρακτικής της αστικής διατήρησης. Το έργο του Sitte επικρίθηκε από τους υποστηρικτές του μοντερνισμού και ιδιαίτερα από τον Le Corbusier και το CIAM, που είδαν στη θεωρία του μια αντιδραστική προσέγγιση, σε αντίθεση με τα ιδανικά της σύγχρονης αστικοποίησης (Bandarin & van Oers, 2012).

Ο Patrick Geddes, αντιμετώπισε την πόλη βασισμένος κυρίως στην οπτική και αισθητική εκτίμηση. Στο βιβλίο του "Cities in Evolution", βλέπει την ιστορική πόλη ως μοντέλο που πρέπει να μελετηθεί για να γίνουν κατανοητές οι λειτουργίες και σχεδιαστικές του αρχές ώστε να προσδιοριστούν οι πρακτικές διαχείρισης για τη φροντίδα των συλλογικών χώρων, εξετάζοντας την πόλη σφαιρικά, από μορφολογική και από κοινωνική άποψη, υποστηρίζοντας ότι ολόκληρη η πόλη πρέπει να είναι υπό εξέταση για συντήρηση, και όχι απλά μια περιορισμένη περιοχή ή ένα τμήμα της (Bandarin & van Oers, 2012).

Αργότερα, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ο Gustavo Giovannoni, κατανόησε καλύτερα τον ρόλο της ιστορικής πόλης στη σύγχρονη κοινωνία και όρισε τα εργαλεία για την αστική διατήρηση, ενώ ήταν αυτός που δημιούργησε τον όρο «αστική κληρονομιά». Ο νέος τρόπος σκέψης του Giovannoni προέκυψε, από τις ανάγκες του σύγχρονου πολεοδομικού σχεδιασμού. Η ιστορική πόλη αποτελεί μέρος ενός δικτύου αστικών λειτουργιών και χώρο όπου νέες λειτουργίες συμβατές με τις παραδοσιακή αστική μορφολογία μπορούν να απορροφηθούν ενώ ταυτόχρονα υπάρχει μια ιεραρχία και ένας διάλογος μεταξύ παλιών και σύγχρονων αστικών μορφών. Με τη συμβολή του Giovannoni, αναπτύχθηκε μια ολοκληρωμένη μεθοδολογία για τη διαχείριση και τη διατήρηση της ιστορικής πόλης, την επιλογή των λειτουργιών της και τη σωστή σύνδεσή της με το νέο αστικό ιστό ενώ παράλληλα καθόρισε την αρχή, της ανάγκης της διατήρησης του χτισμένου «περιβάλλοντος» των ιστορικών μνημείων, καθώς αντιπροσωπεύει τα στρώματα του χρόνου (Bandarin & van Oers, 2012).

Το Μοντέρνο Κίνημα, επαναπροσδιόρισε τον ρόλο και τις αρχές της αρχιτεκτονικής και του σχεδιασμού στη σύγχρονη κοινωνία και ανέπτυξε ένα όραμα που στόχευε στη διαχείριση των αναγκών της κοινωνίας, ανανεώνοντας παράλληλα την αισθητική του σχεδιασμού με τρόπο που χαρακτήρισε τον μεγαλύτερο μέρος του 20^{ου} αι. Η κατάρρευση της παλαιάς τάξης στην Ευρώπη με τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Ρωσική Επανάσταση και η ανάπτυξη των μαζικών βιομηχανικών κοινωνιών δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την πνευματική επανάσταση που ήταν ο Μοντερνισμός. Το 1923, με τη δημοσίευση της *Versune Architecture*, ο Le Corbusier επαναπροσδιόρισε το πρότυπο της αρχιτεκτονικής και του πολεοδομικού σχεδιασμού και πρότεινε το σχέδιο Voisin, για να αντικαταστήσει το κέντρο του Παρισιού (με ένα μοντέρνο πλέγμα υψηλής αρχιτεκτονικής) (Bandarin & van Oers, 2012).

Στη δεκαετία του 1920 και του 1930, αναπτύχθηκε σε διεθνές επίπεδο μέσω του CIAM (Congrès internationaux d'architecture moderne) η θεωρία του σύγχρονου κινήματος και επέφερε μια ριζική απομάκρυνση από την προσέγγιση στην ιστορική πόλη. Η προσέγγιση του CIAM ευνόησε την καταστροφή της παραδοσιακής πόλης και τη δημιουργία ενός νέου σύγχρονου αστικού συγκροτήματος, βασισμένου σε υψηλής πυκνότητας δημόσια στέγαση, με λειτουργικές και καινοτόμες τυπολογίες κατοικιών και σύγχρονες υποδομές μεταφορών. Το σχέδιο για το Άμστερνταμ του Cornelis van Eesteren, ενός από τους ηγέτες του CIAM, ήταν η πρώτη συγκεκριμένη εκδήλωση των σύγχρονων αρχών βασισμένη στον διαχωρισμό των λειτουργιών (Bandarin & van Oers, 2012).

Εικόνα 6: Άποψη της μακέτα του σχεδίου Voisin

Το 1931 έγινε η πρώτη προσπάθεια για τον καθορισμό ενός πλαισίου για τις αποκαταστάσεις μνημείων και ιστορικών χώρων με τη σύνταξη της «Χάρτας των Αθηνών», κατά τη διάρκεια του Πρώτου Διεθνούς Συνεδρίου Αρχιτεκτόνων Ιστορικών Μνημείων. Το συνέδριο συζητήσεις και θεωρητικές προσεγγίσεις σχετικά με την διατήρηση αρχαίων μνημείων και τόπων και αποτέλεσε το σημείο εκκίνησης της σύγχρονης διατήρησης και της ίδρυσης ενός διεθνούς κινήματος για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ακόμη, το συνέδριο αποτέλεσε την αφετηρία για την ενσωμάτωση της ιστορικής κληρονομιάς στον πολεοδομικό σχεδιασμό, τη διατήρηση των χρήσεων του ιστορικού ιστού και το σεβασμό των μνημείων (Bandarin & van Oers, 2012).

Αποτέλεσε την αρχή της σύγχρονης διατήρησης και για τη δημιουργία ενός διεθνούς κινήματος για την διατήρηση της κληρονομιάς που άνοιξε το δρόμο για τις σύγχρονες Χάρτες, τη δημιουργία διεθνών οργανισμών για τη διατήρηση και τη θέσπιση διεθνών συμβάσεων, όπως η Σύμβαση του 1972 για την Παγκόσμια Φυσική και Πολιτιστική Κληρονομιά. Αν και τα συμπεράσματα του συνεδρίου είχαν ήδη αναγνωριστεί από την Κοινωνία των Εθνών το 1932, η σημασία τους έγινε εμφανής μόνο μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, με την υιοθέτηση της Χάρτας της Βενετίας του 1964 και την ανάπτυξη ενός διεθνούς κινήματος διατήρησης υπό την αιγίδα της UNESCO. Η πρακτική του πολεοδομικού σχεδιασμού στο πρώτο μισό του 20^{ου} αι. Οι σύγχρονες πολιτικές αστικής διατήρησης βασίζεται στην αναγνώριση της ιστορικής αξίας του αστικού ιστού, στην κατανόηση της δομής και της μορφής του και της διαδικασίας διαστρωμάτωσης (Bandarin & van Oers, 2012).

Το 1934, στο πλαίσιο του 4ου CIAM, συντάχθηκε η «Χάρτα των Αθηνών του Μοντερνισμού», που ερχόταν σε πλήρη ρήξη με τις απόψεις των αποκαταστατών. Σε αυτό το κείμενο, η ιστορική πόλη είναι ένα αρνητικό μοντέλο, που χαρακτηρίζεται από υπερβολική πυκνότητα, έλλειψη φωτισμού, αερισμού και έκθεσης στον ήλιο, και όπου οι υπηρεσίες απέχουν από τις κατοικημένες περιοχές. Οι προτεινόμενες λύσεις ήταν η κατεδάφιση των μη υγιεινών περιοχών και αντικατάσταση τους με χώρους πρασίνου και σύγχρονες κατοικίες, με εξαίρεση ορισμένα τμήματα που θα μπορούσαν να διατηρηθούν ως αστική κληρονομιά λόγω της τεκμηριωμένης τους αξίας (Bandarin & van Oers, 2012). Η κεντρική ιδέα αφορούσε το διαχωρισμό των λειτουργιών (λειτουργικών ζωνών), την ύπαρξη πράσινων ζωνών, αραιή δόμηση και ψηλά κτίρια (Ανδρικοπούλου, Γιαννακού, Καυκαλάς, & Πιτσιαβά-Λατινοπούλου, 2014).

Οι διαφωνίες που δημιούργησε ο Μοντερνισμός ανάμεσα στη διατήρηση της κληρονομιάς και στη νέα ανάπτυξη, είχαν σοβαρό αντίκτυπο στη διατήρηση της ιστορικής πόλης. Ενώ οι αρχές της διατήρησης των μνημείων, είχαν ήδη κατοχυρωθεί σε αρκετές εθνικές νομοθεσίες κατά τον 19^ο και πρώιμο 20^ο αιώνα και είχαν δημιουργηθεί εξειδικευμένα ιδρύματα για τη διατήρηση, οι περισσότερες ιστορικές αστικές περιοχές δεν προστατεύονταν ως «κληρονομιά» με αποτέλεσμα την «προγραμματισμένη» απομάκρυνση πολλών ιστορικών περιοχών, τόσο πριν όσο και μετά από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (Bandarin & van Oers, 2012).

Παράλληλα, από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, η ανάπτυξη των πόλεων και η γρήγορη εκβιομηχάνιση και αστικοποίηση πολλαπλασίασαν τις ανάγκες για επέκταση και νέες υποδομές. Οι ιδέες και τα κινήματα, που αναπτύχθηκαν κυρίως στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, είχαν σημαντικό ρόλο στην παραγωγή και διακίνηση των ιδεών και των πολεοδομικών πρακτικών που επηρέασαν τις συνθήκες ζωής στις πόλεις. Ως αποτέλεσμα, η πολεοδομία της βιομηχανικής εποχής είχε ωριμάσει έως τα μέσα του 20^{ου} αιώνα αποκτώντας όλα τα βασικά χαρακτηριστικά της ενώ τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη είχαν ιδρύσει ισχυρά συστήματα πολεοδομικού σχεδιασμού (Ανδρικοπούλου, Γιαννακού, Καυκαλάς, & Πιτσιαβά-Λατινοπούλου, 2014).

1.4 Οι καταστροφές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και οι νέες αρχές των αναπλάσεων

Η πορεία του σχεδιασμού στην Ευρώπη, κατά τη περίοδο που ακολούθησε το 'Β Παγκόσμιο πόλεμο έως σήμερα, μπορεί να συνοψιστεί στη μετάβαση από τον τυπικό σχεδιασμό με ευθύνη και πρωτοβουλία των δημόσιων αρχών, που επικράτησε από το 1945 έως το τέλος της δεκαετίας του '60, σε μια μεταβατική περίοδο του κράτους τις δεκαετίες του '70 και του '80, που έδωσε έμφαση στις επιλεκτικές παρεμβάσεις ιδιωτικών πρωτοβουλιών και τέλος, στον στρατηγικό σχεδιασμό της δεκαετίας του '90 και του 21^{ου} αιώνα που υιοθέτησαν τις αρχές του συμμετοχικού σχεδιασμού και της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης (Ανδρικοπούλου, Γιαννακού, Καυκαλάς, & Πιτσιαβά-Λατινοπούλου, 2014).

Κατά τη περίοδο μετά τη λήξη του Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, υπήρξε εκτεταμένη προγραμματισμένη καταστροφή ιστορικών αστικών περιοχών σε όλα τα μέρη του κόσμου. Αυτό συνδέθηκε με την ανάγκη ανταπόκρισης στις υψηλές ροές μετανάστευσης, την αύξηση της ιδιοκτησίας ιδιωτικών αυτοκινήτων και την πίεση για επένδυση για οικιστική και εμπορική ανάπτυξη. Οι σύγχρονοι τύποι κτιρίων και τεχνολογίες φάνηκαν κατάλληλες για να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες της μεταπολεμικής ανασυγκρότησης, ενώ δεν υπήρξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη διατήρηση κατά τις δύο πρώτες δεκαετίες μετά τον πόλεμο. Η αντίδραση των συντηρητών, σχεδιαστών και αρχιτεκτόνων στην καταστροφή των ιστορικών πόλεων προκάλεσε σε πολλές χώρες την συνειδητοποίηση της σημασίας της προστασίας των ιστορικών αστικών αξιών και ώθησε την εμφάνιση πολιτικών και νομοθεσιών που αποσκοπούσαν να εξασφαλίσουν ένα μέλλον για την ιστορική πόλη σε περιόδους μεγάλων οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών (Bandarin & van Oers, 2012).

Κατά την πρώτη μεταπολεμική περίοδο, βασική προτεραιότητα είχε η αντιμετώπιση των καταστροφών από τον πόλεμο και η ανακατασκευή του οικιστικού ιστού κυρίως στις κεντρικές περιοχές και στη συνέχεια, οι μαζικές επεκτάσεις των πόλεων για να υποδεχθούν το πρώτο κύμα της μεταπολεμικής αστικοποίησης. Και οι δύο αυτές κατηγορίες παρεμβάσεων καθοδηγήθηκαν κυρίως από τις κεντρικές κυβερνήσεις μέσα από ταχύρυθμες διαδικασίες, χρησιμοποιώντας γενικά και απλουστευμένα σχεδιαστικά πρότυπα, δίνοντας μικρή σημασία στα θέματα της αισθητικής (Οικονόμου, 2004).

Οι ιδέες του CIAM επηρέασαν έως τη δεκαετία του '60 την αρχιτεκτονική και την πολεοδομία καθώς ανταποκρίνονταν στις νέες ανάγκες όπως και στις μεγάλες παρεμβάσεις που ακολούθησαν μετά από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Με τον λειτουργικό διαχωρισμό, η βασική επιδίωξη, ήταν η απαλλαγή των πόλεων από τα αρνητικά που έφερε η βιομηχανική εποχή, όπως η ανάμειξη της κατοικίας με τις βιομηχανίες, ο συνωστισμός και οι ανθυγιεινές συνθήκες ζωής που αποτελούσαν βασικά χαρακτηριστικά των βιομηχανικών πόλεων κατά τον 19^ο αιώνα (Ανδρικοπούλου, Γιαννακού, Καυκαλάς, & Πιτσιαβά-Λατινοπούλου, 2014).

Για μεγάλο μέρος του αιώνα, ο διαχωρισμός σε ζώνες ήταν το κύριο εργαλείο της αστικής ανάπτυξης. Οι πολυκατοικίες είχαν αρχίσει να κυριαρχούν στο νέο αστικό τοπίο επηρεάζοντας την ιστορική πόλη και οι υποδομές για μεμονωμένες μεταφορές καθοδήγησαν τις επιλογές του αστικού σχεδιασμού. Αυτό το μοντέλο κυριάρχησε σε πολλές περιοχές για μισό αιώνα και η απόρριψη της ιστορικής πόλης εμπόδισε τους σύγχρονους αρχιτέκτονες να εκτιμήσουν τη διαδικασία της "διαστρωμάτωσης" ως βάση για την ποιότητα των αστικών χώρων (Bandarin & van Oers, 2012).

Αυτή η περίοδος ήταν πολύ σημαντική για την ανάπτυξη του «Κινήματος της Αποκατάστασης» σε διεθνές επίπεδο και για την ίδρυση σημαντικών κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η ίδρυση της UNESCO το 1945 και οι διεθνείς εκστρατείες για τη διασφάλιση της κληρονομιάς που αναπτύχθηκαν στη δεκαετία του 1950 και του 1960, δημιούργησαν ένα ευνοϊκό πλαίσιο για την έναρξη σημαντικών πρωτοβουλιών αστικής διατήρησης. Παράλληλα η ίδρυση κύριων διεθνών οργανισμών προστασίας, όπως το ICOMOS (International Council on Monuments and Sites), το ICOM (International Council of Museums) και το ICCROM (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property), συνέβαλαν ουσιαστικά στην ανάπτυξη και διεθνοποίηση της συζήτησης για την αστική διατήρηση (Bandarin & van Oers, 2012).

Στη δεκαετία του 1960, έγινε φανερό ότι η τυποποιημένη εφαρμογή των σύγχρονων σχεδιαστικών και αρχιτεκτονικών αρχών, είχε ως αποτέλεσμα την κακή ποιότητα στέγης και τους μονότονους και επαναλαμβανόμενους αστικούς χώρους. Η κακή ποιότητα των σύγχρονων αστικών χώρων ανέδειξε την αντίθεση μεταξύ της νέας ανάπτυξης και της ιστορικής πόλης. Η κρίση του μοντέρνου κινήματος έγινε εμφανής και το 1959 και το CIAM πραγματοποίησε την τελευταία συνάντησή του (Bandarin & van Oers, 2012).

Έπρεπε πλέον να βρεθούν νέοι τρόποι για τη διαχείριση της ανάπτυξης, με σεβασμό στα ιστορικά πρότυπα και στην έννοια του χώρου, ενώ οι αρχές του μοντερνισμού συνέχισαν να λειτουργούν για πολλές δεκαετίες σε διάφορες περιοχές του κόσμου (Bandarin & van Oers, 2012).

Την ίδια περίοδο, κυριαρχεί η άποψη του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου το οποίο είχε γενικό χαρακτήρα, δίνοντας έμφαση περισσότερο στις πολιτικές που θα ακολουθούσαν από ότι στις μεμονωμένες δράσεις και περιελάμβανε μια σειρά διαδοχικών σταδίων¹ για τη διατύπωση του σχεδίου χρήσεων γης (Ανδρικοπούλου & Καυκαλάς, 2015).

Το δεύτερο συνέδριο αρχιτεκτόνων και ειδικών των ιστορικών κτιρίων στη Βενετία, το 1964, υιοθέτησε 13 ψηφίσματα, το πρώτο από τα οποία ήταν η Διεθνής Χάρτα της Αποκατάστασης, γνωστός ως Χάρτα της Βενετίας, και το δεύτερο, που υποβλήθηκε από την UNESCO και προέτρεψε τη δημιουργία του Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Χώρων ICOMOS (ICOMOS, χ.χ.).

Η Χάρτα της Βενετίας, που διαδέχθηκε τη Χάρτα των Αθηνών, ήταν αποτέλεσμα δύο δεκαετιών αποκαταστάσεων μνημείων, κατά τις οποίες ανοικοδομείται και αποκαθίσταται το ιστορικό τοπίο της κατεστραμμένης κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο Ευρώπης. Ο Χάρτης σηματοδοτεί την έναρξη της διεθνοποίησης του ζητήματος, και αποτελεί το πρώτο διεθνώς αποδεκτό θεωρητικό πλαίσιο αρχών επεμβάσεων σε μνημεία (Μαλλούχου - Tufano, χ.χ.).

¹συγκέντρωση και ανάλυση δεδομένων, διάγνωση και προβολή τάσεων, διατύπωση και αξιολόγηση εναλλακτικών προτάσεων, εκτίμηση κόστους και οφέλους και επιλογή σεναρίου (Ανδρικοπούλου & Καυκαλάς, 2015).

Στόχος ήταν η διατήρηση και αποκάλυψη της ιστορικής αξίας του μνημείου με σεβασμό στα πρωτότυπα υλικά και σε αυθεντικά αρχεία, ενώ κάθε επιπλέον εργασία είναι απαραίτητο να διαφέρει από την αρχιτεκτονική σύνθεση και να φέρει σύγχρονη σφραγίδα ενώ πριν από κάθε αποκατάσταση πρέπει να προηγείται αρχαιολογική και ιστορική μελέτη του μνημείου. Όσον αφορά τις μεθόδους και τα υλικά των επεμβάσεων, προτάθηκαν οι παραδοσιακές τεχνικές, ενώ όταν αυτές αποδειχθούν ανεπαρκείς, μπορεί να γίνει χρήση οποιασδήποτε σύγχρονης τεχνικής για τη διατήρηση και την κατασκευή, η αποτελεσματικότητα της οποίας έχει αποδειχθεί με επιστημονικά στοιχεία και αποδεικνύεται από την εμπειρία. Ακόμη πρέπει να γίνονται σεβαστές οι έγκυρες συνεισφορές όλων των περιόδων στη δημιουργία ενός μνημείου, καθώς η ενότητα του στυλ δεν είναι ο στόχος της αποκατάστασης ενώ οι προσθήκες δεν επιτρέπονται παρά μόνο στο βαθμό που δεν επηρεάζουν τα ενδιαφέροντα μέρη του κτιρίου, το παραδοσιακό του περιβάλλον, την ισορροπία της σύνθεσης και τη σχέση του με το περιβάλλον (ICOMOS, 1964).

Άλλα κείμενα που ασχολούνται έμμεσα με την ιστορική πόλη υιοθετήθηκαν επίσης εκείνη την εποχή. Ιδιαίτερη σημασία έχει η σύσταση της UNESCO του 1962 για τη Διασφάλιση της Ομορφιάς και του Χαρακτήρα των Τοπίων και των Τόπων, που επικεντρώνει την προσοχή της διεθνούς κοινότητας στους κινδύνους καταστροφής όχι μόνο της φυσικής ομορφιάς των τόπων, αλλά και της ομορφιάς των τοπίων που έχουν δημιουργηθεί από τον άνθρωπο και συγκεκριμένα των αστικών τοπίων. Επίσης, το 1968 η UNESCO έκανε σύσταση για τη Διατήρηση των Πολιτιστικών Αγαθών που απειλούνται από δημόσια ή ιδιωτικά έργα (Bandarin & van Oers, 2012).

Σημαντική περίοδος στη σταδιακή διαμόρφωση των γενικών συνθηκών αποτέλεσε το πρώτο μισό της δεκαετίας του 1970, όπου υπήρξε απομάκρυνση από τη μαζική παραγωγή και ανατράπηκε η ισορροπία στη σχέση του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και αυξήθηκε η ευαισθητοποίηση των πολιτών απέναντι στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις κάθε είδους επεμβάσεων (Ανδρικοπούλου & Καυκαλάς, 2015).

Ενώ έως τα μέσα της δεκαετίας του 70'ο ρόλος του κράτους ήταν ρυθμιστικός και υπήρχαν δημόσιες επενδύσεις για συλλογικές εξυπηρετήσεις και υποδομές, μετά τα μέσα της δεκαετίας του 70'και ως τα μέσα της δεκαετίας του 90', περιορίστηκε ο ρόλος του κράτους και κυριαρχούσαν μεμονωμένα προγράμματα και πρωτοβουλίες στις αστικές αναπλάσεις (Ανδρικοπούλου, Γιαννακού, Καυκαλάς, & Πιτσιαβά-Λατινοπούλου, 2014).

Το 1972 χρησιμοποιείται ο όρος Πολιτιστική και Φυσική Κληρονομιά, στη Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς της UNESCO, όπου περιλαμβάνονται μνημεία και κτηριακά σύνολα ή και τόποι, οργανωμένοι από τον άνθρωπο ή και δημιουργήματα του ανθρώπου και της φύσης, με εξέχουσα παγκοσμίως ιστορική, αισθητική, εθνολογική ή και ανθρωπολογική σημασία (Μαλλούχου-Tufano, χ.χ). Ακόμη το 1972, το ICOMOS ονομάστηκε από τη Σύμβαση της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO ως ένα από τα τρία επίσημα συμβουλευτικά όργανα στην Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς, μαζί με τη Διεθνή Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN) και το Διεθνές Κέντρο Μελέτης Διατήρησης και Αποκατάστασης της Πολιτιστικής Ιδιοκτησίας (ICCROM) (Wikipedia, 2019(h))

Η προστασία του αστικού χώρου έλαβε πολύ μεγαλύτερη προσοχή κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού έτους αρχιτεκτονικής κληρονομιάς το 1975, όταν εκδόθηκαν δύο έγγραφα ορόσημα, η δήλωση του Άμστερνταμ και η Ευρωπαϊκή Χάρτα της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς. Αυτά τα έγγραφα ορίζουν σαφώς τη σχέση μεταξύ της διατήρησης και του πολεοδομικού σχεδιασμού και την πορεία προς την αστική κληρονομιά, συμπεριλαμβανομένου του «μικρότερου» ιστού των λαϊκών εκφράσεών του, ως βασικό συστατικό όλων των πολιτικών διατήρησης και αναφέρονται επίσης στην ανάγκη προστασίας της κοινωνικής δομής των ιστορικών πόλεων ως μέρος της διαδικασίας διατήρησης(Bandarin& van Oers, 2012).

Η Διακήρυξη του Άμστερνταμ το 1975, θεωρεί ζωτικής σημασίας τη διατήρηση της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, η οποία περιλαμβάνει «όχι μόνο μεμονωμένα κτίρια και το άμεσο περιβάλλον τους αλλά επίσης ολόκληρες πόλεις ή χωριά ιστορικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος» (Μαλλούχου-Tufano, χ.χ).Τα έγγραφα αυτά, αναφέρουν τον ρόλο της σύγχρονης αρχιτεκτονικής σε ιστορικούς χώρους και αυτές οι αρχές συμπεριλήφθηκαν αργότερα στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης που εγκρίθηκε στη Γρανάδα το 1985 (Bandarin & van Oers, 2012).

Στο τέλος της δεκαετίας του 1970, όταν το ζήτημα της μνημειακής προστασίας έχει πλέον εξαπλωθεί παγκοσμίως, διαπιστώνεται ολοένα και περισσότερο ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός των αρχών και των εννοιών του Χάρτη της Βενετίας, ο οποίος πολλές φορές αδυνατούσε να καλύψει περιπτώσεις προστασίας μνημείων άλλων πολιτιστικών παραδόσεων.

Παράλληλα, η αποτυχία της εφαρμογής των πολεοδομικών οραματισμών του Κινήματος της Μοντέρνας Αρχιτεκτονικής κατά την ανοικοδόμηση των κατεστραμμένων πόλεων της Ευρώπης μετά των πόλεμο ανέδειξε ακόμη περισσότερο την ανθρώπινη κλίμακα και τις κοινωνικές, ψυχολογικές και ποιοτικές παραμέτρους της αρχιτεκτονικής του παρελθόντος (Μαλλούχου-Tufano, χ.χ).

Καθώς η σημασία των ιστορικών αστικών περιοχών ήταν σαφής, η UNESCO προετοίμασε και ενέκρινε αυτό που μέχρι σήμερα θεωρείται ως το θεμελιώδες κείμενο για την αστική διατήρηση, τη Σύσταση για την Προστασία και τον Σύγχρονο ρόλο των Ιστορικών Περιοχών (Ναϊρόμπι 1976). Μολονότι δεν ασχολείται αποκλειστικά με αστικές περιοχές, αυτό το έγγραφο περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία σχετικά με την αστική διατήρηση (Bandarin & van Oers, 2012) ενώ γίνεται ακόμα μια διεύρυνση της έννοιας του μνημείου, καθώς προσθέτονται στο αντικείμενο προστασίας ιστορικές πόλεις, τμήματα πόλεων και οικισμοί (UNESCO, 1976).

Μία πρώτη επίσημη “υποχώρηση” από τον αυστηρό αποκλεισμό της Χάρτας της Βενετίας διατυπώνεται στην 6^η Γενική Συνέλευση του ICOMOS στη Ρώμη (1981), ενώ έναν χρόνο αργότερα στη Διακήρυξη της Δρέσδης (1982), εκφράζεται η γενικότερη ανάγκη ανάκτησης χαμένων τμημάτων της πολιτισμικής κληρονομιάς, υπό το γενικότερο κλίμα της ανασυγκρότησης των κατεστραμμένων πόλεων από πολεμικές συγκρούσεις (Κοτσόπουλος, 2015).

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της αστικής διατήρησης και να καλυφθούν τα κενά που υπάρχουν στον Χάρτη της Βενετίας, το ICOMOS αποφάσισε το 1987 να εκδώσει ένα ειδικό έγγραφο, την Χάρτα για τη Διατήρηση Ιστορικών Πόλεων και Αστικών Περιοχών (Χάρτα Ουάσινγκτον) όπου συμπληρώνεται και διευρύνεται η προστασία των οικιστικών συνόλων (Bandarin & van Oers, 2012).

1.5 Οι σύγχρονες αρχές της αντιμετώπισης των ιστορικών κέντρων

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 ο πολλαπλασιασμός των προβλημάτων που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι μεγάλες πόλεις και η αδυναμία των προηγούμενων πολεοδομικών πρακτικών να ανταποκριθούν, οδήγησε στην ανάγκη διαμόρφωσης στρατηγικών πλαισίων που αφορούν την προώθηση της χωρικής ανάπτυξης και τη βελτίωση της οργάνωσης των πόλεων και της ενδοχώρας. Ακόμη, η ανάγκη ύπαρξης κοινών στόχων και οράματος για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στις πόλεις, επανάφερε τη σημασία του γενικού πολεοδομικού σχεδίου και του φυσικού σχεδιασμού (Ανδρικοπούλου & Καυκαλάς, 2015).

Καθώς οι παραδοσιακές μορφές χωρικού σχεδιασμού δεν αντιστοιχούν πλέον στις απαιτήσεις και τις δυνατότητες των αρχών του 21ου αιώνα που περιλαμβάνουν την παγκοσμιοποίηση,[...] και τις νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, προκύπτει ένα νέο πλαίσιο χωρικού σχεδιασμού που επιδιώκει να ενσωματώσει τα νέα δεδομένα επιτρέποντας τη συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση βασικών θεμάτων που αφορούν την καθημερινή ζωή στην πόλη. Οι αντιλήψεις για τον χωρικό σχεδιασμό στις αρχές του 21ου αιώνα έχουν πλέον διαφοροποιηθεί σημαντικά και οι νέες προσεγγίσεις αναβαθμίζουν τη σημασία των πολιτών και τονίζουν ζητήματα όπως είναι η συναίνεση για το όραμα και τους στόχους, η συμμετοχή στη διαδικασία αποφάσεων, η εναρμόνιση των χωρικών πολιτικών αλλά και η επικοινωνιακή συνιστώσα του χωρικού σχεδιασμού (Ανδρικοπούλου & Καυκαλάς, 2015).

«Οι διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά την αυθεντικότητα της παγκοσμιοποιημένης πλέον πολιτιστικής κληρονομιάς οδήγησαν στην περαιτέρω θεωρητική επεξεργασία του ζητήματος, στο πλαίσιο διεθνών ή και εθνικών συναντήσεων ειδικών και στην έκδοση συμπληρωματικών επεξηγηματικών κανονιστικών κειμένων σε διεθνές επίπεδο όπως λ.χ ο χάρτης της Nara για την Αυθεντικότητα σε σχέση με τη Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς του 1994» (Μαλλούχου-Tufano, σελ21. χ.χ).

Το έγγραφο Νάρα αποτέλεσε επέκταση του Χάρτη της Βενετίας και ορίζει τη κληρονομιά ως έκφραση της ποικιλομορφίας των πολιτισμών και συνδέει τις πρακτικές διατήρησης με τις αξίες που αποδίδονται στην κληρονομιά από κάθε πολιτισμό (Bandarin & van Oers, 2012).

Η συνειδητοποίηση του ρόλου των άυλων αξιών στη διεθνή κοινότητα διατήρησης ενισχύθηκε με την υιοθέτηση, από τη Γενική Διάσκεψη της UNESCO το 2003, της Σύμβασης για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, μιας σημαντικής νέας προσθήκης στα υφιστάμενα διεθνή όργανα καθορισμού προτύπων για την κληρονομιά η οποία συμπληρώνει τη δράση της Παγκόσμιας Σύμβασης για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά σε μια περιοχή με μεγάλο δημόσιο διεθνές ενδιαφέρον (Bandarin & van Oers, 2012).

Η Σύμβαση για την Παγκόσμια Κληρονομιά (UNESCO, 2005) δεν κάνει άμεση αναφορά στις ιστορικές πόλεις, αλλά τους χαρακτηρίζει ως μέρος της κατηγορίας «ομάδες κτιρίων», έναν ορισμό που εξακολουθεί να χρησιμοποιείται σήμερα. Οι κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της Σύμβασης για την Κληρονομιά, παρόλα αυτά προσέθεσε έναν πληρέστερο ορισμό των ιστορικών πόλεων με την απαρίθμηση τριών βασικών τύπων: α) των πόλεων που δεν κατοικούνται πλέον, β) τις κατοικημένες ιστορικές πόλεις γ) τις νέες πόλεις του 20^{ου} αιώνα και είναι ορισμοί που αποσκοπούν στην καθοδήγηση της διαδικασίας εγγραφής ακινήτων στον κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς (Bandarin & van Oers, 2012).

Η αστική κληρονομιά είναι σημαντική για τις πόλεις τώρα και στο μέλλον. Απτή και άυλη αστική κληρονομιά αποτελούν πηγές κοινωνικής συνοχής, παράγοντες διαφοροποίησης και κινητήρια δύναμη της δημιουργικότητας, της καινοτομίας και της αστικής αναγέννησης. Για την κατανόηση και τη διαχείριση οποιουδήποτε ιστορικού αστικού περιβάλλοντος είναι σημαντική η αναγνώριση ότι η πόλη δεν είναι στατικό μνημείο ή ομάδα κτιρίων, αλλά υπόκειται σε δυναμικές δυνάμεις στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές σφαίρες που την διαμόρφωσαν και την διαμορφώνουν (UNESCO, 2013).

Η σύσταση για το ιστορικό αστικό τοπίο εγκρίθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2011 από τη Γενική Διάσκεψη της UNESCO. Η ιστορική προσέγγιση του αστικού τοπίου κινείται πέρα από τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και επικεντρώνεται στην ολόκληρο το ανθρώπινο περιβάλλον με όλες τις απτές και άυλες ιδιότητές του. Επιδιώκει να αυξήσει τη βιωσιμότητα του σχεδιασμού όπου στις σχεδιαστικές παρεμβάσεις λαμβάνονται υπόψη το υφιστάμενο δομημένο περιβάλλον, η άυλη κληρονομιά, η πολιτισμική πολυμορφία, η κοινωνικοοικονομικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες μαζί με τις αξίες της τοπικής κοινότητας. Σε πολλές πόλεις η προσέγγιση αυτή είχε πολύ θετικά και ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Για κάθε τοπική κατάσταση επιτυγχάνεται ισορροπία μεταξύ της διατήρησης και της προστασίας της αστικής κληρονομιάς, της οικονομικής ανάπτυξης, της λειτουργικότητας και της βιωσιμότητας μιας πόλης. Έτσι ανταποκρίνονται οι ανάγκες των σημερινών κατοίκων, ενώ παράλληλα ενισχύονται βιώσιμα οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι της πόλης για τις μελλοντικές γενιές. Εάν αντιμετωπιστεί σωστά, η αστική κληρονομιά θα λειτουργήσει ως καταλύτης για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη μέσω του τουρισμού, της εμπορικής χρήσης και των υψηλότερων αξιών γης και ακινήτων παρέχοντας έτσι τα έσοδα από τα οποία θα πληρώνουν για συντήρηση, αποκατάσταση και αποκατάσταση (UNESCO, 2013).

Η εγγύτητα στα μνημεία και στις τοποθεσίες παγκόσμιας κλάσης συνήθως αντλεί επιχειρήσεις υψηλού επιπέδου υπηρεσιών και κατοίκους, οι οποίοι είναι πρόθυμοι να πληρώσουν περισσότερα για τοποθεσίες με κύρος και καθεσώς. Αυτό αντικατοπτρίζεται στις τιμές γης και ακινήτων. Οι ιστορικές πόλεις που έχουν περιληφθεί στον κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς προσφέρουν πολύ σημαντικά κοινωνικοοικονομικά οφέλη σε τοπικό και εθνικό επίπεδο - όχι μόνο μέσω τουρισμού και συναφών αγαθών και υπηρεσιών αλλά και μέσω άλλων λειτουργιών (UNESCO, 2013).

Για παράδειγμα, το Σάλτσμπουργκ (Αυστρία) συγκεντρώνει μόνο το 6% του πληθυσμού της χώρας, αλλά συνεισφέρει το 25% του καθαρού οικονομικού προϊόντος του. Οι περιοχές αστικής κληρονομιάς συχνά απαιτούν ενισχυμένη διαχείριση, λόγω των περισσότερων και αυστηρότερων κανονισμών που ελέγχουν και παρακολουθούν το δομημένο περιβάλλον, γεγονός που βελτιώνει τον σχεδιασμό και το σχεδιασμό εάν εκτελεστεί σωστά. Αυτό, με τη σειρά του, αυξάνει τη βεβαιότητα για τους επενδυτές όσον αφορά την ασφάλεια των επενδύσεων τους μακροπρόθεσμα (UNESCO, 2013).

Η προστασία ιστορικών συνόλων απέκτησε ιδιαίτερη σημασία μετά την αναγνώριση της αξίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και από τη δημιουργία του φορέα προστασίας UNESCO.

Μέχρι σήμερα, η σύμβαση της UNESCO για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς είχε ως αποτέλεσμα, την επιτυχή εγγραφή πάνω από 1000 τοποθεσιών στον κατάλογο Τοποθεσιών Παγκόσμιας Κληρονομιάς (World Heritage Sites).

Οι τόποι θεωρείται ότι απειλούνται, όταν τα χαρακτηριστικά που οδήγησαν στην εγγραφή τους στη λίστα Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς αλλάζουν από αιτίες όπως, η σημαντική/σοβαρή υποβάθμιση, οι ταχείες αστικές ή τουριστικές αλλαγές, οι αλλαγές ιδιοκτησίας, οι φυσικές καταστροφές και στρατιωτικές συγκρούσεις (Santos & Zabler, 2012).

Ενάντια σε τέτοιες απειλές, η UNESCO για την προστασία ιστορικών συνόλων διαθέτει δύο λύσεις:

(1) Τη εγγραφή στον κατάλογο των τόπων παγκόσμιας κληρονομιάς σε κίνδυνο, και

(2) τη δράση διαγραφής.

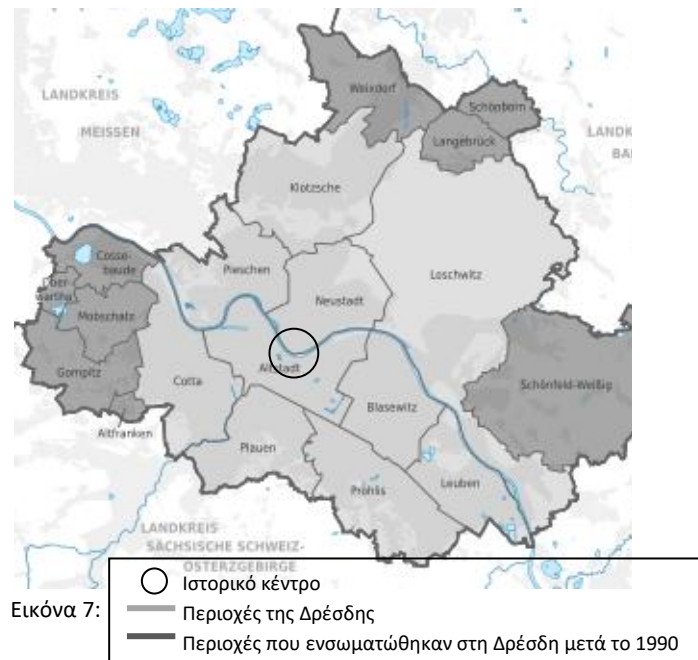
Κεντρικό στοιχείο του προγράμματος είναι η προστασία και η διατήρηση των τόπων Εξαιρετικής Παγκόσμιας Αξίας (OUV-Outstanding Universal Value), δηλαδή τοποθεσιών που θεωρούνται τόσο εξαιρετικές ώστε να υπερβαίνουν τα περιφερειακά και εθνικά όρια σπουδαιότητας. Πολλές φορές εξετάζεται ο ρόλος της UNESCO και του προγράμματος των Τόπων Παγκόσμιας Κληρονομιάς στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην τουριστική ανάπτυξη. Σε μεγάλο βαθμό, οι εργασίες αυτές προτείνουν ότι ενώ ο ορισμός μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην τουριστική ανάπτυξη, μπορεί επίσης να απειλήσει τη διατήρηση της κληρονομιάς (Santos & Zabler, 2012).

Ενότητα Β΄

1. Δρέσδη – Ιστορία της Πόλης

Η Δρέσδη, ιδρύθηκε στη περιοχή ενός σλαβικού χωριού ψαράδων δίπλα στον ποταμό Έλβα (Εικόνα 7). Αποτελούσε οικισμό εμπόρων και έδρα των τοπικών ηγεμόνων, και από τον 15ο αιώνα και μετά τόπο κατοικίας των δούκων της Σαξονίας, πριγκίπων και βασιλιάδων. Κατά τη διάρκεια του 18ου αιώνα ήταν κέντρο της ευρωπαϊκής πολιτικής, του πολιτισμού και της οικονομικής ανάπτυξης και δύο αιώνες αργότερα, το μεγαλύτερο μέρος της πόλης καταστράφηκε από τους βομβαρδισμούς του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Πρόκειται για μια πόλη με μακρά ιστορία, πολιτιστικό και πολιτισμικό ενδιαφέρον, που πέρασε περιόδους μεγάλης ακμής αλλά και αναταραχών που συνέβαλαν σε αλλαγές του πολεοδομικού ιστού, δίνοντας στο ιστορικό κέντρο την εικόνα που έχει σήμερα (Dresden.de, χ.χ.-f).

Εικόνα 7:

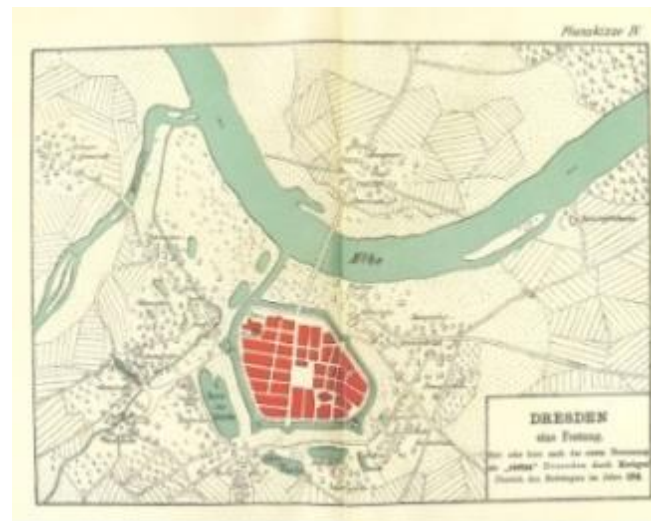
Εικόνα 7: Χάρτης με τις περιοχές της Δρέσδης. Στο κέντρο φαίνεται ο ποταμός Έλβας, η περιοχή Neustadt στα βόρεια είναι η πρώτη στην οποία δημιουργήθηκαν οικισμοί που αργότερα επεκτάθηκαν στη νότια όχθη του ποταμού στην περιοχή Altstadt.

1.1 Η πολεοδομική ανάπτυξη της Δρέσδης πριν το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Η κατοίκηση στην περιοχή φαίνεται να ξεκίνησε τους προϊστορικούς χρόνους όταν Γερμανικές φυλές που είχαν εγκατασταθεί στην περιοχή ξεκίνησαν να κινούνται δυτικά κατά τον 6^ο αιώνα και ακολούθησαν Σλάβοι από τη Βοημία που ίδρυσαν ένα χωριό με το όνομα Drezdany. Κατά το 10^ο αιώνα, ο γερμανικός στρατός κατέκτησε το σλαβικό χωριό και Γερμανοί άποικοι ακολούθησαν αργότερα και κυριάρχησαν του σλαβικού πληθυσμού (Dresden.de, χ.χ.-l).

Η μεσαιωνική Δρέσδη, απέκτησε τα όριά της από τον 13^ο έως τον 15^ο αιώνα και χαρακτηρίστηκε από τις οχυρώσεις και την περιβάλλουσα τάφρο που συνδεόταν με τον Έλβα (Stadt Dresden, 2008a). Η πόλη αρχικά αναπτύχθηκε βόρεια του ποταμού Έλβα, ενώ κατά το μεσαίωνα εξαιτίας του απότομου ανάγλυφου επεκτάθηκε νότια του ποταμού. Στο χάρτη απεικονίζονται οι πρώτες οχυρώσεις γύρω από το κέντρο του οικισμού στα νότια, όπου βρίσκεται η σημερινή παλιά πόλη (Εικόνα 8).

Μέχρι το 1270, συνεχιζόταν η ανάπτυξη στο κέντρο και η πόλη άρχισε να επεκτείνεται έξω από τα όρια των οχυρώσεων. Το 1485 οι δούκες του Meissen επέλεξαν την περιοχή για την ίδρυση των κατοικιών τους, ενώ μια καταστροφική πυρκαγιά το 1491 δεν αποτέλεσε εμπόδιο στην ανάπτυξή της (Dresden.de, χ.χ.-n). Η πόλη φαίνεται να είχε περίπου 6.000 κατοίκους το 1500 (Εικόνα 9) (Dresden.de, χ.χ.-h).

Εικόνα 8

Εικόνα 9

Εικόνα 8: Χάρτης με τους πρώτους οικισμούς το 1216

Εικόνα 9: Χάρτης της πόλης το 1500.

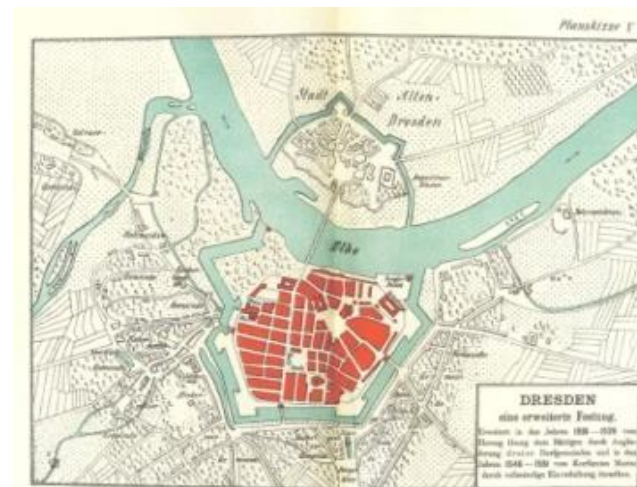
1.2 Η Δρέσδη ως πρωτεύουσα

Μετά το 1547 η Δρέσδη έγινε πρωτεύουσα της Σαξονίας και ταυτόχρονα ήταν το ισχυρότερο Γερμανικό κράτος μετά τα εδάφη του Habsburg. Την ίδια περίοδο εκείνη ξεκίνησε η έντονη κατασκευαστική δραστηριότητα, ο μετασχηματισμός του κάστρου (Εικόνα 10) σε σύμπλεγμα ανακτόρων συνεχίστηκε, και το μεσαιωνικό τείχος της πόλης αντικαταστάθηκε με σύγχρονες οχυρώσεις και ο οικισμός κατά μήκος του ποταμού Έλβα στα ανατολικά ενσωματώθηκε στην πόλη (Εικόνα 11).

Η Βασιλική Αυλή προώθησε την εξέλιξη των τεχνών το 1548 και ο πληθυσμός της Δρέσδης μεταξύ 1500 και 1600 τριπλασιάστηκε (Dresden.de, χ.χ.-e).

Εικόνα 10: Το κάστρο (RoyalPalace) το 1896.

Εικόνα 11: Χάρτης με τις επεκτάσεις υπό τον Herzog Georg 1519-1529 και τον εκλέκτορα Moritz 1546-1551.

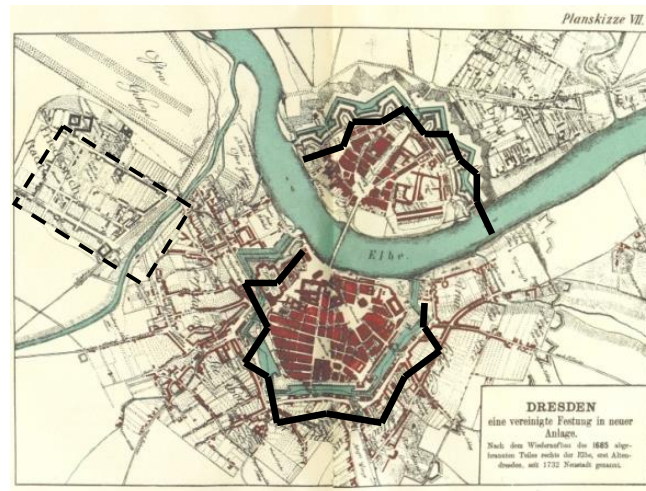
Κατά τη διάρκεια του τριακονταετούς πολέμου², από το 1620 και μετά, συμμετείχε και η Σαξονία πολεμώντας σε διάφορα στάδια μαζί με τον αυτοκρατορικό και τον Σουηδικό στρατό. Η πείνα, η πανούκλα και η οικονομική πτώση αποτελούσαν σοβαρό εμπόδιο για την αστική ανάπτυξη, παρά το γεγονός ότι η ίδια η Δρέσδη ποτέ δεν κατακτήθηκε. Τις δεκαετίες που ακολούθησαν, η πόλη παρόλα αυτά αναβίωσε γρήγορα, σε μεγάλο βαθμό λόγω της συνεχούς προώθησης της πολιτιστικής και οικονομικής ανάπτυξης της βασιλικής αυλής. Αποτέλεσε παράδειγμα ανάπτυξης χρήσεων και τα πρώτα εργοστάσια κατασκευάστηκαν στην περιοχή στα δυτικά (Friedrichstadt³) το 1670, δημιουργήθηκε το μεγάλο πάρκο στα ανατολικά (Grosser Garten⁴) και ξεκίνησε να αναπτύσσεται η μπαρόκ αρχιτεκτονική (Εικόνα 12)(Dresden.de, χ.χ.-r).

Το 1697 υπό τον Αύγουστο τον Ισχυρό, η πόλη άλλαξε σημαντικά όψη. Από το 1705-1728 ανοικοδομήθηκαν πολλά παλάτια που χαρακτηρίζουν την πόλη μέχρι και σήμερα, όπως το παλάτι (Zwinger) σχεδιασμένο από τον Rörpplmann το οποίο ολοκληρώθηκε σε στάδια μέχρι το 1728 (Dresden.de, χ.χ.-c).

²Ο πόλεμος διεξήχθη από το 1618 έως το 1648 και ξεκίνησε ως αγώνας για τη θρησκεία. Επίκεντρο ήταν η Γερμανία αλλά και πολλές άλλες χώρες συμμετείχαν στη σύγκρουση, μεταξύ των οποίων η Γαλλία, η Ισπανία και η Σουηδία και τελείωσε με τη Συνθήκη της Βεστφαλίας (Wikipedia, 2019b).

³Χωριό Σλαβικού οικισμού με το όνομα Ostra που χρονολογείται από το 1206. Μετατράπηκε σε αγρόκτημα και κατοικία εκλεκτόρων της Δρέσδης και μετονομάστηκε σε περιοχή Neustadt από τον Αύγουστο τον Ισχυρό. Η περιοχή μετονομάστηκε ξανά στον οικισμό Friedrichstadt το 1731 και είναι διαφορετική περιοχή από αυτήν που ονομάζεται σήμερα Neustadt (wikipedia, 2017).

⁴Ο μεγάλος κήπος(Großer Garten) είναι ένα μπαρόκ πάρκο στο κέντρο της Δρέσδης. Έχει ορθογώνιο σχήμα και καλύπτει περίπου 1.8 km². Αρχικά ιδρύθηκε το 1676 και είναι δημόσιος κήπος από το 1814. Αρχικά εγκατεστημένος έξω από τα παλιά τείχη της πόλης, το πάρκο περιβάλλεται από αστικές περιοχές από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα. Ο ζωολογικός κήπος της Δρέσδης και ο Βοτανικός Κήπος της Δρέσδης προστέθηκαν αργά το 19ο αιώνα. Ένας μικροσκοπικός σιδηρόδρομος, γνωστός ως Parkeisenbahn, λειτουργεί στο πάρκο από τον Απρίλιο έως τον Οκτώβριο (wikipedia, 2019).

Όρια ιστορικού κέντρου

Βιομηχανική περιοχή (Friedrichstadt)

Εικόνα 12: Χάρτης του 1685 με την ανάπτυξη της πόλης μετά την λήξη του πολέμου.

Από το 1727 έως το 1731 κατασκευάστηκε μια γέφυρα από ψαμμίτη (Augustus Bridge)⁵(Bénédictte Gaillard, 2014)που συνέδεε τις δύο όχθες του Έλβα στη περιοχή του ιστορικού κέντρο και από το 1726 έως το 1734 χτίστηκε η εκκλησία της Παναγίας (Frauenkirche⁶)σε μπαρόκ στυλ σχεδιασμένη από τον αρχιτέκτονα George Bähr (Εικόνα 13) (Wikipedia, 2019(e)).Η εικόνα της πόλης άλλαξε δραματικά όψη, αποκτώντας μπαρόκ χαρακτηριστικά και οι ανάγκες της βασιλικής αυλής οδήγησαν στην ταχεία ανάπτυξη των τεχνών και της οικονομίας ενώ ο πληθυσμός της τριπλασιάστηκε μεταξύ των ετών 1700 και 1755 και έφτασε τις 63.000 (Dresden.de, χ.χ.-c).

Στο χάρτη του 1740 φαίνεται η επέκταση της πόλης στη νότια όχθη του ποταμού (Εικόνα 14).Φαίνεται η διαμόρφωση των δύο κεντρικών πλατειών ενώ η πόλη έχει επεκταθεί και προς τα δυτικά με την ολοκλήρωση της ανοικοδόμησης του παλατιού (Zwinger).

Εικόνα 13: Η εκκλησία της Παναγίας (Frauenkirche) το 1897.

⁵Υπήρχε μια γέφυρα στο ίδιο σημείο τουλάχιστον από τον 12^ο αι.

⁶Στη θέση της σημερινής εκκλησίας, χτίστηκε αρχικά μια εκκλησία αφιερωμένη στην Παναγία τον 11ο αιώνα σε ρωμαϊκό στυλ, έξω από τα πρώτα τείχη της πόλης. Αυτή η εκκλησία κατεδαφίστηκε το 1727 και αντικαταστάθηκε από τη σημερινή εκκλησία της Παναγίας (Frauenkirche) που είναι μεγαλύτερη σε χωρητικότητα (Wikipedia, 2019).

Αντίστοιχη ανάπτυξη υπήρξε και στα βόρεια, όπου ο αρχικός οικισμός αναπτύχθηκε ακτινικά γύρω από τις όχθες του ποταμού. Οι σύγχρονες οχυρώσεις έχουν επεκταθεί και περικλείουν όλο το ιστορικό κέντρο και τους πρώτους οικισμούς στα βόρεια, καθώς η άμυνα ήταν σημαντική για τη πρωτεύουσα που βρισκόταν ανάμεσα στα αντίπαλα βασίλεια της Αυστρίας και της Πρωσίας (SergeyKadinsky, 2017). Έξω από τα όρια των οχυρώσεων, υπάρχουν κτήματα και αγροκτήματα και στα δυτικά του ιστορικού κέντρου φαίνεται η βιομηχανική περιοχή της πόλης (Friedrichstadt) (δικά μου).

Στον χάρτη του 1750 φαίνεται η γέφυρα του Αυγούστου που ενώνει τη πόλη στα νότια με τη νέα πόλη στη βόρεια όχθη του ποταμού. Διακρίνεται ο κεντρικός δρόμος που διασχίζει κεντρικά το βόρειο τμήμα της πόλης με τις δυο συστοιχίες δέντρων παράλληλα και η ανοιχτή περιοχή στο νότιο άκρο του δρόμου όπου βρισκόταν η αγορά (Neustädter Markt) (Εικόνα 15).

Εικόνα 14: Χάρτης της πόλης το 1740.

Εικόνα 15: Χάρτης της πόλης, 1750.

1.3 Η Δρέσδη μετά το δεύτερο μισό του 18^{ου} αιώνα

Κατά τη διάρκεια του επταετούς πολέμου⁷, τον Αύγουστο του 1756, πρωσικά στρατεύματα κατέλαβαν την πρωτεύουσα της Σαξονίας, οι ηγέτες της οποίας κατέφυγαν στη Βαρσοβία. Η Δρέσδη πολιορκήθηκε πολλές φορές τα χρόνια που ακολούθησαν, με αποτέλεσμα εκτεταμένες καταστροφές στα προάστια και σε περιοχές του κέντρου της πόλης. Η πόλη ανέκαμψε πολύ αργά από τις συνέπειες αυτής της περιόδου, ενώ χρειάστηκαν 60 χρόνια μέχρι το ιστορικό κέντρο να αποκατασταθεί και ο πληθυσμός της ανακτήσει τον αριθμό που είχε πριν τον πόλεμο (Εικόνα 16)(Dresden.de, χ.χ.-q).

Στη συνέχεια ακολούθησαν τα γεγονότα της Γαλλικής Επανάστασης που οδήγησαν σε κοινωνικές αναταραχές. Το 1805 τα Γαλλικά στρατεύματα μπήκαν στη Σαξονία όπου και έγιναν σύμμαχοι με τον Ναπολέοντα (Dresden.de, χ.χ.-i). Μετά το τέλος της κυριαρχίας του Ναπολέοντα, ιδρύθηκαν στη Δρέσδη βιομηχανικές επιχειρήσεις, καθώς και η Τεχνική Σχολή το 1825 (Dresden.de, χ.χ.-a). Το τείχος της πόλης κατεδαφίστηκε και η πόλη άρχισε να επεκτείνεται έξω από τα όρια του ιστορικού κέντρου και των παλιών οχυρώσεων (Εικόνα 17, Εικόνα 18).

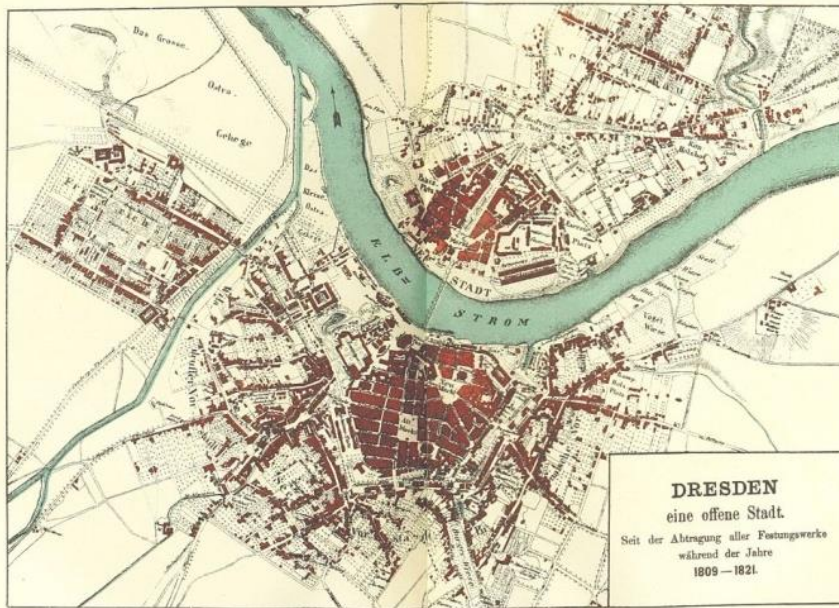

Εικόνα 16: Χάρτης της πόλης το 1800.

⁷Ο επταετής πόλεμος ήταν μια παγκόσμια σύγκρουση που διεξήχθη μεταξύ 1755 και 1764. Περιλάμβανε κάθε μεγάλη δύναμη της εποχής και επηρέασε την Ευρώπη, την Βόρεια Αμερική, τη Δυτική Αφρική, την Ινδία και τις Φιλιππίνες (Wikipedia, 2019(i))

Ο χάρτης ήταν προσανατολισμένος αρχικά με τον βορά στα δεξιά.

Planskizze VIII.

Εικόνα 17: : Χάρτης το 1821 όπου φαίνεται η επέκταση της πόλης έξω από τα όρια των οχυρώσεων.
Εικόνα 18: Χάρτης της πόλης το 1833.

Το 1839 δημιουργήθηκε ο πρώτος σιδηροδρομικός σταθμός μεγάλων αποστάσεων που θα συνέδεε τη Δρέσδη με τη Λειψία ενώ πολλές αστικές συνοικίες ολοκληρώθηκαν γύρω από τον οικισμό στα βόρεια και στις περιοχές στα νότια, φτάνοντας στον μεγάλο κήπο της Δρέσδης στα ανατολικά και την περιοχή (Friedrichstadt) στα δυτικά (Εικόνα 19) (Dresden.de, χ.χ.-α). Στα επόμενα χρόνια αρχιτέκτονες και καλλιτέχνες συγκεντρώθηκαν στην πόλη με αποτέλεσμα να μετατραπεί κέντρο για τις τέχνες και την αρχιτεκτονική όπως και παρέμεινε μέχρι το 1933 (Wikipedia, 2019(d))

Το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα η εικόνα της πόλης άρχισε να αλλάζει και παρατηρήθηκε ραγδαία ανάπτυξη του βιομηχανικού κλάδου. Υπήρξαν μεγάλα έργα οδοποιίας με την κατασκευή λεωφόρων που εκτείνονταν από το εμπορικό κέντρο της πόλης μέχρι τις πιο απομακρυσμένες περιοχές (Stadt Dresden, 2008a). Συνέχιζαν να κατασκευάζονται περισσότεροι σιδηρόδρομοι αυξάνοντας τις συνδέσεις μεταξύ των περιοχών, ενώ την ίδια περίοδο ξεκίνησε ο σχεδιασμός για την κατασκευή νέων γεφυρών⁸ πάνω από τον ποταμό Έλβα (Εικόνα 20).

Εικόνα 19: Χάρτης της πόλης το 1849.

⁸Κατασκευάστηκε η Albert bridge από το 1875 έως το 1877 έξω από το ιστορικό κέντρο στα ανατολικά και αποτελεί μέρος του δακτυλίου. Περνάνε δύο γραμμές του τράμ και είναι από τις πιο σημαντικές γέφυρες για ποδηλασία (Wikipedia, 2019(c))

Μετά από δύο χρόνια ολοκληρώθηκε η κατασκευή της 5^{ης} γέφυρας. Η γέφυρα Loschwitz ή αλλιώς Blue Wonder ολοκληρώθηκε το 1893 Έλβα συνδέοντας πάνω από τον ποταμό τις συνοικίες της πόλης Blasewitz και Loschwitz. Τα τελευταία χρόνια λόγω παλαιότητας έχει μειωθεί η κυκλοφορία ενώ μέχρι το 2013 που ολοκληρώθηκε η Waldschlossbrücke ήταν η μοναδική διέλευση πάνω από τον Έλβα για τις περιοχές στα ανατολικά (Wikipedia, 2019(d))

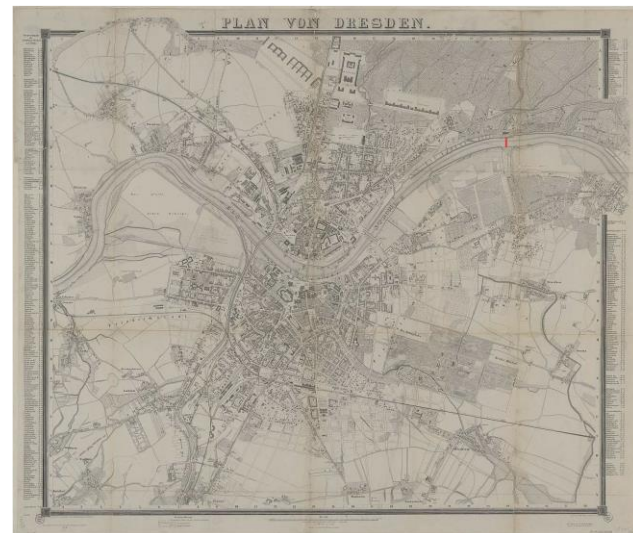
Από το 1845 έως το 1880, η Δρέσδη αναπτύχθηκε με ταχείς ρυθμούς, γεγονός που διευκολύνθηκε από την κατάργηση των οχυρώσεων, ενώ στο κέντρο της πόλης ο τοπικός νόμος του 1873 απαγόρευε την εγκατάσταση των εργοστασίων (Stadt Dresden, 2008a).

Ο οικισμός στα δυτικά (Friedrichstadt) εξελισσόταν σε βιομηχανική περιοχή, δημιουργήθηκαν πολλές κατοικίες με μεγάλους ιδιόκτητους κήπους και στο κέντρο της πόλης κατασκευάστηκαν σημαντικά δημόσια κτίρια όπως το δημαρχείο και η όπερα της Δρέσδης⁹.

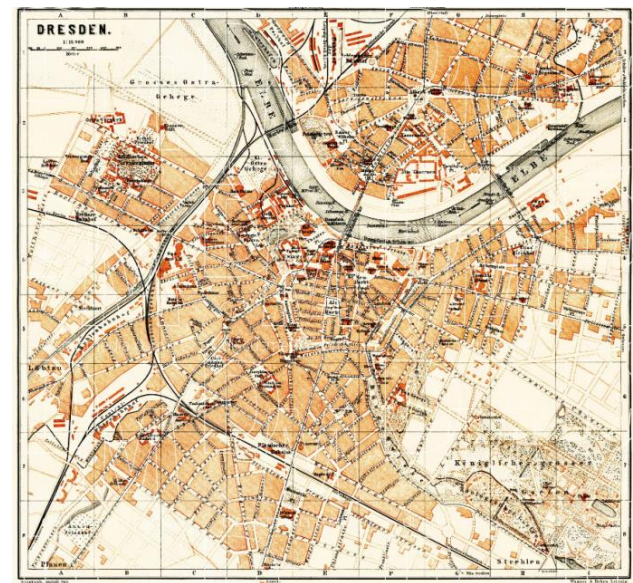
Έτσι παρατηρείται η εξάπλωση της πόλης σε βορά και κυριότερα σε νότο λόγω της εύνοιας του ανάγλυφου του εδάφους, ενώ το φυσικό τοπίο αναπτύσσεται παράλληλα με τις νέες περιοχές κατοικίας. Έτσι παρόλη την ισχυρή αστική ανάπτυξή της, η πόλη κατάφερε να διατηρήσει τον χαρακτήρα της λόγω των αυστηρών κανονισμών δόμησης και με την ίδρυση της γερμανικής αυτοκρατορίας το 1871, η Δρέσδη ήταν η 4^η μεγαλύτερη πόλη της Γερμανίας με πληθυσμό περισσότερο από μισό εκατομμύριο (600.000) (Εικόνα 21) (Dresden.de, 2015).

⁹Η Semper Opera House είναι η πιο διάσημη όπερα της Γερμανίας και από τις παλαιότερες ορχήστρες στο κόσμο. Χτίστηκε από τον Gottfried Semper μεταξύ του 1838 και 1841 (Dresden.de, 2017)

* Χάρτης με τη θέση της γέφυρας που χτίστηκε στο Waldschlößchen μεταξύ του 2007 και του 2013. Μια σύνδεση σε εκείνη τη τοποθεσία είχε αναφερθεί σε αρκετά γενικά σχέδια ανάπτυξης για το δήμο της Δρέσδης από το 1862. Η ιδέα των πολεοδόμων να αναπτύσσεται ο Δήμος της Δρέσδης σε τρεις κυκλικές ζώνες συνδέεται με την επεξεργασία των οδικών συνδέσεων που περιελάμβαναν και μια διέλευση πάνω από τον Έλβα σε εκείνη τη θέση. (Bénédicte Gaillard, 2014)

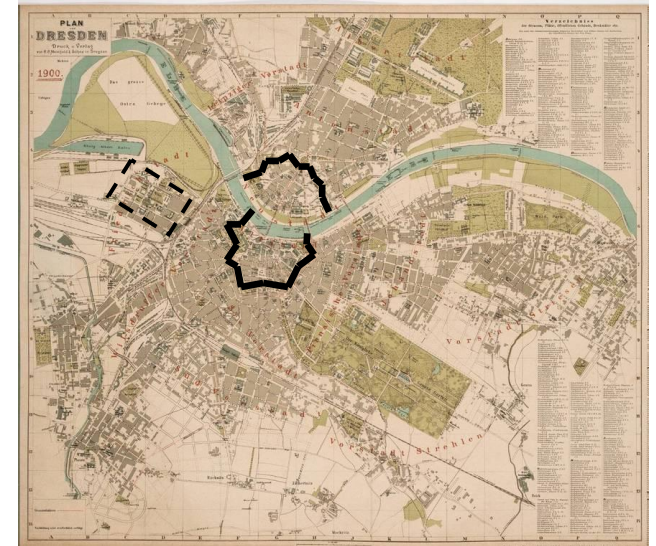
Εικόνα 20: Γενικό κατασκευαστικό σχέδιο 1859-1862*

Εικόνα 21: Χάρτης της πόλης το 1887.

Η επανάσταση του Νοεμβρίου 1918 ανάγκασε τον βασιλιά Friedrich August III να παραιτηθεί και έτσι δημιουργήθηκε το Ελεύθερο Κράτος της Σαξονίας. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, πολλά χωριά ενσωματώθηκαν στη Δρέσδη (Εικόνα 22) και η σχετική πολιτική σταθερότητα στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1920 έφερε και πάλι αξιοσημείωτα αρχιτεκτονικά και πολιτιστικά επιτεύγματα. Η πόλη επεκτάθηκε σημαντικά κατά μήκος του ποταμού Έλβα στα βόρεια και αναπτύχθηκε περιμετρικά γύρω από τους οικισμούς του κέντρου περνώντας τον σιδηροδρομικό σταθμό στα νότια και τον μεγάλο κήπο στα ανατολικά (Dresden.de, χ.χ.-b).

Η ανάληψη της εξουσίας από τους Εθνικούς Σοσιαλιστές το 1933 έθεσε τέλος στην προοδευτική πολιτιστική άνοδο της πόλης και η βίαιη καταστολή όλης της πολιτικής αντιπολίτευσης κορυφώθηκε με την απέλαση των Εβραίων πολιτών της Δρέσδης (Dresden.de, χ.χ.-b). Την ίδια περίοδο ξεκίνησε ένα σχέδιο επανασχεδιασμού του κέντρου της πόλης από τον Paul Wolf που ολοκληρώθηκε το 1938, και στο οποίο προτεινόταν η κατεδάφιση κτιρίων/κτιριακού αποθέματος περιμετρικά του κέντρου με στόχο την διάνοιξη κεντρικών δρόμων που θα ένωναν σημαντικά κτίρια και πλατείες της πόλης (Εικόνα 23). Οι διανοίξεις είχαν ως στόχο τη βελτίωση του οδικού δικτύου, αλλά κυριότερα, να εκφράσουν την εξουσία των εθνικών σοσιαλιστών (Das-neue-dresden, χ.χ.-b).

Εικόνα 22:

Εικόνα 23:

Εικόνα 22: Χάρτης της πόλης το 1900 με τον ιστορικό πυρήνα και την ανάπτυξη στις γύρω περιοχές.

Εικόνα 23: Χάρτης με το σχέδιο ανάπλασης του ιστορικού κέντρου της Δρέσδης από τον αρχιτέκτονα και πολεοδόμο Paul Wolf 1938-39.

2. Η περίοδος της Σοβιετικής Κυριαρχίας

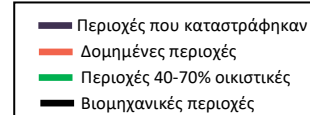
2.1 Η Δρέσδη μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου πολέμου

Τρεις μήνες πριν από το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, με πέντε αεροπορικές επιδρομές μεταξύ 13 και 15 Φεβρουαρίου 1945, η Δρέσδη βομβαρδίστηκε και το 85% της πόλης καταστράφηκε. Στο χάρτη φαίνονται οι περιοχές που καταστράφηκαν, οι περιοχές που ήταν οικοδομημένες, οι περιοχές που ήταν 40-70% οικιστικές και οι βιομηχανικές περιοχές (Εικόνα 24).

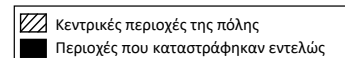
Το ιστορικό κέντρο και οι περιοχές κατοικίας στα προάστια ανατολικά και δυτικά, καταστράφηκαν σχεδόν ολοσχερώς ενώ σε μικρότερο ποσοστό καταστράφηκαν οι περιοχές γύρω από τον οικισμό στα βόρεια και οι βιομηχανικές περιοχές δυτικά του κέντρου (Εικόνα 25). Τουλάχιστον 25.000 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους, το πολιτιστικά και ιστορικά πολύτιμο κέντρο της πόλης θάφτηκε κάτω από 18 εκατομμύρια κυβικά μέτρα ερειπίων και στις 8 Μαΐου 1945, ο σοβιετικός στρατός κατέλαβε την πόλη (Marah Al Aloul, 2007)(Dresden.de, χ.χ.-d)(LaurenTurner, 2015).

Εικόνα 24

Εικόνα 25

Εικόνα 24: Χάρτης με τις περιοχές που καταστράφηκαν.

Εικόνα 25: Χάρτης με την έκταση της καταστροφής στο ιστορικό κέντρο και τις γύρω περιοχές.

2.2 Η πόλη τα πρώτα χρόνια της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης

Ο βομβαρδισμός της περιοχής στις 13 Φεβρουαρίου 1945 κατέστρεψε το κέντρο της πόλης σε σημαντικά τμήματα (Εικόνα 26, Εικόνα 27) αλλά η καταστροφή ολοκληρώθηκε τελικά, κατά τη μεταπολεμική περίοδο όπου κατά την ανασυγκρότηση στη δεκαετία του '50 και του '60, λήφθηκαν ελάχιστα υπόψη οι παραδοσιακές δομές της πόλης. Παρόλα αυτά, ακόμη και στη δεκαετία του 1950, κατασκευάστηκαν στο κέντρο της πόλης συγκροτήματα, τα οποία σήμερα μνημονεύονται ως ιστορικά μνημεία (π.χ. πλατεία Altmarkt) (Stadt Dresden, 2008a).

Μετά τη λήξη του πολέμου υπήρχαν διαφωνίες για την αντιμετώπιση της ανοικοδόμησης του ιστορικού κέντρου και το αν θα προχωρούσαν σε ολοκληρωτική ανακατασκευή των ιστορικών κτιρίων που είχαν καταστραφεί από τους βομβαρδισμούς ή στη δημιουργία νέων σχεδίων που θα έδιναν στην πόλη μια πιο σύγχρονη εικόνα. Σε μικρό χρονικό διάστημα, οικονομικές και πολιτικές αλλαγές επηρέασαν τον τρόπο ανοικοδόμησης που ακολουθήθηκε. Μια από αυτές ήταν η κρατικοποίηση της βιομηχανίας οικοδομικών υλικών και το γεγονός ότι μεγάλες κατασκευαστικές εταιρίες ακολουθούσαν τις οικονομικές κατευθυντήριες γραμμές που έγιναν η αφορμή για να ξαναδημιουργηθεί το Γερμανικό κομμουνιστικό κόμμα το 1946.

Εικόνα 26:

Εικόνα 27:

Εικόνα 26: Εικόνα της κατεστραμμένης πόλης μετά τους βομβαρδισμούς του 1945.

Εικόνα 27: Εικόνα της πόλης τον Ιανουάριο του 1952 από την οδό Muenzgasse. Οι άνθρωποι εργάζονται για την απομάκρυνση των συντριμμιών μπροστά από την εκκλησία (Frauenkirche).

Ωστόσο δεν τέθηκε θέμα για την αποκατάσταση της ιστορικής διάταξης της πόλης ενώ σημαντικό ρόλο είχε και η απομάκρυνση των χαλασμάτων από σημαντικά ιστορικά κτίρια που θα μπορούσαν να είχαν διατηρηθεί για την ανακατασκευή των κτιρίων και την αποκατάσταση της ιστορικής εικόνας της πόλης (Diefendorf, 1990). Στόχος αυτών των ενεργειών ήταν, η ελευθέρωση χώρου για την κατασκευή νέων κτιρίων.

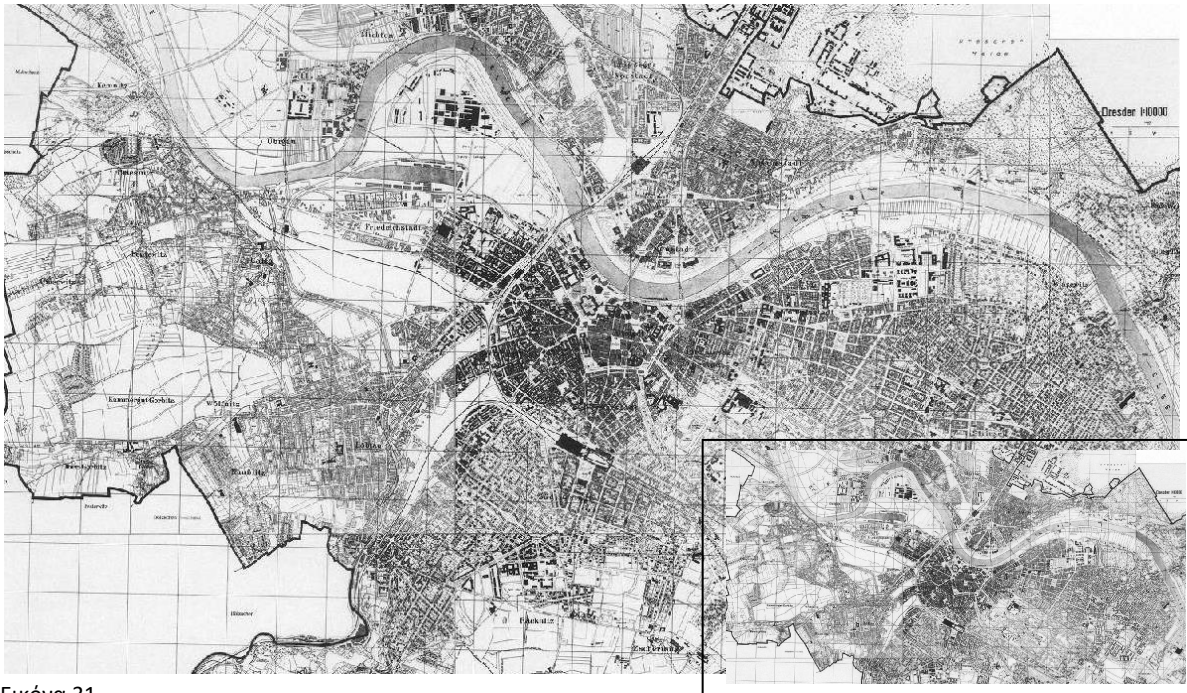
Παρόλα αυτά, η ιστορική διαμόρφωση της πόλης μπορεί ακόμα να παρατηρηθεί στο οδικό δίκτυο σήμερα. Ενώ μόνο 20% των ιστορικών κτιρίων από την προπολεμική περίοδο έχουν διατηρηθεί, περίπου 80% των προσόψεων των τετραγώνων στους ιστορικούς δρόμους έχουν διατηρηθεί μέχρι σήμερα (Stadt Dresden, 2008a).

Μεταξύ του 1946 και του 1953 όπου και ουσιαστικά ξεκίνησε η ανοικοδόμηση της πόλης, οι πρώτες ενέργειες ήταν η απομάκρυνση χαλασμάτων και η εκκαθάριση των δρόμων (Diefendorf, 1990). Δημιουργήθηκαν νέες υποδομές μεταφοράς και προκειμένου να ανταποκριθούν στις επείγουσες ανάγκες, κτίρια κατοικιών και αντιπροσωπευτικά κτίρια χτίστηκαν στο σταλινικό ύφος, ενώ ο νέος τύπος των κτιρίων εισέβαλε στη μνήμη της πόλης (Marah Al Aloul, 2007).

Από το 1950 ξεκίνησε ένα πρόγραμμα όπου προχώρησαν στην κατεδάφιση των μπαρόκ προσόψεων πολλών κατοικιών όπως και δημόσιων κτιρίων του 19ου αιώνα που είχαν απομείνει από τους βομβαρδισμούς, αλλά και στην απομάκρυνση τμημάτων της εκκλησίας της Παναγίας (Frauenkirche) που είχαν καταρρεύσει (Εικόνα 28). Ακόμα και στα τέλη της δεκαετίας του 1960, πολλά δημόσια κτίρια που είχαν υποστεί ζημιές κατά τη διάρκεια των βομβαρδισμών όπως και βίλες και οικοδομικά τετράγωνα κατοικιών και εκκλησίες κατεδαφίστηκαν αφήνοντας πολύ μεγάλες εκτάσεις της πόλης κενές και ανεκμετάλλευτες για χρόνια (Εικόνα 29, Εικόνα 30, Εικόνα 31) (Diefendorf, 1990).

Εικόνα 28

Εικόνα 31

Εικόνα 29

Εικόνα 30

Εικόνα 29: Το κέντρο της πόλης το 1945, όπου φαίνεται πόσο πυκνή είναι η δόμηση στο ιστορικό κέντρο. Το κύριο χαρακτηριστικό του αστικού ιστού της Δρέσδης προπολεμικά ήταν η αντίθεση μεταξύ της πυκνής δόμησης του κέντρου της παλιάς πόλης και του μεγάλου ελεύθερου δημόσιου χώρου κατά μήκος του Έλβα.

Εικόνα 30: κέντρο της πόλης το 1953.

Εικόνα 31: Χάρτης της πόλης πριν τους βομβαρδισμούς το 1945.

2.3 Σχέδια για την ανοικοδόμηση της πόλης τον 20^ο αιώνα

Η μεταπολεμική Δρέσδη είχε αρκετά απομεινάρια κτιρίων και υποδομές δρόμων για την ανακατασκευή του παλαιού ιστού και για την αποκατάσταση της εικόνας της πόλης (Marah Al Aloul, 2007). Το σχέδιο ανακατασκευής της πόλης του Herbert Conert(Εικόνα 33)(Δεκέμβριος 1945), αποφασίστηκε στις 5 Ιανουαρίου 1946 από το Δημοτικό Συμβούλιο και πρότεινε εκτεταμένη ανοικοδόμηση, με στόχο την ανάκτηση της προπολεμικής εικόνας της πόλης (Σαμαράς & Σαπουνάκης, 2018).

Στις αρχές του 1946, ξεκίνησε ένας ανοιχτός διαγωνισμός για το σχεδιασμό της πόλης, με στόχο την απόρριψη της ανοικοδόμησης των κτιρίων από ιδιώτες και την προώθηση της συστηματικής ανοικοδόμησης πάνω σε ένα γενικό σχέδιο και τα αποτελέσματα παρουσιάστηκαν στην έκθεση “Η Νέα Δρέσδη” (“Das neue Dresden”) (DasneueDresden.de, χ.χ.) (Diefendorf, 1990).

Στην πρόταση του Hanns Horp (Εικόνα 34), φαίνεται η διάταξη της πόλης στο κέντρο και στις γύρω περιοχές. Τα οικοδομικά τετράγωνα αποτελούνται από ανεξάρτητα πολυώροφα κτίρια κατοικιών σε σχήμα σταυρού και ανάμεσα υπάρχουν χώροι πρασίνου που περιβάλλονται από μεγάλες οδούς κυκλοφορίας ενώ το κέντρο επανασχεδιάζεται διατηρώντας παρόλα αυτά τη πυκνή δόμηση (DasneueDresden.de, χ.χ.).

Εικόνα 32

Εικόνα 33

Εικόνα 32: Χάρτης της πόλης το 1944.

Εικόνα 33: Σχέδιο του Herbert Conert για την ανοικοδόμηση της πόλης, βασισμένο στον ιστορικό πολεοδομικό ιστό.

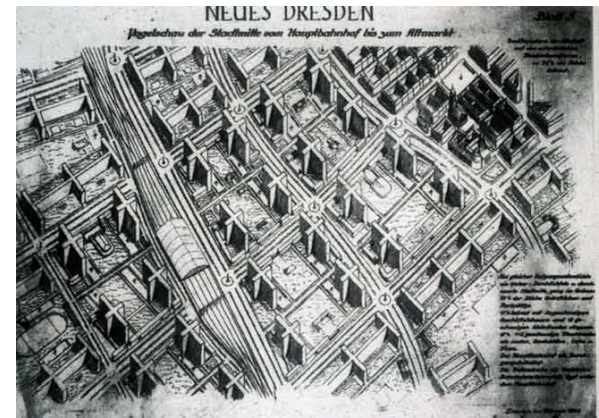
Στην πρόταση του Mart Stam το 1946 (Εικόνα 35), η πόλη εκσυγχρονιζόταν σε βαθμό που δεν ήταν πλέον αναγνωρίσιμη. Η διαμόρφωση του ιστορικού κέντρου και των γύρω περιοχών δεν ακολουθεί την οργάνωση του αστικού ιστού που είχε η πόλη πριν τους βομβαρδισμούς και σημαντικά ιστορικά κτίρια όπως η εκκλησία της Παναγίας και κεντρικές πλατείες παύουν να υπάρχουν για να αντικατασταθούν από ελεύθερους χώρους (DasneueDresden.de, χ.χ.).

Δίνεται βάση στη κυκλοφορία, με τη δημιουργία άμεσων συνδέσεων των γύρω περιοχών με το κέντρο μέσα από κεντρικούς δρόμους και στο σχεδιασμό μικρότερων δρόμων που εκτείνονται κυκλικά γύρω από το κέντρο. Τα οικοδομικά τετράγωνα σχεδιάζονται παράλληλα με το δίκτυο των δρόμων και φαίνεται ότι σχεδιάζονται μεγάλοι κενοί αστικοί χώροι.

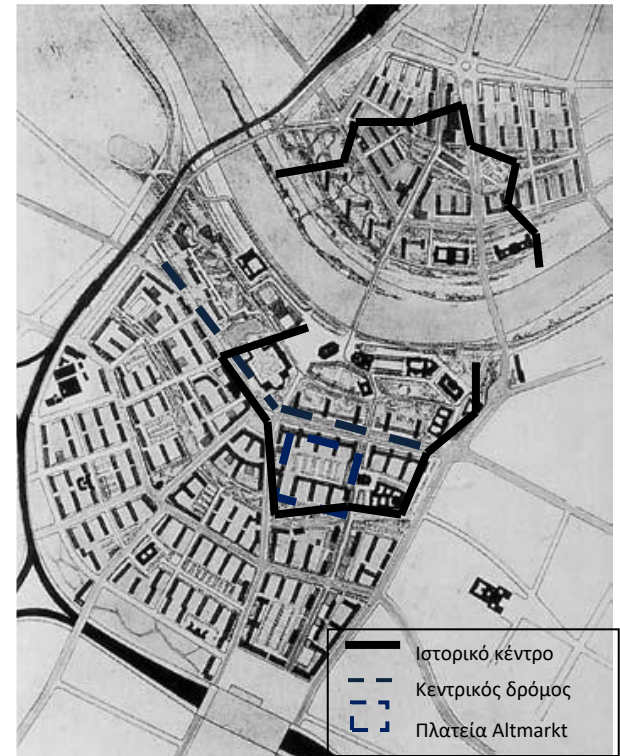
Στην παλιά πόλη ο δρόμος που περνάει από την βόρεια πλευρά της ιστορικής πλατείας (Altmarkt) φαίνεται να έχει μεγαλώσει σημαντικά σε πλάτος, χωρίζοντας το ιστορικό κέντρο στα δύο. Το σχέδιο δεν ακολουθεί την ιστορική διάταξη της πόλης, η δόμηση στα οικοδομικά τετράγωνα φαίνεται να είναι πιο αραιή, ενώ στους κύριους δρόμους του ιστορικού κέντρου, σχεδιάζονται συνεχείς προσόψεις με αποτέλεσμα να καταργούνται προσβάσεις και μικρότεροι δρόμοι που υπήρχαν προπολεμικά.

Εικόνα 34: Σχέδιο του Hanns Horp για την ανοικοδόμηση της πόλης στα πρότυπα του μοντερνισμού, όπου φαίνονται αναφορές στο σχέδιο του Le Corbusier "ville radieuse" (DasneueDresden.de, χ.χ.).

Εικόνα 35: Χάρτης της πρότασης του 1946 του Mart Stam με προτεραιότητα στις μεταφορές και τους ελεύθερους χώρους που όμως απορρίφθηκε από τους κατοίκους και από το Δημοτικό Συμβούλιο (DasneueDresden.de, χ.χ.).

Εικόνα 34

Εικόνα 35

Παρόλα αυτά, αυτό τα σχέδια δεν υλοποιήθηκαν και το 1951, τρία χρόνια μετά την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας (GDR)¹⁰, τα ομόσπονδα κράτη της Ανατολικής Γερμανίας διαλύθηκαν και αντικαταστάθηκαν από μικρότερες διοικητικές περιφέρειες (Dresden.de, χ.χ.-g). Η Δρέσδη έγινε περιφερειακή πρωτεύουσα και την ίδια περίοδο ξεκίνησε το 5ετές πλάνο από το Εθνικό Πρόγραμμα Ανοικοδόμησης, που προέβλεπε την ανοικοδόμηση 53 κατεστραμμένων πόλεων με έμφαση στην ανάπτυξη των κέντρων. Κάθε κέντρο θα είχε μια μεγάλη πλατεία, μια μεγάλη κύρια οδό και έναν πύργο και θα κατασκευάζονταν με πρότυπο την Μόσχα υπό τον Στάλιν (Εικόνα 36)(Diefendorf, 1990).

Όσον αφορούσε το σχεδιασμό, υπήρχε αβεβαιότητα ως προς το ποια λειτουργική πορεία έπρεπε να ακολουθηθεί, ενώ υπήρχαν πολλές αντίθετες απόψεις και γεγονότα που οδήγησαν στο να μην υπάρχουν ολοκληρωμένες προτάσεις αστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης. Παρόλα αυτά, το πρόγραμμα έπρεπε να προχωρήσει και σε ότι αφορούσε την ανάπτυξη του κέντρου της πόλης και δημιουργήθηκε το ζήτημα της διατήρησης του ιστορικού χαρακτήρα της πόλης και της συνυπάρξης με τον νέο τρόπο σχεδιασμού που είχε επηρεαστεί από το σύστημα κυριαρχίας. Συγκεκριμένα για τη Δρέσδη υπήρχε το βασικό ερώτημα που αφορούσε το σχεδιασμό του οδικού δικτύου στο κέντρο, όπου υπήρχε η επιλογή να επαναφέρουν τους δρόμους στις προπολεμικές διαστάσεις ή να δημιουργήσουν ένα νέο αστικό τοπίο με διαφορετικές διαστάσεις και πυκνότητες.

Εικόνα 36: Σχέδιο για την πλατεία Altmarkt με τον πύργο (1953) από τον αρχιτέκτονα Herbert Schneider.

¹⁰Η Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας ιδρύθηκε στη σοβιετική ζώνη. Οι σοβιετικές αρχές κατοχής άρχισαν να μεταφέρουν διοικητική ευθύνη σε γερμανούς κομμουνιστές ηγέτες το 1948 και η GDR (German Democratic Republic) άρχισε να λειτουργεί ως κράτος στις 7 Οκτωβρίου 1949 (Wikipedia, 2019(f)).

Το 1952 απαιτήθηκε από την Κυβέρνηση του Βερολίνου η δημιουργία ενός κεντρικού δρόμου ο οποίος θα διέσχιζε τη πόλη και θα περνούσε μέσα από το ιστορικό κέντρο. Δύο διαγωνισμοί πραγματοποιήθηκαν χωρίς κανένας τελικά να έχει ικανοποιητικά αποτελέσματα ενώ για ακόμη μια φορά υπήρξαν αντιθέσεις ως προς τις προτεραιότητες της ανοικοδόμησης (Diefendorf, 1990).

Ενώ κατά τη δεκαετία του 1950 αναπτύχθηκαν κατοικημένες περιοχές όπου τα οικοδομικά τετράγωνα ήταν περικλειστα (προάστιο της Πίρνας), κατά τη δεκαετία του 1960, τα οικοδομικά τετράγωνα είχαν κατά κύριο λόγο πιο ελεύθερη διάταξη.

Το 1953 σύμφωνα με την κυβέρνηση του Βερολίνου έπρεπε να ξεκινήσει αμέσως η κατασκευή μιας κεντρικής πλατείας και το σχέδιο βασίστηκε σε μια πρόταση από το διαγωνισμό που είχε διοργανωθεί το 1952. Η ιστορική κεντρική πλατεία (Altmarkt) όπου βρισκόταν η παλιά αγορά της πόλης επεκτεινόταν σε τρεις φορές στο μέγεθός της (αποκτώντας μέγεθος 140*240 μέτρα). Ερχόταν σε επαφή με τον κεντρικό δρόμο στα βόρεια και πλαισιωνόταν στα ανατολικά και δυτικά, από συνεχείς προσόψεις κτιρίων (Εικόνα 37, Εικόνα 38) με μέσο ύψος 27 μέτρα, αφήνοντας ανοιχτές μόνο τις προσβάσεις στις γωνίες της πλατείας. Παρόλα αυτά, μέχρι το 1956 μόνο οι προσόψεις στην ανατολική και δυτική πλευρά της πλατείας είχαν ολοκληρωθεί με τη διακόσμηση να έχει μειωθεί σημαντικά λόγω κόστους (Diefendorf, 1990).

Εικόνα 37

Εικόνα 38

Εικόνα 37: Η κατασκευή νέων κτιρίων στην ανατολική πλευρά της πλατείας (Altmarkt), ξεκίνησαν το 1953.

Εικόνα 38: Προσόψεις των κτιρίων στην δυτική πλευρά της πλατείας (Altmarkt), ξεκίνησε το 1953.

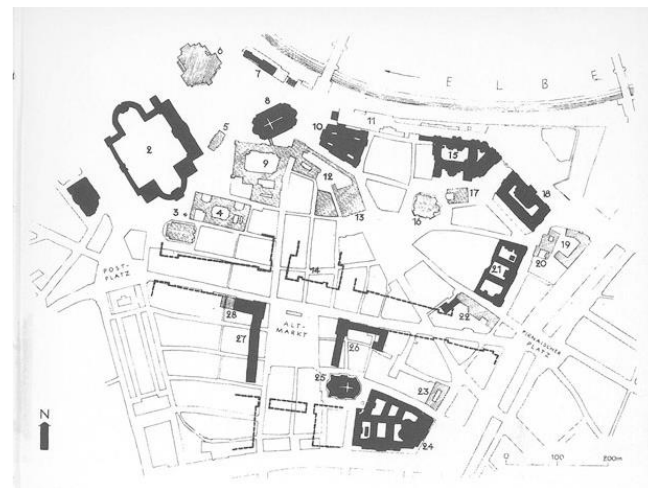
Στα τέλη του 1953 χρειαζόταν ένα σχέδιο για το κέντρο της πόλης. Έγινε ένας νέος διαγωνισμός για τη δημιουργία της μεγάλης λεωφόρου και τη κατασκευή του πύργου. Το αποτέλεσμα όπως φαίνεται στο χάρτη της πρότασης (Εικόνα 39), ήταν η διαπλάτυνση του πλευρικού δρόμου της πλατείας που περνούσε μέσα από το ιστορικό κέντρο με κατεύθυνση από τα ανατολικά στα δυτικά σε τρεις φορές το μέγεθός του φτάνοντας τα 65-70 μέτρα πλάτος.

Οι προσόψεις των κτιρίων έχουν υποχωρήσει, όπως φαίνεται σε σχέση με το ιστορικό πολεοδομικό σχέδιο και έγινε ξανά πρόταση για ενοποίηση των οικοδομικών τετραγώνων με στόχο την δημιουργία συνεχόμενων προσόψεων παράλληλα του δρόμου μειώνοντας τις υπόλοιπες προσβάσεις (Diefendorf, 1990).

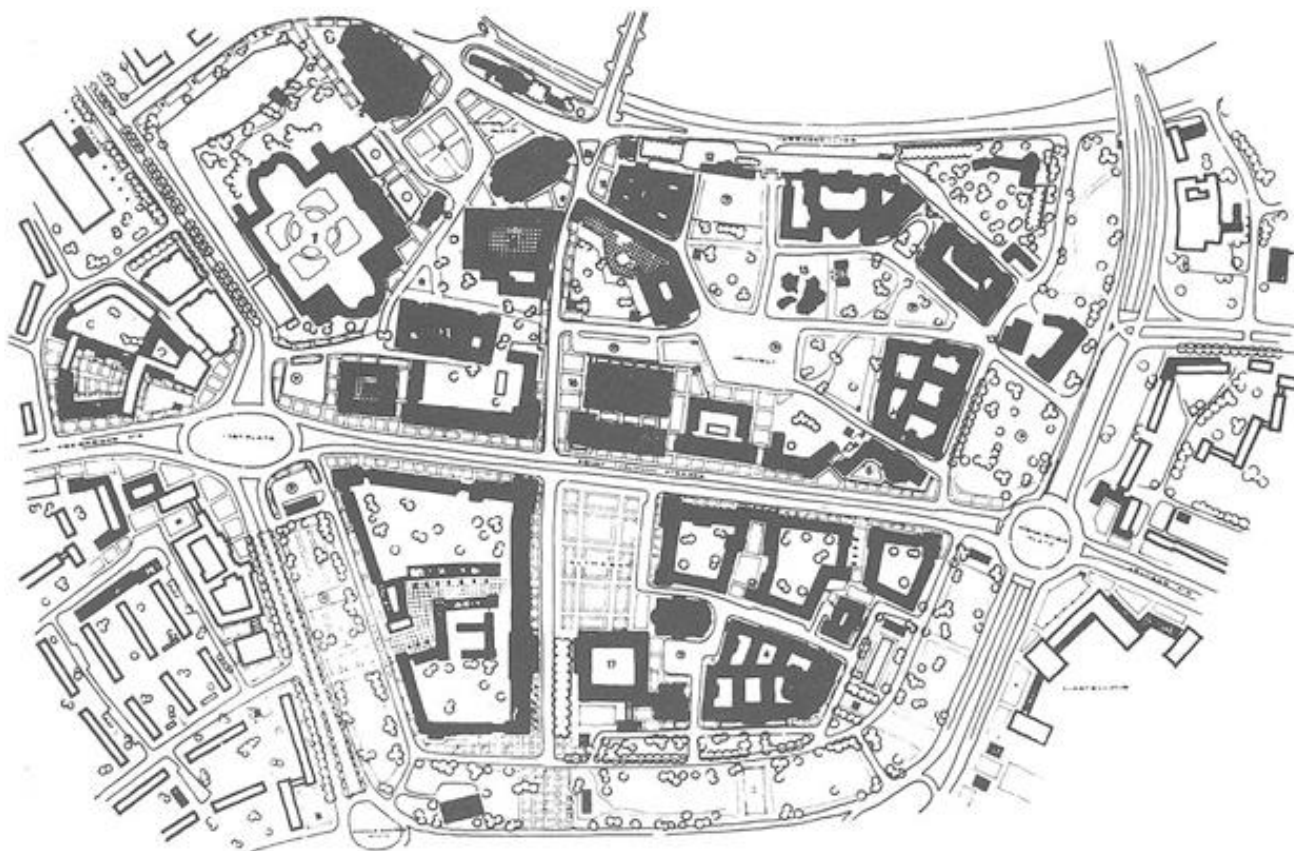
Μέχρι το 1959, ο κεντρικός δρόμος και η κατασκευή της πλατείας δεν είχαν ολοκληρωθεί και δεν είχε υπάρξει ολοκληρωμένο σχέδιο για τη σύνδεση του ιστορικού κέντρου με την υπόλοιπη πόλη (Diefendorf, 1990).

Έτσι γίνεται μια νέα πρόταση όπως φαίνεται στον χάρτη του 1959 (Εικόνα 40) για την ανοικοδόμηση κτιρίων στην νότια πλευρά της πλατείας Altmarkt, την ολοκλήρωση του κεντρικού δρόμου (Magistrale) που παρέμενε στις ίδιες διαστάσεις με αυτές της πρότασης του 1953 και την κατασκευή του πύργου σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Ανοικοδόμησης του 1951 (Diefendorf, 1990).

Επίσης φαίνεται η πρόταση για την κατασκευή κτιρίων παράλληλα του κεντρικού δρόμου με τη δημιουργία περισσότερων προσβάσεων από ότι στην προηγούμενη πρόταση. Τέλος πολλές κενές περιοχές του κέντρου θα παρέμεναν ανοιχτοί χώροι και θα διαμορφώνονταν σε πάρκα και χώρους πρασίνου ή θα εξυπηρετούσαν ως χώροι στάθμευσης.

Εικόνα 39: Τα νέα όρια της πλατείας Altmarkt και του κεντρικού δρόμου σχεδιασμένα πάνω στο πολεοδομικό χάρτη πριν τη καταστροφή.

Εικόνα 40: Σχέδιο του 1959 για το ιστορικό κέντρο της πόλης με τα κτίρια που είχαν ολοκληρωθεί και τις προτάσεις από τον αρχιτέκτονα Hans Hunger.

Το 1962 επεκτάθηκαν τα όρια του σχεδίου, εκτός του ιστορικού κέντρου φτάνοντας στον κύριο σιδηροδρομικό σταθμό στα νότια και στην άλλη μεριά του ποταμού ως την περιοχή εκτός του ιστορικού κέντρου στα βόρεια (Diefendorf, 1990).

Τα επόμενα χρόνια, ένας νέος διαγωνισμός διοργανώθηκε για την περιοχή ανάμεσα στον σιδηροδρομικό σταθμό και το ιστορικό κέντρο. Βασικά στοιχεία ήταν ένα σχέδιο για την κυκλοφορία που προέβλεπε μεγάλους δρόμους πολλών λωρίδων κυκλοφορίας μέσα στην πόλη όπου κάποιοι από αυτούς θα ήταν υπερυψωμένοι και ομάδες ψηλών κτιρίων κατά μήκος του περιφερειακού δρόμου που θα περιέβαλαν το κέντρο (Diefendorf, 1990).

Σε διαγωνισμούς που διοργανώθηκαν από το 1965, δημιουργήθηκαν σχέδια κτιρίων για τις πλατείες του κέντρου (Postplatz και Pirnaischerplatz), που βρίσκονταν πάνω σε μεγάλες διασταυρώσεις κεντρικών δρόμων που ήταν παρακείμενοι στο ιστορικό κέντρο. Για ακόμη μια φορά οι διαγωνισμοί έληξαν χωρίς ικανοποιητικά αποτελέσματα και μόνο ένα από τα κτίρια κατασκευάστηκε, από το 1967 έως το 1969 στα δυτικά πρότυπα του 1950, στη θέση που θα κατασκευαζόταν ο πύργος, και λειτουργεί ως πολιτιστικό κέντρο (Εικόνα 41) (Diefendorf, 1990).

Την ίδια περίοδο, κατά τη διάρκεια της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας (GDR), η επέκταση του σχεδίου της πόλης και η αύξηση του πληθυσμού είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της κυκλοφορίας και συνέβαλαν στην ανάγκη διάνοιξης δρόμων και δημιουργίας περεταίρω διελεύσεων πάνω από τον Έλβα για τη σύνδεση των περιοχών. Επανήλθε το θέμα για την κατασκευή μιας γέφυρας που είχε υπάρξει πρώτα το 1859 και η πρόταση επανεμφανίστηκε αρκετές φορές παρότι είχαν κατασκευαστεί επιπλέον διελεύσεις πάνω από τον Έλβα (Bénédicte Gaillard, 2014).

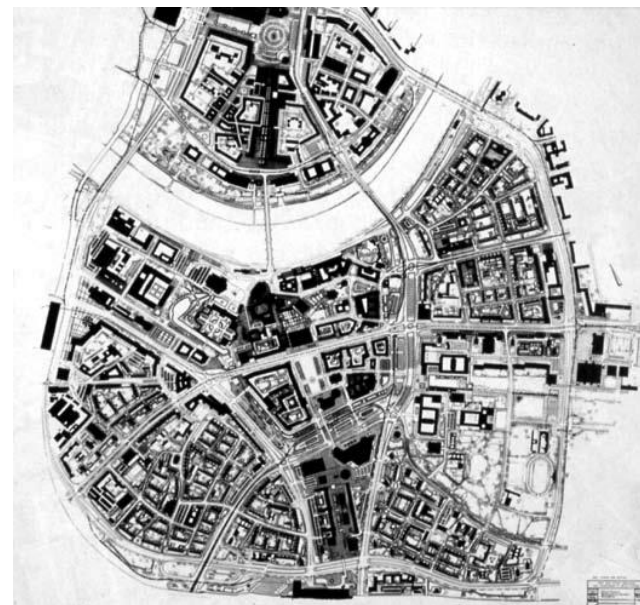

Εικόνα 41: Κτίριο πολιτισμού που κατασκευάστηκε στη βόρεια πλευρά της κεντρικής πλατείας στα πρότυπα του 50'.

Στο σχέδιο ανάπτυξης του 1969 (Εικόνα 42) φαίνονται τα ιστορικά κτίρια καθώς και προτάσεις για την κατασκευή των νέων κτιρίων στο κέντρο της πόλης αλλά και στις γύρω περιοχές. Τα νέα κτίρια θα είχαν ύψος 10 έως 17 ορόφων, και θα κατασκευάζονταν και στο ιστορικό κέντρο, χωρίς να λαμβάνουν υπόψιν την ιστορική διάταξη της πόλης, ενώ φαίνεται ότι δεν υπήρχαν ανοιχτοί διαμορφωμένοι χώροι.

Ο κεντρικός δρόμος, που περνάει από τη μέση του ιστορικού κέντρου, διατηρεί τις μεταπολεμικές του διαστάσεις και επεκτείνεται στα ανατολικά και δυτικά ενώ συνεχίζεται η πρόταση για την κατασκευή συνεχών προσόψεων στους δρόμους. Διατηρείται ένα μέρος του προπολεμικού οδικού δικτύου και η γενική μορφή των οικοδομικών τετραγώνων, ενώ για την καλύτερη σύνδεση των περιοχών προτείνεται η δημιουργία κεντρικών δρόμων γύρω από τα όρια του ιστορικού κέντρου με την κατασκευή ενός κεντρικού δρόμου στα δυτικά και μιας λεωφόρου (LeningraderStrasse) στα ανατολικά. Ορισμένοι κενοί χώροι διαμορφώνονται σε πάρκα και συνδέονται με τις πλατείες μέσα από ένα δίκτυο πρασίνου που εκτείνεται παράλληλα των δρόμων σε όλη τη πόλη. Το κύριο χαρακτηριστικό της ιστορικής Δρέσδης ήταν η αντίθεση μεταξύ της πυκνής ανάπτυξης της κεντρικής πόλης και της πιο αραιής ανάπτυξης των οικιστικών περιοχών σε όλη την υπόλοιπη έκταση, η οποία αυξήθηκε σε αντίθεση μεταξύ της μικρής κλίμακας και στενότητας της παλιάς πόλης και της έκτασης της κοιλάδας του Έλβα.

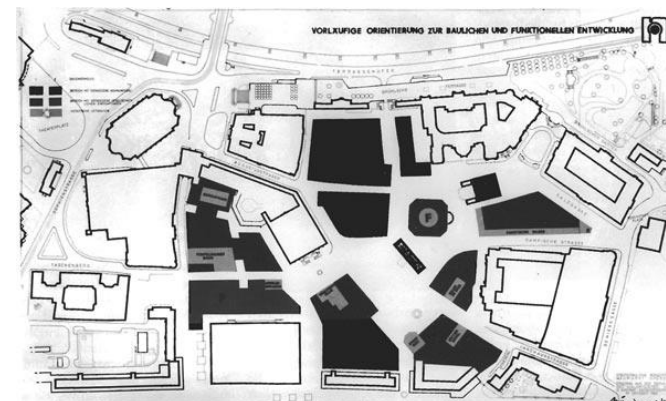
Ως αποτέλεσμα των εντελώς υπερμεγέθων λωρίδων κυκλοφορίας των κεντρικών δρόμων (St. PetersburgerStraße και BudapesterStraße, Freiburger και GrunaerStraße) και των μεγάλων κτισμάτων (στις προσόψεις) τους, κάθε αστικός προσανατολισμός είχε χαθεί. Ακόμη, σημαντικοί αστικοί χώροι, όπως πολλές πλατείες (Postplatz, ο PirnaischerPlatz και η Georgplatz), δεν αναγνωρίζονται πλέον ως χώροι. (StadtDresden, 2008a).

Εικόνα 42: Σχέδιο Postplatz για την ανάπτυξη της πόλης του 1969.

Οι προτάσεις αυτές δεν ακολουθήθηκαν και δεν υπήρξαν άλλα σχέδια για την περιοχή του κέντρου μέχρι το 1981, που διοργανώθηκε ένα διεθνές σεμινάριο σχεδιασμού¹¹ ("Newmarkt 1981") (Εικόνα 43). Στόχος ήταν η αποκατάσταση έστω ενός μέρους του ιστορικού κέντρου στον προπολεμικό χαρακτήρα και δομή, καθώς το πρόγραμμα παρείχε τη βάση για την κατασκευή και επαναφορά των ιστορικών δρόμων στις προπολεμικές διαστάσεις, την ανακατασκευή των μπαρόκ προσόψεων ορισμένων κατοικιών και εν τέλει την αποκατάσταση της εκκλησίας της Παναγίας (Frauenkirche) (Diefendorf, 1990).

Το αποτέλεσμα του προγράμματος το 1983, περιλάμβανε τον σχεδιασμό ορισμένων επιλεγμένων κτιρίων με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική αξία¹², ενώ ο μεγαλύτερος αριθμός των κτιρίων που θα ανοικοδομούνταν θα έπρεπε να ακολουθούν το ιστορικό πολεοδομικό σχέδιο και χωρική δομή αλλά να έχουν σύγχρονα χαρακτηριστικά. Παρόλα αυτά τα σχέδια τελικά δεν ακολουθήθηκαν καθώς δεν υπήρχε η οικονομική δυνατότητα και λόγω της έλλειψης οικοδομικών υλικών (shortage of construction capacity within the planned economy) (Das-neue-dresden, χ.χ.-α) (Diefendorf, 1990).

Εικόνα 43: Πρόταση για ανάπτυξη της περιοχής Neumarkt. Αποτέλεσμα του σεμιναρίου (1983).

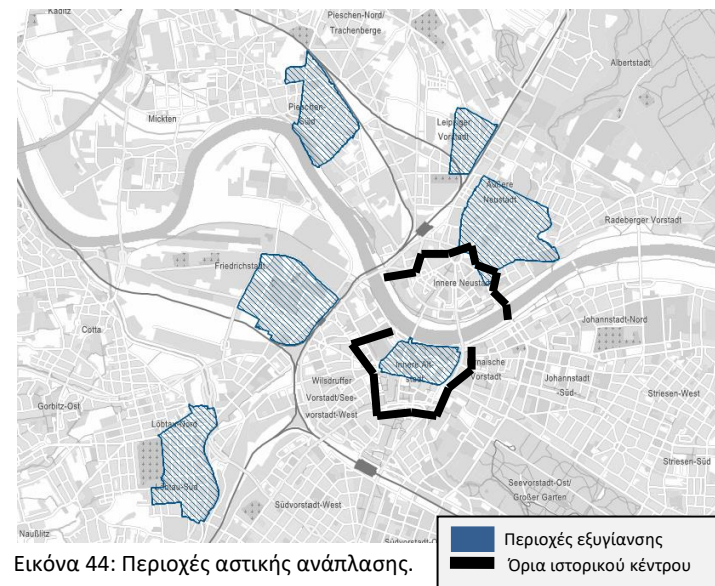
¹¹Ήταν η βάση των αναπτυξιακών σχεδίων του Neumarkt κατά τη διάρκεια της εποχής της GDR με δέκα συμμετέχοντες από την USSR, CSSR, την Πολωνία, την Ουγγαρία και τη GDR το καλοκαίρι του 1981 (Das-neue-dresden, χ.χ.-α).

¹²"Leitbauten": Ένας μικρός αριθμός κτηρίων με πολιτιστικό, αστικό και αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον τα οποία θα ανακατασκευάζονταν και θα συμπληρώνονταν με προσθήκες με στόχο τη δημιουργία μιας ενιαίας εικόνας με ιδιαίτερο χαρακτήρα που θα συνδύαζε τα ιστορικά στοιχεία με σύγχρονα χαρακτηριστικά και θα ακολουθούσαν τις προδιαγραφές των ιστορικών κτιρίων όσον αφορούσε τον σχεδιασμό και την επιλογή των υλικών ώστε να δημιουργούσαν ένα συνεκτικό σύνολο (Tourdresden.de, χ.χ.).

3. Η ανάπτυξη της πόλης τον 21^ο αιώνα - Πρώτες προσπάθειες εξυγίανσης

Το 1985 ξεκίνησε η ανακατασκευή του Παλατιού (Royal Palace), που πραγματοποιήθηκε σε στάδια μέχρι την ολοκλήρωσή του το 2013 (Dresden.de, 2019). Το 1989, με στόχο να αντισταθμιστεί η φθορά στις ιστορικές συνοικίες της πόλης που είχε επέλθει λόγω της παραμέλησης του οικοδομικού ιστού τις προηγούμενες δεκαετίες, ξεκίνησε ένα πρόγραμμα εξυγίανσης και ανάπλασης για ιστορικές περιοχές της Δρέσδης. Στόχος του προγράμματος, ήταν η αναβάθμιση των περιοχών με βάση τις νέες ανάγκες κατοικιών αλλά και οι μεμονωμένες ανακαινίσεις κτιρίων με ιστορική αξία με επεμβάσεις που πραγματοποιούνται να ελέγχονται από το γραφείο πολεοδομίας ως προς το είδος τους και τη συμμόρφωσή τους με τους γενικούς στόχους του προγράμματος (Dresden.de, χ.χ.-ο).

Μια από αυτές τις περιοχές βρίσκεται στο ιστορικό κέντρο, στη νότια όχθη του ποταμού, ενώ οι υπόλοιπες βρίσκονται περιμετρικά στα βόρεια και στα δυτικά (Εικόνα 44: Περιοχές αστικής ανάπλασης.). Βασικοί στόχοι της αστικής ανάπλασης είναι η βιώσιμη ανακαίνιση των κτιρίων με βάση τις ανάγκες των κατοίκων και ταυτόχρονα η διατήρηση των ιστορικών χαρακτηριστικών και η βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος διαβίωσης, με πλήρη ανακατασκευή των δημόσιων δρόμων και πλατειών και δικτύωσή τους με χώρους πρασίνου. Ακόμη στόχος της ανάπλασης, είναι η δημιουργία και η προώθηση χώρων πρασίνου που επηρεάζουν θετικά την ανάπτυξη αστικών περιοχών, η δημιουργία νέων περιοχών αναψυχής και κατασκευή και χρηματοδότηση κοινοτικών/δημόσιων εγκαταστάσεων όπως χώροι συνάντησης, βιβλιοθήκες και άλλα (Dresden.de, χ.χ.-ο).

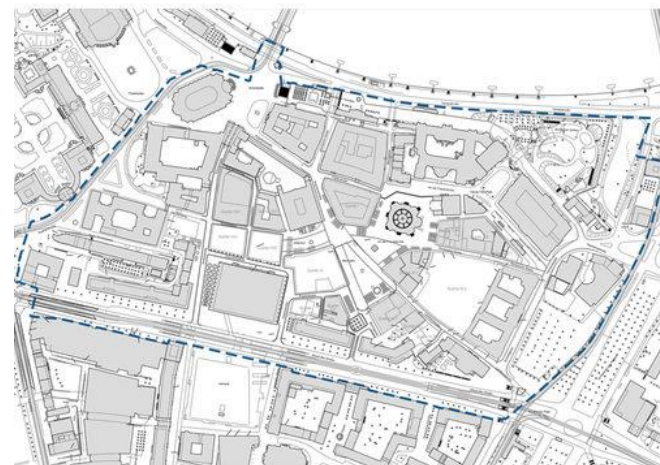
Εικόνα 44: Περιοχές αστικής ανάπλασης.

3.1 Ιστορική Περιοχή Neumarkt

Η περιοχή ανάπλασης έχει έκταση 34 εκτάρια και βρίσκεται στη νότια όχθη του ιστορικού κέντρου της Δρέσδης. Πριν από την καταστροφή του 1945 αποτελούσε αστική περιοχή με ιστορικά κτίρια και μπαρόκ αρχιτεκτονική, και χαρακτηρίζεται από τρεις πλατείες (Jüdenhof, Neumarkt, Frauenkirche) οι οποίες ενοποιούνται μεταξύ τους (Εικόνα 45, Εικόνα 46).

Σήμερα η ανάπλαση της περιοχής (Neumarkt) έχει ολοκληρωθεί σε μεγάλο βαθμό και αποτελεί ξανά ελκυστική περιοχή του ιστορικού κέντρου της Δρέσδης.

Μέχρι σήμερα έχουν ανακατασκευαστεί ορισμένα οικοδομικά τετράγωνα όπως και σημαντικά ιστορικά κτίρια όπως η εκκλησία (Frauenkirche). Επίσης στη περιοχή, έχουν αποκατασταθεί οι δρόμοι και οι πλατείες και χαρακτηρίζει πλέον το ιστορικό κέντρο με την εντυπωσιακή αρχιτεκτονική και το επιτυχημένο μείγμα χρήσεων. Η ποικιλία των βιομηχανικών χρήσεων, όπως οι εμπορικές εγκαταστάσεις μικρής κλίμακας, τα εστιατόρια, τα γραφεία, τα ξενοδοχεία, η στέγαση, και οι εγκαταστάσεις πολιτισμού, προσφέρει οικονομική αναζωογόνηση στην ευρύτερη περιοχή και ενισχύουν τη λειτουργία του ιστορικού κέντρου (Dresden.de, χ.χ.-κ).

Εικόνα 45: Χάρτης της περιοχής ανάπλασης της Newmarkt.

Πόλη της Δρέσδης - Πρώτη έρευνα στην περιοχή Neumarkt

Υπόμνημα αναδιαμόρφωσης - Σχέδιο δράσης

- Όριο περιοχής μελέτης
- Κτίρια**
 - Κατασκευή κτιρίων
 - Υφιστάμενα κτίρια
 - Κτίρια γενικού χαρακτήρα (βλ. σχέδιο δράσης)
- Πράσινο και ανοιχτοί χώροι**
 - Περιοχές πρασίνου
 - Επιφάνειες νερού / συντριβάνια
 - Δέντρα
 - Πάρκα
 - Brühlsche Terrasse-επιφανειακή κάλυψη: ψαμμίτης
 - Brühl Terrace-επιφάνεια με νερό
 - Νέες αυλές και ανοιχτοί χώροι
- Περιοχές κυκλοφορίας**
 - Δρόμοι / σοκάκια / τετράγωνα
 - Μονοπάτι
 - Μέσα μαζικής μεταφοράς
 - Χώροι στάθμησης / προγράμματα / υπόγ. γκαράζ / υπόγ. γκαράζ
 - Επανάσχ. και αποκατάσταση
 - Δρόμοι / σοκάκια / τετράγωνα
 - Περιοχές με μακροπρόθεσμες ανάγκες επισκευής
 - Χώροι πεζοπορίας με καλή ποιότητα διαμονής
- Άλλες πληροφορίες**
 - Αριθμός πλήρων ορόφων
 - Αγροτεμάχια / Αριθμ. αγροτεμ.
 - Αυλές
 - Πολιτιστικά μνημεία σύμφωνα με το § 2 SachsDSchG

Εικόνα 46: Σχέδιο για την αναδιαμόρφωση της περιοχής Neumarkt

3.2 Περιοχή Äußere Neustadt

Η περιοχή ανάπλασης καλύπτει μια έκταση περίπου 87,6 εκταρίων και είναι η μεγαλύτερη από τις περιοχές ανάπλασης της πρωτεύουσας της Δρέσδης (Εικόνα 47).

Στόχοι της ανάπλασης στην περιοχή, είναι η βελτίωση του οικιστικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος με τον συνδυασμό των εμπορικών χρήσεων με τις χρήσεις κατοικίας για την ενίσχυση των διαφορετικών λειτουργιών στη περιοχή. Βασικό μέρος του σχεδιασμού, είναι η ανάπλαση και οργάνωση των κενών χώρων και των πλατειών, ο επανασχεδιασμός των δρόμων και η επαναλειτουργία εμπορικών καταστημάτων στους κύριους εμπορικούς δρόμους.

Σήμερα η περιοχή έχει αναπτυχθεί σε σημαντικό κέντρο με περιοχές κατοικιών και πληθώρα καταστημάτων και εστιατορίων. Έχουν επισκευαστεί τα ιστορικά κτίρια ενώ η περιοχή χαρακτηρίζεται από τα κτίρια της περιόδου της εκβιομηχάνισης (Gründerzeit) του 19^{ου} αι. και αποτελεί περιοχή με ιδιαίτερα πολιτιστικά χαρακτηριστικά (Dresden.de, χ.χ.-q).

3.3 Βιομηχανική Περιοχή Friedrichstadt

Πρόκειται για μια από τις βιομηχανικές περιοχές που βρίσκεται στα δυτικά του κέντρου της Δρέσδης και αναπτύχθηκε κατά το 19^ο αιώνα (Εικόνα 48). Η περιοχής παρουσιάζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ένας από τους βασικούς στόχους της ανανέωσης για την περιοχή μέχρι το 2020, είναι η περεταίρω ανάπτυξη, ο μετασχηματισμός και η επανεκτίμηση των δημόσιων χώρων. Κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού πραγματοποιήθηκε και συμμετοχική διαδικασία των πολιτών (το 2016), όπου οι προτάσεις τους καταγράφηκαν, αξιολογήθηκαν και ενσωματώθηκαν στο σχέδιο για την περιοχή (Dresden.de, χ.χ.-p).

Εικόνα 47: Χάρτης της περιοχής αναδιάρθρωσης.

Εικόνα 48: Χάρτης της περιοχής ανάπλασης στα δυτικά του ιστορικού κέντρου

4. Σχέδιο για το κέντρο της πόλης του 1994

Μέχρι το 1990, είχαν ανοικοδομηθεί αρκετά νέα κτίρια και είχε ανακαινιστεί ένα μεγάλο μέρος των κτιρίων που υπήρχαν προπολεμικά. Η δομή της πόλης φαίνεται να είχε απομακρυνθεί από την ιστορική διάταξη, καθώς η δόμηση δεν ήταν ακόμα το ίδιο πυκνή όσο προπολεμικά, τόσο στις γύρω περιοχές όσο και στο ιστορικό κέντρο (Εικόνα 49). Ακόμη, στο χάρτη φαίνεται να υπάρχουν κάποιες από τις προπολεμικές οδικές συνδέσεις, ενώ οι δρόμοι που είχαν κατασκευαστεί κατά τη μεταπολεμική περίοδο δεν είχαν επανέλθει ακόμα στις προπολεμικές διαστάσεις. Τέλος οι κεντρικές πλατείες διατηρούσαν το μεγαλύτερο μέγεθος που είχαν αποκτήσει κατά την μεταπολεμική περίοδο, ενώ μεγάλες περιοχές του κέντρου παρέμεναν ακόμη κενές.

Στο πλαίσιο της ανάπτυξης στις αρχές του 1990, βασικός σκοπός του σχεδιασμού, ήταν να αντιμετωπιστούν τα χωρικά κενά στις κεντρικές περιοχές της Δρέσδης και να διατηρηθεί η σχέση της πόλης με το φυσικό τοπίο. Κύριος στόχος ήταν η ανακατασκευή των ιστορικών κτιρίων και η αποκατάσταση της χωρικής συνέχειας της παλιάς πόλης με βάση το ιστορικό σχέδιο. Τέλος βασικός στόχος ήταν η σύνδεση του φυσικού τοπίου του Έλβα με τη πόλη μέσω ενός δικτύου από χώρους πρασίνου και η ενίσχυση της ποικιλίας των χρήσεων στο κέντρο της πόλης (StadtDresden, 2008a).

Εικόνα 49

- Νέα κτίρια μέχρι το 1990
- Ανακαινίσεις κτιρίων μέχρι το 1990
- Υφιστάμενα κτίρια
- Όρια του ποταμού Έλβα
- Όρια ιστορικού κέντρου

Μετά την επανένωση της Γερμανίας το 1993, ξεκίνησε η αποκατάσταση τμημάτων της πόλης με βάση τα ιστορικά χαρακτηριστικά της ενώ η Γερμανική κυβέρνηση ξεκίνησε τις προσπάθειες αποκατάστασης ιστορικών κτιρίων (Dresden, 2008a). Τη διετία 1992-1994, προέκυψε ξανά το ερώτημα για την κατασκευή μιας γέφυρας ή σήραγγας στη τοποθεσία Waldschlößche καθώς η κυκλοφοριακή κατάσταση στην πόλη της Δρέσδης είχε αρχίσει να αποτελεί σημαντικό ζήτημα.

Το 1994 εκπονήθηκε ένα σχέδιο για την κυκλοφορία, που περιλάμβανε και την συντήρηση των γεφυρών του Έλβα και παράλληλα πρότεινε την ανοικοδόμηση αρκετών μικρότερων γεφυρών αντί μιας μεγάλης. Παρόλα αυτά η πρόταση δεν προχώρησε και αποφασίστηκε να συνεχίσουν με τον σχεδιασμό της γέφυρας στο Waldschlößche, καθώς κρίθηκε απαραίτητη για τη μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης στις ιστορικές γέφυρες της πόλης (Bénédict Gaillard, 2014).

Ακόμη, το 1994 εκπονήθηκε ένα σχέδιο για όλη τη πόλη, με βάση τις αρχές ανάπτυξης του 1990 και με στόχο να διορθωθούν τα χωρικά και λειτουργικά κενά στο ιστορικό κέντρο, ώστε να επιτευχθεί η σύνδεση μέσω του σχεδιασμού της ιστορικής αρχιτεκτονικής της πόλης και του τοπίου. Ακόμη σημαντική προτεραιότητα ήταν η αποκατάσταση της εκκλησίας και του κάστρου και η σύνδεση των φυσικών περιοχών με τους πράσινους χώρους της πόλης μέσα από ένα δίκτυο που θα οδηγούσε στο ιστορικό κέντρο (Dresden, 2008a).

Στο σχέδιο της πρότασης φαίνεται ότι ο πολεοδομικός σχεδιασμός βασίστηκε σε μεγάλο μέρος στο αρχικό πολεοδομικό σχέδιο του ιστορικού κέντρου, με σκοπό τη διατήρηση της ιστορικής αστικής αρχιτεκτονικής της παλιάς πόλης ενώ ταυτόχρονα να ανταποκρίνεται στις μελλοντικές απαιτήσεις (Εικόνα 50, Εικόνα 51). Πιο συγκεκριμένα, εστίασε στην αποκατάσταση και διατήρηση των ιστορικών μνημείων και της χωρικής συνέχειας της πόλης, μέσω της διατήρησης μεγάλου μέρους του ιστορικού πολεοδομικού ιστού.

Βασικό χαρακτηριστικό του σχεδίου ήταν η συμπλήρωση των κενών χώρων των τετραγώνων, ακολουθώντας το σχέδιο της πόλης του 1944, η αναδημιουργία των συνδέσεων μέσα από τα μικρά προπολεμικά δρομάκια και η επαναφορά του κεντρικού δρόμου (Magistralle) στις προπολεμικές του διαστάσεις. Προτάθηκε σε πολλές περιπτώσεις, η κατάργηση των συνεχόμενων προσόψεων στους δρόμους και στις πλατείες και η κατασκευή των κτιρίων όπως ήταν, αναδημιουργώντας τον ιστορικό πολεοδομικό ιστό. Αντίστοιχα, προτεινόταν η επαναφορά των πλατειών Altmarkt και Neumarkt στις προπολεμικές τους διαστάσεις με τη συμπλήρωση των κενών χώρων με κτίρια στα σημεία των πλατειών, όπου υπήρχαν και προπολεμικά. Τέλος, σημαντικό χαρακτηριστικό ήταν η ποικιλία χρήσεων που προτεινόταν για το ιστορικό κέντρο όπως ξενοδοχεία, εστιατόρια και κτίρια πολιτισμού που θα προσελκύουν τους τουρίστες καθώς και χρήσεις που να απευθύνονται στους κατοίκους της περιοχής, όπως λιανικό εμπόριο, γραφεία, υπηρεσίες και κτίρια διοίκησης. Τα κτίρια θα κατασκευάζονταν με πιο μοντέρνο χαρακτήρα που θα ερχόταν σε αρμονία με το ιστορικό στοιχείο (StadtDresden, 2008a).

Εικόνα 50

Εικόνα 51

Εικόνα 50: Γενικό σχέδιο δομής του κέντρου της πόλης το 1994.

Εικόνα 51: Πρώτο σχέδιο και οδηγός πολεοδομικού Σχεδιασμού για το ιστορικό κέντρο το 1994.

Από τις πιο σημαντικές ανοικοδομήσεις ιστορικών κτιρίων την δεκαετία του 90΄ ήταν αυτή της εκκλησίας της Παναγίας (Frauenkirche) που ξεκίνησε το 1994. Παρά τις διαφορετικές προτάσεις για την ανακατασκευή τελικά αποφασίστηκε η εκκλησία να ανακατασκευαστεί σαν ακριβές αντίγραφο του ιστορικού κτιρίου και βασίστηκε στα αρχικά σχέδια του 1930 ενώ χρησιμοποίησαν και όσα αυθεντικά υλικά μπορούσαν να διασώσουν από τα συντρίμια. Η ανακατασκευή ολοκληρώθηκε και η εκκλησία άνοιξε ξανά το 2005 (Εικόνα 52, Εικόνα 53) (frauenkirche-dresden.de, χ.χ.).

Παράλληλα, μετά την έναρξη της ανοικοδόμησης της εκκλησίας (Frauenkirche), επανήλθε το ζήτημα της μελλοντικής μορφής που θα είχε το ιστορικό κέντρο στην περιοχή Neumark, το οποίο έγινε ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα. Πάνω στην αλλαγή της χιλιετίας, μια ιδέα που είχε ήδη συζητηθεί στη δεκαετία του 1980 και προέβλεπε την ανακατασκευή ορισμένων κτιρίων με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική αξία («Leitbauten») ήταν ξανά υπό συζήτηση (Εικόνα 54) (Tourdresden.de, χ.χ.).

Εικόνα 52: Η κατεστραμμένη περιοχή τη δεκαετία του 1950.

Εικόνα 53: Άποψη της Newmarkt (2010)

Η πρόταση επέφερε εξ αρχής πολλές συζητήσεις, ενώ εκπρόσωποι της μοντερνιστικής αντίληψης της αρχιτεκτονικής ήταν αντίθετοι με την δημιουργία ενός μπαρόκ σκηνικού. Την ίδια περίοδο, πολλοί πολίτες ίδρυσαν την Εταιρεία του Ιστορικού Neumarkt της Δρέσδης (Gesellschaft Historischer Neumarkt Dresden (GHND)¹³) το 1999 και από τότε υποστήριζαν έντονα για όσο το δυνατόν περισσότερο ανοικοδόμηση με βάση την προπολεμική μορφή της πόλης (Tourdresden.de, χ.χ.).

Πολλοί αρχιτέκτονες τόνισαν την έλλειψη αυθεντικότητας που θα είχε η περιοχή αν προχωρούσαν σε αυτές τις ανακατασκευές, ενώ η Εταιρία (GHND) υποστήριξε ότι θα έπρεπε να ανακτηθεί ο ιστορικός χαρακτήρας της περιοχής έστω σε κάποιο βαθμό κάνοντας αναφορά στο αστικό τοπίο που καταστράφηκε από το πόλεμο. (Εικόνα 55) (Tourdresden.de, χ.χ.).

¹³Εταιρία που ιδρύθηκε και είχε σαν αντικείμενο την ανασυγκρότηση του ιστορικού κέντρου στο μεγαλύτερο βαθμό που ήταν δυνατό. Ένα από τα πρώτα ζητήματα που έθεσε ήταν η ανακατασκευή της περιοχής γύρω από την εκκλησία (Frauenkirche) στον ιστορικό πολεοδομικό ιστό με βάση τα μικρά οικοδομικά τετράγωνα και την αποκατάσταση όσο το δυνατόν περισσότερων προσόψεων των κτιρίων και του τοπίου όπως ήταν πριν το 1945 (Wikipedia, 2019a).

Εικόνα 54: Παράδειγμα ανακατασκευής των όψεων κτιρίων στην πλατεία της Frauenkirche

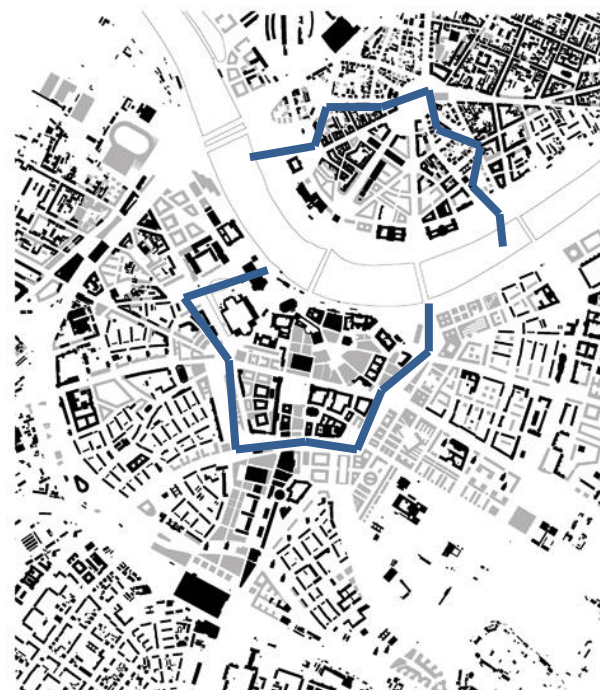
Εικόνα 55: Η ιδέα για το σχεδιασμό της Neumarkt. Τα προτεινόμενα κτίρια για ανακατασκευή - Leitbauten ή Leitfassaden επισημαίνονται με κόκκινο χρώμα. Οι διακεκομμένες γραμμές δείχνουν τις αποκλίσεις των κτιρίων από τη τα όρια της παλιάς πόλης.

Μέσα από διαγωνισμούς και workshops προέκυψαν πιο λεπτομερή σχέδια για τη πόλη, το 1999 και το 2005. Στο σχέδιο του 1999 (Εικόνα 56) φαίνεται η πρόταση για την περιοχή μελέτης, που ακολουθεί τη γενική μορφή του σχεδίου του 1994, ενώ το μέσο ύψος που προτεινόταν για τα κτίρια ήταν 6 μέτρα. Λόγω της αναγκαιότητας διαμόρφωσης του κέντρου με βάση τα ιστορικά χαρακτηριστικά της πόλης, το σχέδιο του 1999 αναθεωρήθηκε και προέκυψε το σχέδιο του 2005.

Το σχέδιο του 2005 (Εικόνα 57) εστίαζε σε μια μικρότερη περιοχή ανάπτυξης που περιοριζόταν κυρίως εντός του ιστορικού κέντρου. Λήφθηκε υπόψιν το πολιτιστικό και ιστορικό παρελθόν της πόλης με στόχο τη συμφιλίωση του ιστορικού στοιχείου με το σύγχρονο σχεδιασμό ώστε να καλύπτει τις νέες απαιτήσεις. Μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες ξεκίνησαν να αποκαθίστανται περιοχές του κέντρου και περίπου το 80% των ιστορικών κτιρίων ανακαινιζόταν (Stadt Dresden, 2008a).

Εικόνα 57: Χάρτης με την πρόταση του 2005 για το κέντρο της Δρέσδης.

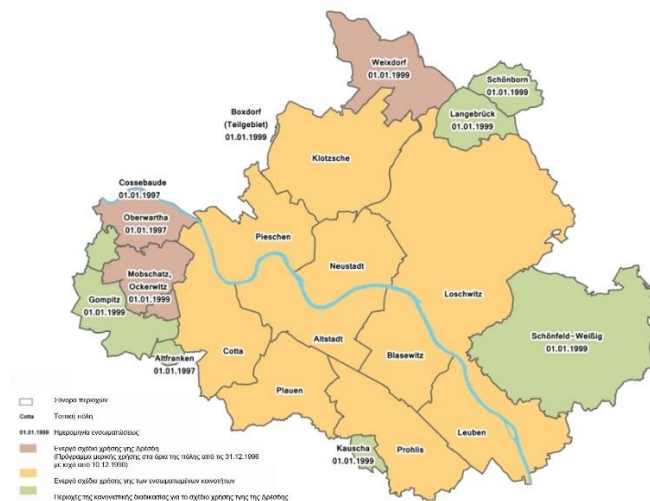
Εικόνα 56: Χάρτης με την πρόταση του 1999 για το κέντρο της Δρέσδης και τις γύρω περιοχές

4.1 Το Σχέδιο Χρήσεων Γης για τη Δρέσδη (2003)

Το 2003 ολοκληρώθηκε το σχέδιο χρήσεων γης για τη Δρέσδη. Το σχέδιο είχε ξεκινήσει τη δεκαετία του 1990, καθώς εκείνη τη περίοδο ήταν σημαντικό να υπάρξει ένα πολεοδομικό σχέδιο για όλη τη πόλη (Γενικό σχέδιο χρήσεων γης FNP) που να ανταποκρίνεται στις νέες πολιτικές και οικονομικές συνθήκες και είχε ως στόχο την ανοικοδόμηση της πόλης στην ιστορική της δομή. Μετά την επανένωση της Γερμανίας, το σχέδιο αναπτύχθηκε σε δύο στάδια από το 1993-1996 και τέθηκε σε ισχύ το 1998. Εξελίξεις όπως η εδαφική μεταρρύθμιση, οι νέες προβλέψεις πληθυσμού κτλ. έφεραν αλλαγές στο σχεδιασμό και οδήγησαν στην αναδιοργάνωση του σχεδίου το 1999 (Εικόνα 58).

Μετά την ενσωμάτωση των ευρύτερων περιοχών στη Δρέσδη, έγιναν συμπληρωματικές διαδικασίες με στόχο την αποτελεσματική συμπλήρωση του σχεδίου. Σημαντική διαδικασία για την ολοκλήρωση του σχεδίου, ήταν η ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την αστική ανάπτυξη (INSEK) το 2002. Η αναθεώρηση του σχεδίου ολοκληρώθηκε το 2003, ενώ ο σχεδιασμός ενσωματώνει τις κατευθυντήριες γραμμές για όλη τη πόλη και θέτει το πλαίσιο μελέτης για την ανάπτυξη των υποπεριοχών, ως βάση για το μελλοντικό σχεδιασμό (Dresden.de, χ.χ.-j)(SzuggatAmtsleiter, 2014).

Στόχος του σχεδίου, είναι η εξασφάλιση λειτουργικού σχεδιασμού, με την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε διάφορες περιοχές της πόλης. Ακόμη βασικός στόχος για το λειτουργικό σχεδιασμό ήταν η εξασφάλιση στέγασης με τη δημιουργία περιοχών κατοικίας, η εξασφάλιση χώρων για κοινοτικές εγκαταστάσεις και η ανάπτυξη, διατήρηση και προώθηση των τεχνών της επιστήμης κ.α. ως σημαντικά στοιχεία της Δρέσδης για την ενίσχυση της λειτουργίας της ως κρατική πρωτεύουσα. Επίσης, στόχος ήταν η μείωση της ρύπανσης και η δημιουργία προϋποθέσεων για αποδοτικά και περιβαλλοντικά συστήματα μεταφορών.

Εικόνα 58: Χάρτης με τις περιοχές που ενσωματώθηκαν στη Δρέσδη το 1997-1999.

Ακόμη, πρέπει να διασφαλίζει τους στόχους του χωρικού σχεδιασμού, όπως την ενίσχυση των οικιστικών δομών στις περιοχές και την ενίσχυση της λειτουργικής αστικής ανάπτυξης στο κέντρο και τις γύρω περιοχές ενισχύοντας το χαρακτήρα του ιστορικού κέντρου. Τέλος βασικός στόχος ήταν η προώθηση της πολυκεντρικής ανάπτυξης, σχεδιάζοντας μικρότερους πυρήνες σε όλη τη πόλη με στόχο τη μείωση των διαδρομών-αποστάσεων (Dresden.de, χ.χ.-f). Εκτός από το Γενικό σχέδιο Χρήσεων Γης, υπάρχουν και επιμέρους τομεακά σχέδια που αφορούν συγκεκριμένους τομείς του σχεδιασμού (Παράρτημα σελ. 112-113).

4.1.1 Τομεακά σχέδια χρήσεων γης

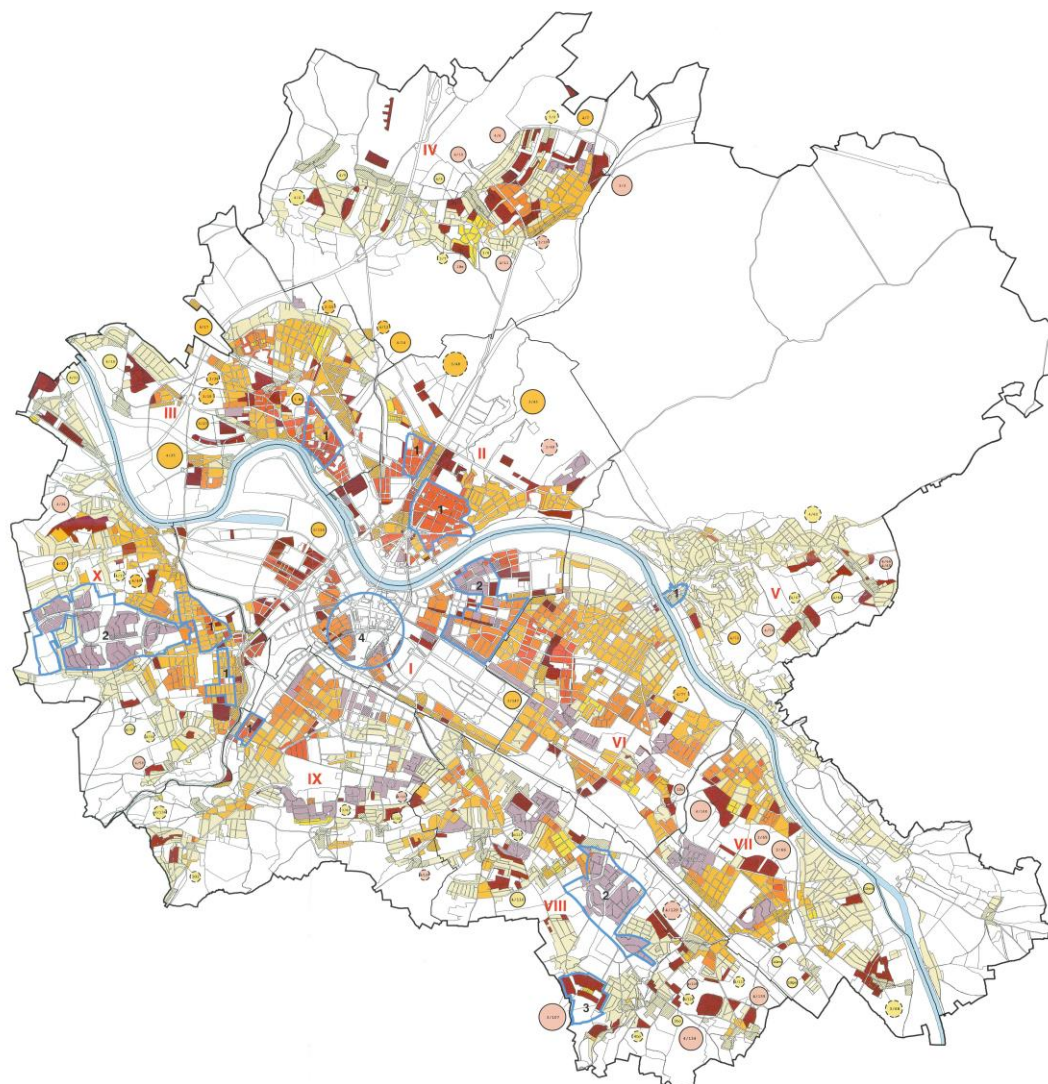
Όσον αφορά τις περιοχές κατοικίας, προωθείται η ανάπτυξη σε όλες τις περιοχές της Δρέσδης. Στις ευρύτερες περιοχές της πόλης προτείνονται κυρίως οικιστικές χρήσεις, ενώ στις συνοικίες γύρω από το κέντρο υπάρχουν περιοχές αναδιάρθρωσης, ενώ σε χαρακτηριστικά σημεία της πόλης, όπως οι όχθες του ποταμού στα δυτικά και η περιοχή του μεγάλου κήπου της Δρέσδης σχεδιάζεται η ανάπτυξη μεικτών χρήσεων (Χάρτης σελ.70).

Προωθείται η ανάπτυξη μεικτών ζωνών με μεγαλύτερο ποσοστό εμπορικών χρήσεων και η δημιουργία τοπικών κέντρων σε όλες τις περιοχές της Δρέσδης, με στόχο τη προώθηση του πολυκεντρικού σχεδιασμού. Αναπτύσσονται περιοχές μεικτών χρήσεων στο λιμάνι με μεγάλο ποσοστό πράσινων χώρων και στη παλιά πόλη διατηρούνται οι μεικτές χρήσεις όπως το εμπόριο, δημόσια διοίκηση, διαμονή κτλ. με στόχο τη διατήρηση της πολύ-λειτουργικότητας του ιστορικού κέντρου(Χάρτης σελ.70).

Όσον αφορά το οδικό δίκτυο(Χάρτης σελ.71), υπάρχουν κύριοι οδικοί άξονες που εκτείνονται περιμετρικά στα όρια της πόλης και ένα σύστημα κύριων δρόμων που εκτείνεται μέχρι τις περιοχές περιμετρικά του ιστορικού κέντρου. Προτείνεται ένα σύστημα από μικρότερους δρόμους που εκτείνεται μέσα στις περιοχές και κατά μήκος του ιστορικού κέντρου, παράλληλα στις όχθες του Έλβα και η δημιουργία επιπλέον συνδέσεων κυρίως στα δυτικά ενώ δεν προβλέπονται αλλαγές για το ιστορικό κέντρο. Περιμετρικά του διατηρούνται οι υφιστάμενοι οδικοί άξονες και ταυτόχρονα εκτός του ιστορικού κέντρου, προτείνεται η δημιουργία επιπλέον συνδέσεων πάνω από τον Έλβα όπου μόνο για την γέφυρα Waldschlößchenbrücke είχε αποφασιστεί η τοποθεσία κατασκευής.

Το σχέδιο για τη διατήρηση της φύσης και τη προστασία του περιβάλλοντος(Χάρτης σελ.72), έχει ως στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων του Έλβα και των παραποτάμων του και τον καθορισμό των περιοχών που υπόκεινται σε ειδική προστασία. Ταυτόχρονα το σχέδιο προέβλεπε την αποκατάσταση των περιοχών πρασίνου και των ανοιχτών χώρων, τη διατήρηση της κοιλάδας του Έλβα της Δρέσδης και των φυσικών περιοχών και την περεταίρω ανάπτυξη του αστικού και πολιτιστικού τοπίου κοντά στο φυσικό. Ακόμη στόχος του σχεδίου ήταν η διατήρηση και ανάπτυξη των υφιστάμενων χώρων πρασίνου και η δημιουργία πράσινων συνδέσεων μέσα από ένα δίκτυο που θα εκτείνεται σε όλες τις περιοχές της πόλης. Στην ευρύτερη περιοχή του ιστορικού κέντρου, προτείνεται η ενοποίηση των χώρων πρασίνου μέσα από ένα γραμμικό δίκτυο που αναπτύσσεται ακτινικά σε όλη τη πόλη. Τέλος το φυσικό τοπίο του Έλβα αναπτύσσεται στα νότια σε ένα δακτύλιο πρασίνου που εκτείνεται γύρω από το ιστορικό κέντρο κατά μήκος των πρώην οχυρώσεων ενώ στα βόρεια διαμορφώνονται ανοιχτοί χώροι πρασίνου μέσα στο ιστορικό κέντρο.

Τα σχέδια αυτά αναθεωρήθηκαν αρκετές φορές μέχρι το 2016 όπου ένα νέο σχέδιο θεσμοθετήθηκε (INSEK "Zukunft Dresden 2025+") και έχει ισχύ μέχρι το 2025. Οι βασικές αρχές του σχεδιασμού παρέμειναν οι ίδιες, ενώ τα νέα σχέδια προσαρμόστηκαν, ώστε οι στόχοι ανάπτυξης να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής ενώ ταυτόχρονα στόχευαν στη συνεχή αποκατάσταση του ιστορικού κέντρου και στην ενίσχυση του χαρακτήρα του.

Landeshauptstadt
Dresden

Σχέδιο χρήσεων γης

Μερικό σχέδιο χρήσεων γης στα όρια της πόλης
31.12.1996

2. Κατοικίες

- Όρια της πόλης
- Όρια περιοχών
- Περιοχές (I...X)

Υφιστάμενα κτίρια

- Κατοικίες
- Μεικτές χρήσεις

Κατηγορίες Κτιρίων

- Περικλειστά οικ. τετράγωνα <= II ορόφων (π.χ. ανεξάρτητες κατοικίες, μεζονέτες, βίλες)
- Οικ. τετράγωνα με Συνεχείς προσόψεις <= II ορόφων
- Οικ. τετράγωνα με ελεύθερη διάταξη II ορόφων + σοφίτα μέχρι IV ορόφων + σοφίτα (π.χ. κυβικές κατασκευές. Κτίρια της Δράσης με σκεπή.)
- Κτίρια III έως IV ορόφων (Κατασκευές της δεκαετίας 50-60)
- Περικλειστά οικ. τετράγωνα III ορόφους έως V ορόφους + σοφίτα (Κατασκευαστικά πρότυπα εποχής Ιδρυσης)
- Κτίρια με επίπεδες ταράτσες >=V ορόφων (Κατασκευές δεκαετίας 70-/80)

Ενέργειες

- 1 Περιοχές αναδιάρθρωσης-εξυγίανσης
- 2 Περιοχές ανανέωσης (Μεγάλοι οικισμοί)

Οικοδομές - Νέα κτίρια

- Περιοχές κατοικίας
- Περιοχές μεικτών χρήσεων

Ικανότητες ανάπτυξης

- Περίπου 2000 οικοδομικές μονάδες
- Έως περίπου 1000 οικοδομικές μονάδες
- Έως περίπου 800 οικοδομικές μονάδες
- Έως περίπου 600 οικοδομικές μονάδες
- Έως περίπου 400 οικοδομικές μονάδες
- Έως περίπου 200 οικοδομικές μονάδες
- Έως περίπου 100 οικοδομικές μονάδες

Χώροι δράσης

- Περιοχές αναδιάρθρωσης
- Περιοχές επέκτασης της πόλης

Είδη οικοδομών

- Οικοδομές κατοικίας, Διπλά σπίτια, Σπίτια σε σειρά
- Οικοδομές πολυκατοικιών
- Οικοδομές μεικτών χρήσεων

Κατάσταση σχεδιασμού

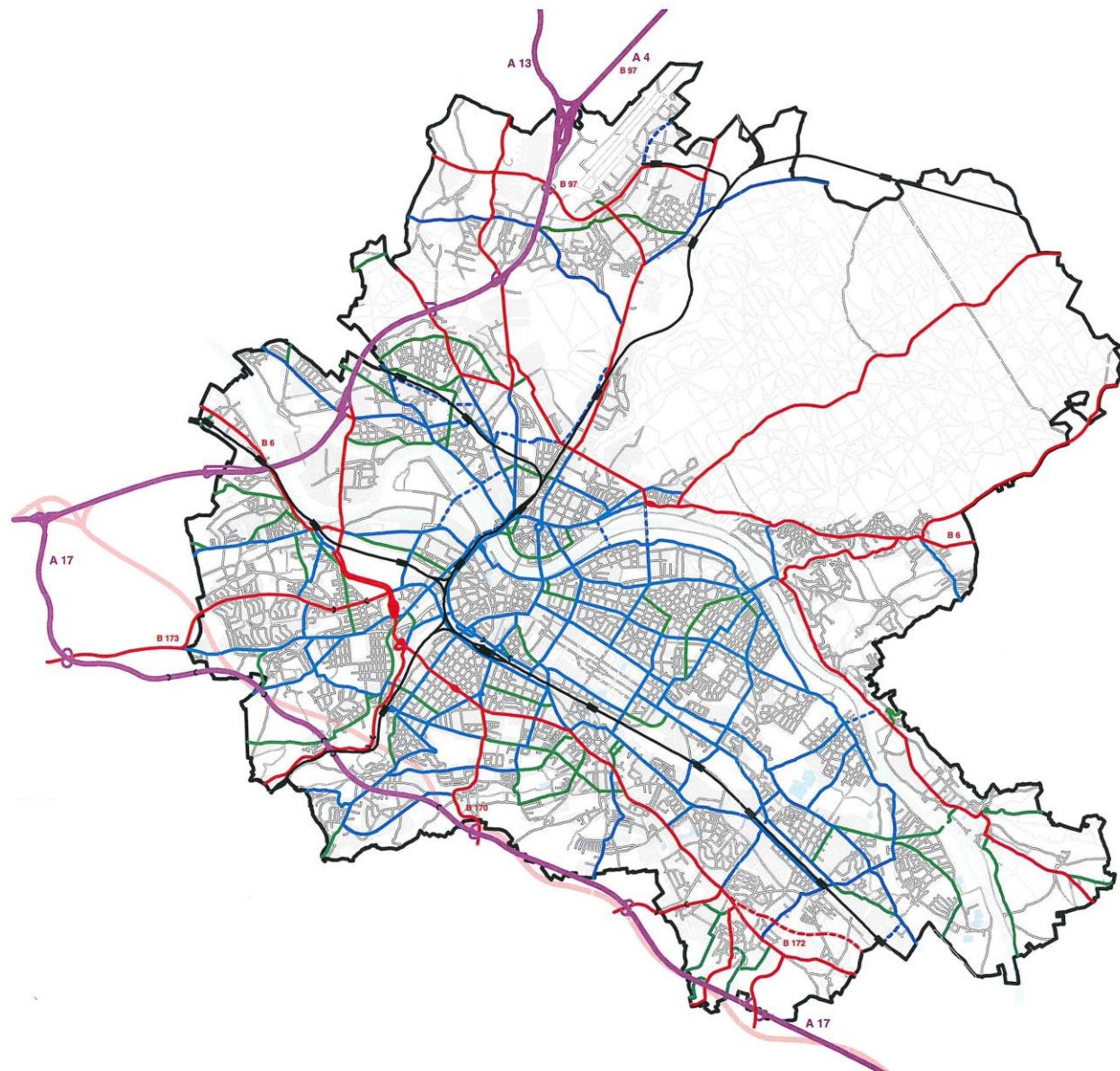
- Αρχή διαδικασίας οικοδόμησης
- Χωρίς διαδικασίες οικοδόμησης

Μέτρα που λαμβάνονται

- 3 Μέτρα για την ανάπτυξη
- 4 Διασφάλιση επαρκούς περιοχής κατοικιών στο κέντρο

0 5 10 15 20 25 km

Κλίμακα 1: 37 000

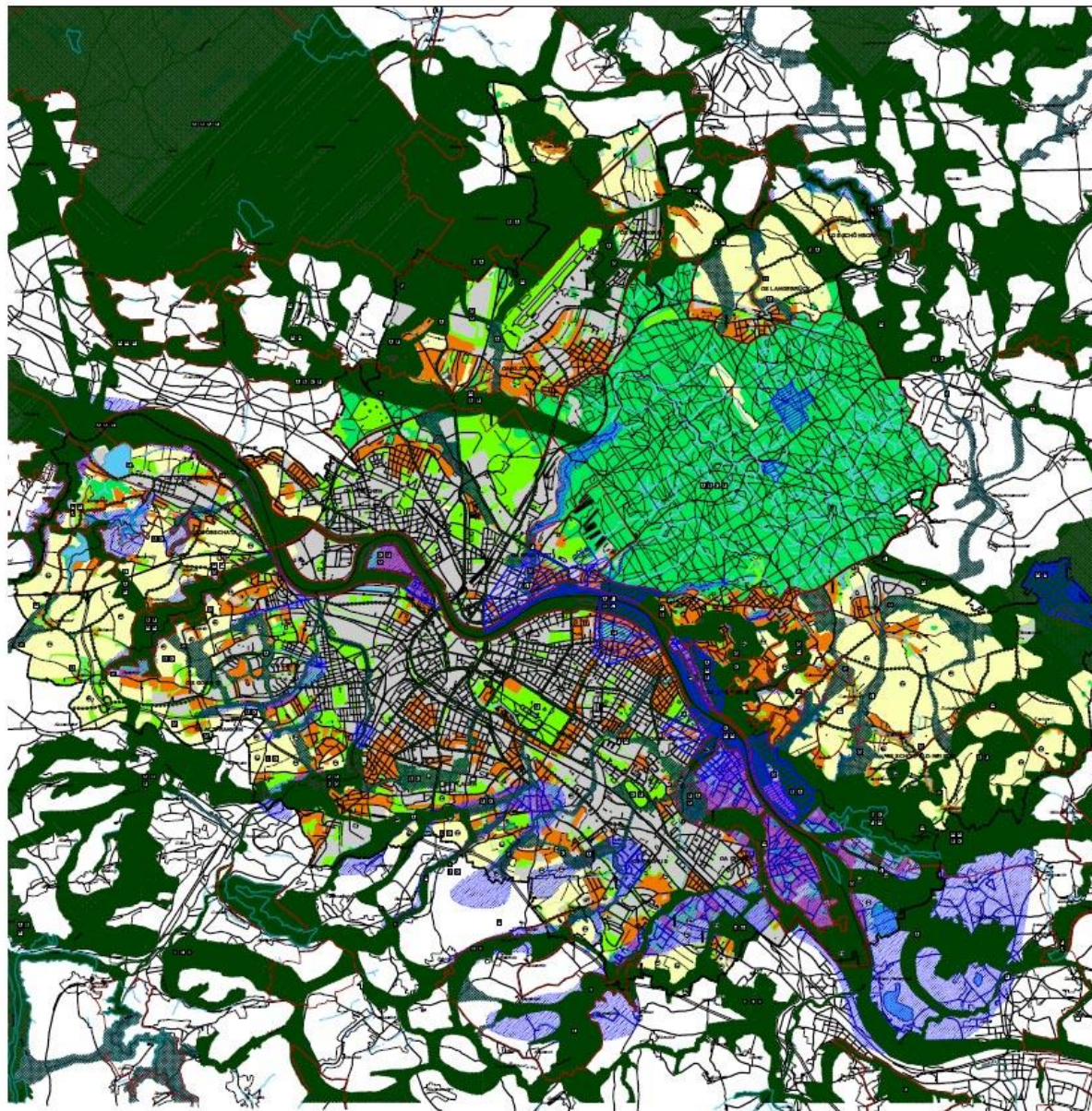
Landeshauptstadt
Dresden

Μερικό σχέδιο χρήσεων εντός των ορίων της πόλης Κυκλοφορία - Κύριοι δρόμοι

- Όρια της πόλης
- Δρόμοι και όρια χρήσεων
- Σιδηροδρομικό δίκτυο και στάσεις
- Περιοχές ανάπτυξης
- Κύριος ομοσπονδιακός αυτοκινητόδρομος
- Νότιος αυτοκινητόδρομος (Δρέσδη- Πράγα σύμφωνα με απόφαση 16.03.1989)
- Ομοσπονδιακός και Κρατικός δρόμος
- Δυνατότητα / Ομοσπονδιακός και Κρατικός δρόμος
- Κεντρικό οδικό δίκτυο
- Δυνατότητα/ Κεντρικό οδικό δίκτυο
- Κύριοι συλλεκτήριες δρόμοι
- Σύραγμα

0 1000 2000 3000 Meter

Κλίμακα 1: 75 000
Αντίγραφο 1998

Landeshauptstadt
Dresden

Πράσινοι και ανοιχτοί χώροι / Σχέδιο ανάπτυξης τοπίου

Κατηγορίες περιοχών

- Δάσος
- Πράσινοι και ανοιχτοί χώροι
- Οικόπεδα για γεωργία
- Χτισμένες περιοχές
- Χτισμένες περιοχές και περιοχές οδικής κυκλοφορίας
- Επιφάνειες υδάτων

Κατηγορίες σύνδεσης βιότοπων

- Περιφερειακές συνδέσεις
- Δυνατότητα για τοπικές συνδέσεις
- Συστάδες δέντρων / δρόμοι με σύνθετες λειτουργίες
- Συστάδες δέντρων / δρόμοι

Σημαντικές περιοχές τοπίου & πρωτεριότητες

- Προστασία των ειδών
- Διαμόρφωση τοπίου
- Χώροι αναψυχής
- Μικροκλίμα
- Χώροι αναψυχής

Προστατευόμενες περιοχές

- Περιοχή τοπίου υπο προστασίας
- Φυσικό καταφύγιο
- Φυσικό μνημείο (Μόνο στη περιοχή της Δρέσδης)
- Περιοχή προστασίας πόσιμου νερού II
- Περιοχή προστασίας πόσιμου νερού IIIa

Επιφάνειες με ειδικές απαιτήσεις προστασίας

- Διάδρομοι αερισμού
- Επιφάνειες με πολύτιμο έδαφος / κίνδυνο διάβρωσης

Άλλα

- Χώροι πρασίνου και ανοιχτοί χώροι καθώς και οικισμοί όπου τα σημαντικά βιοτικά και αβιοτικά ζητήματα πρέπει να εξεταστούν και να ληφθούν υπόψη στο δεσμευτικό σχέδιο κτηρίων
- Ελεύθεροι χώροι για οδικές αρτηρίες

κλίμακα 1:50 000

Εκδότης: Δήμος της Δρέσδης, Επιχειρησιακή Μονάδα Αστικής Ανάπτυξης

Αντίγραφο το 2002

5. Η πόλη τον 21^ο αιώνα

5.1 Η ένταξη της Δρέσδης στη λίστα πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO

Η επιτροπή της UNESCO ενέταξε το ιστορικό κέντρο της Δρέσδης και την κοιλάδα του ποταμού στον κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς το 2004, αφού θεωρούσε ότι ήταν ένα Ευρωπαϊκό σταυροδρόμι πολιτισμού, επιστήμης και τεχνολογίας (UNESCO, 2004).

Το πολιτιστικό τοπίο της κοιλάδας του ποταμού Έλβα της Δρέσδης εκτείνεται 18 χιλιόμετρα κατά μήκος του ποταμού και αποτελεί παράδειγμα αστικής και προαστιακής ανάπτυξης του 18ου και του 19ου αιώνα. Είναι αντιπροσωπευτικό παράδειγμα ανάπτυξης χρήσεων γης κατά την περίοδο της πρόωρης εκβιομηχάνισης στην Κεντρική Ευρώπη και ως πρωτεύουσα των Βασιλέων της Σαξονίας περιλαμβάνει προαστιακές βίλες και κήπους του 19ου και 20ου αιώνα και σημαντικά φυσικά χαρακτηριστικά. Το τοπίο περιλαμβάνει χαμηλά λιβάδια και το ιστορικό κέντρο της Δρέσδης, με τα πολυάριθμα μνημεία και πάρκα του 16ου έως του 20ου αιώνα. Ορισμένα τμήματα των όχθων κατά μήκος του ποταμού, εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται για αμπελοκαλλιέργεια και ορισμένα ιστορικά χωριά έχουν διατηρήσει την ιστορική δομή και τα στοιχεία τους από τη βιομηχανική επανάσταση¹⁴(Εικόνα 59)(Everything-everywhere, 2018)(UNESCO, 2004).

Το 2004 η UNESCO κήρυξε τη κοιλάδα του ποταμού Έλβα της Δρέσδης ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς (Εικόνα 56) και τα κριτήρια για την εισαγωγή της ήταν:

Κριτήριο (ii): Η κοιλάδα του Έλβα της Δρέσδης υπήρξε το σταυροδρόμι στην Ευρώπη, στον πολιτισμό, την επιστήμη και την τεχνολογία. Οι συλλογές τέχνης, η αρχιτεκτονική, οι κήποι και τα χαρακτηριστικά τοπίου αποτελούν σημαντική αναφορά για τις εξελίξεις της Κεντρικής Ευρώπης κατά τον 18ο και 19ο αιώνα.

Κριτήριο (iii): Περιέχει κάστρα με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική, καθώς και σημαντικά παραδείγματα αρχιτεκτονικής μεσαίας τάξης και βιομηχανικής κληρονομιάς που αντιπροσωπεύουν την ευρωπαϊκή αστική ανάπτυξη στη σύγχρονη βιομηχανική εποχή.

¹⁴Όπως η χαλύβδινη γέφυρα Blue Wonder των 147 μέτρων (1891-93), ο σιδηροδρομικός ανυψωτήρας μονής σιδηροτροχιάς (1898-1901), και το τελεφερίκ (1894-95) (UNESCO, 2004).

Κριτήριο (iv): Είναι ένα ιδιαίτερο πολιτιστικό τοπίο, ένα σύνολο που ενσωματώνει το διάσημο μπαρόκ σκηνικό και την πόλη του προαστιακού κήπου σε ένα καλλιτεχνικό σύνολο μέσα στην κοιλάδα του ποταμού.

Κριτήριο (v): Αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα χρήσης της γης, που αντιπροσωπεύει μια εξαιρετική ανάπτυξη μιας μεγάλης-κεντρικής Ευρωπαϊκής πόλης.(UNESCO, χ.χ.)

Οτιδήποτε βρίσκεται εντός των ορίων που ορίστηκαν από την UNESCO, είτε αποτελεί περιοχή με πολιτιστικά χαρακτηριστικά, φυσικό τοπίο, φυσικό καταφύγιο ή προστατευόμενη περιοχή τοπίου υπόκειται σε ειδικά μέτρα προστασίας. Αρκετοί φορείς¹⁵συνεργάζονται για τη διατήρηση των χαρακτηριστικών της κοιλάδας του Έλβα της Δρέσδης, ενώ τα μέτρα προστασίας καθορίζονται από τα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής ¹⁶(UNESCO, 2004).

Βασικά μέτρα προστασίας, είναι η διατήρηση των ιστορικών κτιρίων¹⁷, η προστασία των φυσικών στοιχείων και των υδάτινων πόρων¹⁸ η διατήρηση των πολιτιστικών χαρακτηριστικών¹⁹ και η διατήρηση και ανάπτυξη του φυσικού τοπίου^{20,21}. Στόχος του σχεδιασμού για την πόλη είναι η διατήρηση των λιβαδιών του ποταμού και των χαρακτηριστικών του τοπίου, καθώς και η προστασία του εδάφους, του κλίματος και η προστασία από τις εκπομπές αερίων.

Εικόνα 59: Αεροφωτογραφία της Δρέσδης και της κοιλάδας του Έλβα

¹⁵Το Ελεύθερο Κράτος της Σαξονίας, το Υπουργείο εσωτερικών του κράτους της Σαξονίας, το Υπουργείο περιβάλλοντος.

¹⁶Τη νομοθεσία της Σαξονίας σχετικά με την διατήρηση και συντήρηση πολιτιστικών αγαθών (1993), η νομοθεσία της Σαξονίας για τη διατήρηση και τη διατήρηση της Εξόρυξη (1995), Νόμος για τη διατήρηση της φύσης και Διατήρηση του Τοπίου (1998), Δασικός Νόμος για το Ελεύθερο Κράτος της Σαξονίας (1992) Ομοσπονδιακός νόμος για την ύδρευση (1996), Νόμος της Σαξονίας για το νερό (1998), Νόμος για τα κτίρια (1997) και Νόμος της Σαξονίας για τους κτιριακούς κανονισμούς (1998).

¹⁷Υπό την αρμοδιότητα του Ελεύθερου Κράτους της Σαξονίας.

¹⁸Υπό την αρμοδιότητα του Ελεύθερου Κράτους της Σαξονίας

¹⁹Το Υπουργείο Εσωτερικών του κράτους της Σαξονίας

²⁰Υπουργείο Περιβάλλοντος

²¹Τα άλλα επίπεδα είναι: Κυβερνητική περιοχή της Δρέσδης είναι η «άνωτερη αρχή» και την Επαρχία της Δρέσδης η «κατώτερη αρχή».

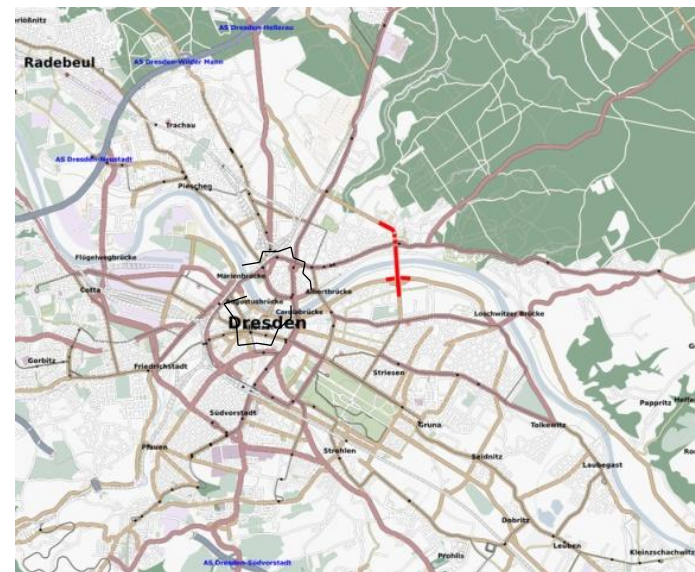
Ακόμη, για τη διατήρηση των χαρακτηριστικών της περιοχής, είναι σημαντικός ο σχεδιασμός για την προστασία από πλημμύρες, για την παροχή πόσιμου νερού και για την ανάπτυξη της αμπελοκαλλιέργειας. Αυτοί οι στόχοι, αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία που καταδεικνύουν τη σημασία της περιοχής για την αστική ανάπτυξη και αποτελούν τη βάση για το σχέδιο αξιοποίησης της γης (UNESCO, 2004).

Όλο το πολιτιστικό τοπίο της Δρέσδης περιλαμβάνεται στο σχέδιο χρήσεων γης (FNP που ολοκληρώθηκε το 2003), το οποίο στις προτάσεις ανάπτυξης λαμβάνει υπόψιν την πολιτιστική αξία της περιοχής, την σχέση του φυσικού με το αστικό τοπίο και όλα τα μέτρα προστασίας, στα οποία υπόκειται η περιοχή. Το σχέδιο αντιπροσωπεύει τις κύριες χρήσεις για την αξιοποίηση κάθε περιοχής και προκύπτει από την προβλεπόμενη αστική ανάπτυξη και τις μελλοντικές ανάγκες/απαιτήσεις της Δρέσδης. Τέλος, στο σχέδιο, λαμβάνονται υπόψιν όλα τα μέτρα προστασίας στα οποία υπόκεινται οι προστατευόμενες περιοχές, όπως για παράδειγμα, τα λιβάδια και οι αμπελώνες (UNESCO, 2004)

5.2 Η διαγραφή της Δρέσδης από την UNESCO

Λίγο μετά την εισαγωγή της στην UNESCO, η πόλη της Δρέσδης αποφασίζει να προχωρήσει με την κατασκευή μιας γέφυρας (Waldschlösschenbrücke)(Εικόνα 60) με τέσσερις λωρίδες κυκλοφορίας πάνω από τον ποταμό στην κοιλάδα του Έλβα, με στόχο την καλύτερη κυκλοφορία των οχημάτων και τη μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης στο ιστορικό κέντρο και στις ιστορικές γέφυρες. Από την αρχή της πρότασης για την κατασκευή της γέφυρας υπήρχαν αντίθετες απόψεις. Σε ένα δημοψήφισμα που έγινε το 2005, το 68% των κατοίκων έδειξαν την υποστήριξή τους για την κατασκευή της γέφυρας ενώ μη κυβερνητικές οργανώσεις όπως και φορείς της πολιτιστικής πρωτεύουσας της Δρέσδης ήταν αντίθετοι. Την ίδια θέση είχε και η UNESCO, υποστηρίζοντας ότι η γέφυρα θα ήταν επιζήμια για την παγκόσμια πολιτιστική αξία που είχε το τοπίο της Δρέσδης, καθώς διέκοπτε την έκταση 18 χιλιομέτρων του πολιτιστικού τοπίου της κοιλάδας, αποκλείοντας άμεσα την θέα από τις όχθες του ποταμού στην ιστορική πόλη και έβαλε το 2006 τη Δρέσδη στη λίστα τόπων παγκόσμιας κληρονομιάς σε κίνδυνο(Leon van Keulen, 2013).

Ωστόσο οι δικαστικές διαδικασίες που ακολούθησαν δεν εμπόδισαν την κατασκευή της γέφυρας, καθώς οι κάτοικοι είχαν δείξει την υποστήριξή τους και παρά τη θέση της UNESCO, η κατασκευή της γέφυρας ξεκίνησε το 2007. Το 2008 εκπονήθηκαν σχέδια για την ανάπτυξης της Δρέσδης με βάση το γενικό σχέδιο χρήσεων γης του 1994. Το 2009 η UNESCO διέγραψε την κοιλάδα του Έλβα της Δρέσδης από τον κατάλογο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και η γέφυρα ολοκληρώθηκε το 2011.

Εικόνα 60

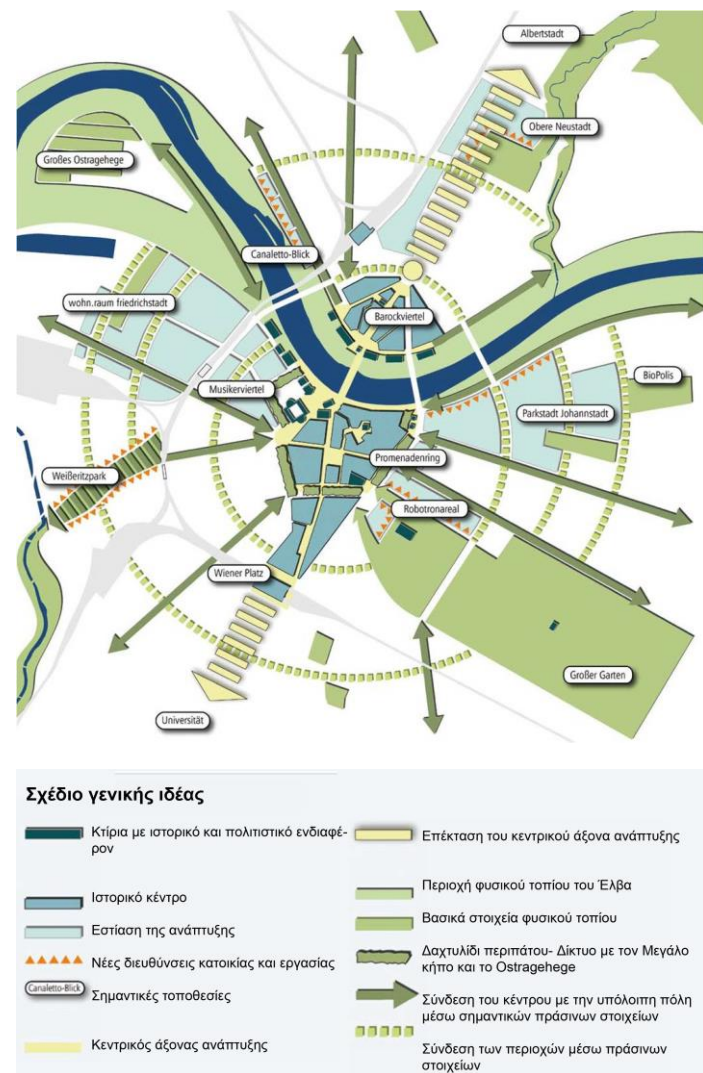
— Ιστορικό κέντρο
— Η τοποθεσία της νέας γέφυρας

6. Πρόγραμμα ανάπτυξης της πόλης τον 21ο αιώνα

6.1 Γενικό σχέδιο για το κέντρο της Δρέσδης (2008)

Η πόλη της Δρέσδης είχε ανακτήσει μεγάλο μέρος του χαρακτήρα της από τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Η ανακατασκευή της εκκλησίας της Παναγίας (Frauenkirche) και η συνεχής ανοικοδόμησης της περιοχής Newmarkt, ειδικότερα, είχαν κάνει τη Δρέσδη γνωστό κέντρο πολιτισμού και τουρισμού, ενώ από τη Γερμανική επανένωση και έπειτα, γνώρισε μεγάλη ανάκαμψη ως επιχειρηματικό και ερευνητικό κέντρο. Παρόλα αυτά, είχαν περάσει σχεδόν 15 χρόνια και πολλές συνθήκες είχαν αλλάξει καθιστώντας απαραίτητη την αναθεώρηση του σχεδίου χρήσεων γης (FNP) της πόλης και την επικαιροποίηση των αρχικών στόχων, της χωρικής εστίασης και των στρατηγικών (Dresden, 2008b).

Για πολεοδομικό σχεδιασμό του μέλλοντος, ήταν επιτακτική η ανάγκη να ενσωματωθούν βασικοί παράγοντες όπως οι οικονομικές προβλέψεις, οι δημογραφικές προσδοκίες και τα οικονομικά μέσα τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα. Παγκόσμια θέματα όπως η αειφορία και η υπεύθυνη διαχείριση των πόρων είχαν επίσης σημαντικό ρόλο, όπως και τα τοπικά ζητήματα του αστικού κλίματος και της κινητικότητας. Η διαδικασία επικαιροποίησης της στρατηγικής σχεδιασμού για την πόλη της Δρέσδης είναι επίσης δεσμευμένη με τους στόχους του "Χάρτη της Λειψίας για τις αειφόρες ευρωπαϊκές πόλεις", ο οποίος υπογράφηκε από τους υπουργούς της ΕΕ που είναι αρμόδιοι για την αστική ανάπτυξη την άνοιξη του 2007 (Stadt Dresden, 2008b).

Εικόνα 61: Σχέδιο γενικής ιδέας για την ανάπτυξη της πόλης

Έγινε ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης στη πόλη και αναθεωρήθηκε το αρχικό σχέδιο που αναπτύχθηκε από το 1994-2003. Κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού, δόθηκε προτεραιότητα στο κέντρο της πόλης και στις γειτονικές συνοικίες, αλλά και στη σύνδεσή τους με τις ευρύτερες περιοχές της Δρέσδης. Έγινε ανάλυση των βασικών χρήσεων γης (Εικόνα 64), του οδικού δικτύου (Εικόνα 65), του υφιστάμενου δικτύου πρασίνου καθώς και αποτίμηση των ελεύθερων χώρων. Επίσης, εντοπίστηκαν οι ελλείψεις και τα σημεία προς βελτίωση και καθορίστηκαν οι βασικές αρχές που θα ακολουθούσε ο στρατηγικός σχεδιασμός για την ανάπτυξη του νέου σχεδίου (Εικόνα 63) (Stadt Dresden, 2008a).

Εικόνα 63: Δυνατότητες αστικής ανάπτυξης (Οκτώβριος 2006)

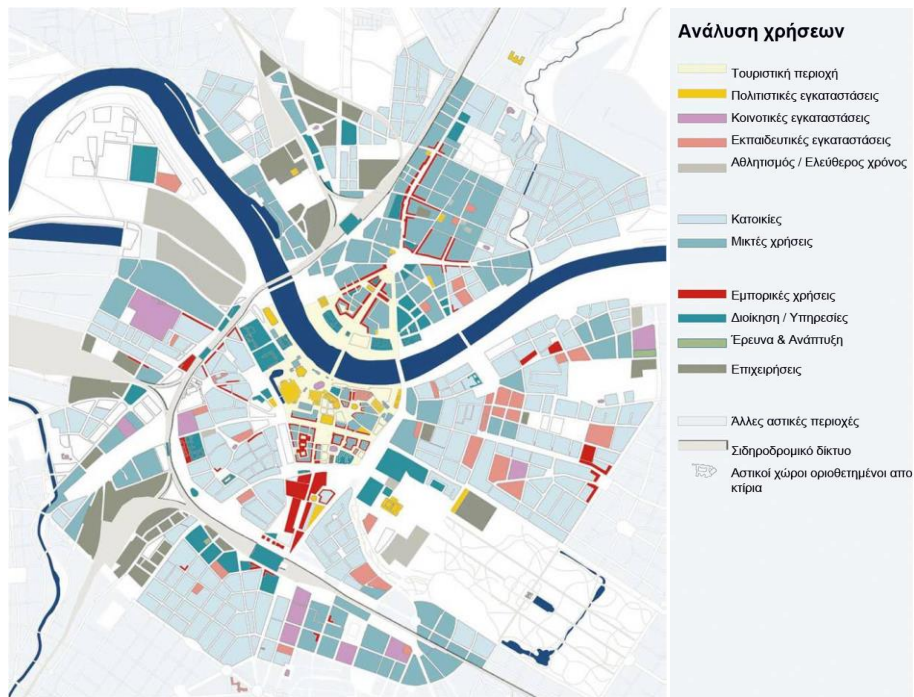
Εικόνα 62: Διαφορετικές ζώνες του κέντρου της Δρέσδης

6.1.1 Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης

Η πόλη της Δρέσδης αναπτύσσεται γύρω από το ιστορικό κέντρο και κατά μήκος του ποταμού παράλληλα με ανοιχτούς χώρους και χώρους πρασίνου. Η ευρύτερη περιοχή της πόλης, χαρακτηρίζεται κυρίως από κατοικίες και μεικτές χρήσεις, ενώ χρήσεις αθλητισμού και διοίκησης συγκεντρώνονται κυρίως στα δυτικά και στις δύο όχθες του Έλβα. Οι περιοχές συνδέονται με μεγάλους κύριους δρόμους ενώ χώροι πρασίνου υπάρχουν κυρίως κοντά στο φυσικό τοπίο του ποταμού και παράλληλα σε ορισμένες οδικές συνδέσεις (Εικόνα 64, Εικόνα 65).

Στις γειτονικές συνοικίες του ιστορικού κέντρου, η πόλη έχει αναπτυχθεί ακτινικά γύρω από τον ιστορικό πυρήνα ακολουθώντας την προπολεμική δομή και το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής αποτελείται κυρίως από κατοικίες. Μεικτές χρήσεις συγκεντρώνονται κυρίως στις όχθες του ποταμού ενώ εμπορικές χρήσεις υπάρχουν κυρίως στο ανατολικό τμήμα της πόλης και κατά μήκος του κεντρικού δρόμου στα νότια. Η περιοχή διατηρεί συνδέσεις με το ιστορικό κέντρο καθώς το σύστημα των κύριων δρόμων αναπτύσσεται παράλληλα με τα οικοδομικά τετράγωνα στα ανατολικά ενώ ένα σύστημα μικρότερων δρόμων συλλογής και των γραμμών του τραμ, εκτείνεται στις περιοχές στα δυτικά. Οι χώροι πρασίνου εκτείνονται παράλληλα στις συνδέσεις με το κέντρο δημιουργώντας ένα δίκτυο, ενώ ο μεγάλος κήπος της Δρέσδης στα ανατολικά εκτείνεται μέσα στη πόλη μέσα από ένα σύστημα χώρων πρασίνου που φτάνει μέχρι τα όρια του ιστορικού κέντρου (Εικόνα 64, Εικόνα 65).

Το ιστορικό κέντρο, εκτείνεται και στις δύο όχθες του Έλβα και συνδέεται πάνω από τον ποταμό από τη γέφυρα του Αυγούστου (μειωμένης κυκλοφορίας). Σε όλη την έκταση, χαρακτηρίζεται από τη πυκνή δόμηση, τις μεγάλες δημόσιες πλατείες σε κεντρικά σημεία και τη σχέση ανάπτυξης του αστικού τοπίου με το φυσικό τοπίο του Έλβα. Στο μεγαλύτερο μέρος αποτελείται από μεικτές χρήσεις ενώ στην παλιά πόλη παράλληλα στον ποταμό συγκεντρώνονται τα ιστορικά και πολιτιστικά κτίρια, και παράλληλα στους κεντρικούς δρόμους και στις πλατείες αναπτύσσονται εμπορικές ζώνες. Όλο το ιστορικό κέντρο ενώνεται μέσα από ένα σύστημα πεζοδρόμων (περιορισμένης μηχανοκίνητης κυκλοφορίας) που εκτείνεται από την παλιά πόλη, μέχρι το ιστορικό κέντρο στα βόρεια ενώ το φυσικό τοπίο του Έλβα εκτείνεται μέσα στη πόλη και αναπτύσσεται σε ένα δαχτυλίδι πρασίνου γύρω από το ιστορικό κέντρο στο ίχνος των παλιών οχυρώσεων της πόλης.

Εικόνα 64

Εικόνα 65

Από την ανάλυση των σχεδίων στην ευρύτερη περιοχή της πόλης παρατηρείται έλλειψη των συνδέσεων μεταξύ των συνοικιών και σε αρκετές περιπτώσεις ανάγκη συμπλήρωσης των οικοδομικών τετραγώνων. Αντίστοιχα, στις γειτονικές περιοχές του κέντρου υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη αναδιαμόρφωσης των τετραγώνων, χωρικής και λειτουργικής σχεδίασης των κενών δημόσιων χώρων, επανασχεδιασμού των περιοχών πρασίνου και δημιουργία ενός δικτύου που θα εκτείνεται σε όλη την πόλη.

Στο ιστορικό κέντρο, υπάρχει ανάγκη διαμόρφωσης των ανοιχτών χώρων μέσω χωρικού και λειτουργικού σχεδιασμού και διασφάλιση καλύτερων συνδέσεων μεταξύ των περιοχών στο βόρειο τμήμα και ανάμεσα στις δύο περιοχές του ιστορικού κέντρου. Τέλος, παρατηρείται η ανάγκη διαμόρφωσης των ανοιχτών χώρων και αναβάθμιση της περιοχής των όχθων.

6.1.2 Βασικές αρχές του Σχεδίου του 2008

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της Δρέσδης είναι η σχέση του αστικού τοπίου με το φυσικό στοιχείο, τα οποία αναπτύσσονται ταυτόχρονα. Για τον καλύτερο σχεδιασμό λήφθηκαν υπόψιν και οι μελλοντικές απαιτήσεις και σημαντικό μέρος του σχεδιασμού καθορίστηκε κυρίως από τη δημιουργική χρήση των ανοιχτών χώρων, όπως οι ιστορικές πλατείες και οι περιοχές πρασίνου. Μελετήθηκε πώς μπορούσε να αναπτυχθεί το αστικό περιβάλλον που βρίσκεται εκτός του ιστορικού κέντρου και πως θα μπορούσαν αυτές οι περιοχές να ενσωματωθούν σε ένα γενικό πολεοδομικό σχέδιο (Εικόνα 68)(Stadt Dresden, 2008a)(Dresden, 2008a).

Στις ευρύτερες περιοχές του κέντρου, κύριος στόχος του σχεδιασμού ήταν η δημιουργία περιοχών κατοικίας και μεικτών χρήσεων. Συγκεκριμένα, για την περιοχή στα δυτικά προτείνεται αναδιάρθρωση των περιοχών στις όχθες του ποταμού, όπου η βόρεια όχθη διαμορφώνεται σε ζώνη υψηλής ποιότητας για κατοικίες και επιχειρηματική χρήση. Σχεδιάζεται στοχευμένη ανάπτυξη σε περιοχή κατοικίας με ανοιχτούς χώρους μεγάλων διαστάσεων και προτείνεται η αναβάθμιση των αθλητικών εγκαταστάσεων. Αναδιαμορφώνονται οι κενοί χώροι, σχεδιάζονται καλύτερες οδικές συνδέσεις και επεκτείνεται το φυσικό τοπίο του Έλβα με στόχο τη δημιουργία συνδέσεων πρασίνου ανάμεσα στις περιοχές (Εικόνα 69)(Stadt Dresden, 2008a)(Dresden, 2008a).

Τα οικοδομικά τετράγωνα γύρω από τη παλιά πόλη, ενισχύουν τη λειτουργία του ιστορικού κέντρου και εξασφαλίζουν τη συνέχεια με την υπόλοιπη πόλη.

Τα τετράγωνα περιμετρικά του ιστορικού πυρήνα, αναπτύσσονται μεμονωμένα σύμφωνα με τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των γειτονικών περιοχών, ενώ βασική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη υψηλής ποιότητας ανοιχτών χώρων, η πρόσβαση σε δημόσιους χώρους πρασίνου και οι ασφαλείς διελεύσεις για τους πεζούς. Στις συνοικίες γύρω από το κέντρο, προωθείται η ανάπτυξη κατοικίας και ειδικότερα στο δυτικό τμήμα, καθώς αποτελεί σημαντικό μέρος για την ανάπτυξη περιοχής μεικτής κατοικίας, με ανοιχτούς χώρους μεγάλων διαστάσεων, με όλα τα οφέλη και τις υποδομές που προσφέρει το κέντρο. Προωθούνται οι μεικτές χρήσεις και διαμορφώνονται οι ανοιχτοί χώροι, παράλληλα με τις συνδέσεις βορά- νότου, δίνοντας στην περιοχή δυνατότητες ανάπτυξης δημόσιων εγκαταστάσεων. Τέλος, βασικός στόχος του σχεδιασμού ήταν η επέκταση του κήπου της Δρέσδης, ώστε να ενισχυθούν οι συνδέσεις με το κέντρο και η ανάπτυξη ενός δευτερεύοντος συστήματος πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων που θα ενώνει τις συνοικίες της πόλης(Stadt Dresden, 2008a).

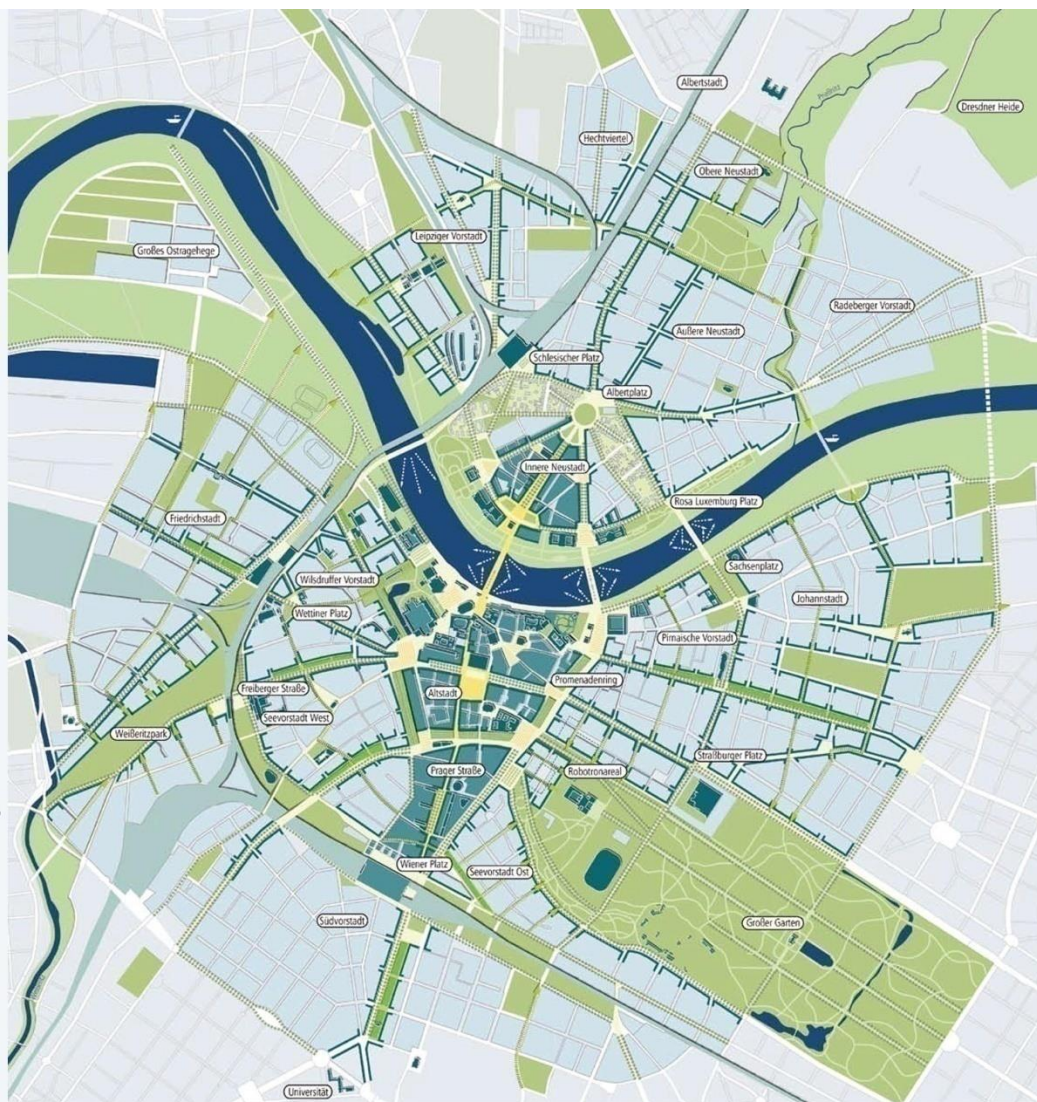
Η συνεχής ανάπτυξη του δακτυλίου γύρω από το ιστορικό κέντρο (θέση των παλιών οχυρώσεων) αποτελεί προτεραιότητα καθώς είναι βασικό τμήμα των δημόσιων χώρων της πόλης. Όλη η περιοχή γύρω από το ιστορικό κέντρο μετασχηματίζεται σε δαχτυλίδι περιπάτου(Εικόνα 66), ορίζοντας το εξωτερικό άκρο της ιστορικής παλιάς πόλης και εξασφαλίζοντας τη σύνδεσή της με τις γύρω περιοχές. Η διαμόρφωση αυτής της περιοχής θεωρείται βασικό έργο για τη περεταίρω ανάπτυξη της νότιας όχθης στο ιστορικό κέντρο και στόχος είναι η δημιουργία μιας μεγάλης λεωφόρου με δρομάκια και ανοιχτούς χώρους σχεδιασμένους με επιφάνειες νερού, με αποτέλεσμα οι μεμονωμένες πλατείες να φαίνονται ως ξεχωριστοί αστικοί χώροι(Εικόνα 67). Ακόμη όλος ο δακτύλιος γύρω από το κέντρο αποτελεί ελκυστική περιοχή για ιδιωτικές επιχειρήσεις και δημόσιους οργανισμούς (Stadt Dresden, 2008a).

Εικόνα 66

Εικόνα 67

Χωρική γενική ιδέα

- Αστικό τοπίο /ορισμένο απο κτίρια
- Το κέντρο της πόλης- Μεγαλύτερη αστική πυκνότητα
- Περιοχές γύρω απο το ιστορικό κέντρο
- Απομονωμένη ανάπτυξη κατοικιών γύρω απο το κέντρο
- Άλλες περιοχές της πόλης
- Συμπλήρωση και επανεκτίμηση των άκρων
- Υπάρχουσες ακμές χώρου- μακροπρόθεσμη αναδιοργάνωση
- Σημαντικές οπτικές σχέσεις
- Κεντρικός άξονας ανοιχτών χώρων
- Ανοιχτοί χώροι- Ειδικός σχεδιασμός
- Σημαντικοί ανοιχτοί χώροι
- Υγρό στοιχείο
- Συνδέσεις
- Διαμορφωμένες περιοχές πρασίνου
- Αστικό πράσινο (Υπάρχον και Σχεδιασμένο)
- Δαχτυλίδι πρασίνου
- Διάδρομοι πρασίνου
- Σχεδιασμός δρόμων
- Δημιουργία πράσινων συνδέσεων

Εικόνα 69

6.2 Ο σχεδιασμός του ιστορικού κέντρου

Κύρια προτεραιότητα στο σχέδιο του 2008 είχε ο πυρήνας του ιστορικού κέντρου και οι κεντρικοί δρόμοι, όπου συγκεντρώνονται βασικές λειτουργίες όπως ο πολιτισμός, το εμπόριο, ο τουρισμός και η διοίκηση. Όλες αυτές οι λειτουργίες συγκεντρώνονται στην παλιά πόλη και την καθιστούν σημαντικό κέντρο για όλη την πόλη (Εικόνα 70). Στόχος του σχεδιασμού ήταν η αξιοποίηση ελεύθερων χώρων και η συγκέντρωση δημόσιων χρήσεων όπως, μεγάλα πολιτιστικά ιδρύματα, σημαντικές διοικητικές εγκαταστάσεις, χρήσεις λιανικού εμπορίου, ιδιωτικές εμπορικές χρήσεις και δημόσιες υπηρεσίες. Σκοπός είναι η διατήρηση των εναλλαγών των χρήσεων στους δρόμους και στις πλατείες του κέντρου, καθώς η διατήρηση αυτών των χρήσεων είναι σημαντική για την λειτουργία του κέντρου, την ενίσχυση του εμπορίου και τη διατήρησή του ως τουριστικό κέντρο (Stadt Dresden, 2008a).

Ακόμη μετά την ανακαίνιση και την ανακατασκευή των πολιτιστικών-ιστορικών κτιρίων στην παλιά πόλη και την ανάπλαση της περιοχής Newmarkt με βάση τα ιστορικά χαρακτηριστικά (π.χ. ο κεντρικός δρόμος Wilsdruffer Street και το κτίριο πολιτισμού), αυξάνεται όλο και περισσότερο το ζήτημα της αστικής σύνδεσης και της λειτουργίας αυτής της περιοχής. Με στόχο τη διάκριση των διαφορετικών στρωμάτων της ιστορίας της πόλης, και των "παλαιών και νέων" κτιρίων, διατηρείται ο κεντρικός δρόμος (Wilsdruffer Straße) και το κτίριο πολιτισμού (Kulturpalast) στην παρούσα μορφή τους. Η διατήρηση των κτισμάτων στη βόρεια πλευρά του κεντρικού δρόμου, είχε ως αποτέλεσμα τη διατήρηση μικρών δρόμων και το Πολιτιστικό Κέντρο κατά μήκος του δρόμου, διατηρεί τη λειτουργία του, ενώ οι γωνίες του διαμορφώνονται ώστε να εξασφαλιστεί η δικτύωση του αστικού χώρου (Stadt Dresden, 2008a).

Εικόνα 70

Συνεχίζεται η χωρική και λειτουργική ενοποίηση του ανατολικού τμήματος του δρόμου με την υπόλοιπη περιοχή, παράλληλα με τις ενέργειες αποκατάστασης για τη μελλοντική επανάχρηση της πύλης της Pirna ως σημαντικό τμήμα της περιοχής του κέντρου (Stadt Dresden, 2008a).

Το ιστορικό κέντρο με τα μπαρόκ χαρακτηριστικά στα βόρεια, αποτελεί σημαντική περιοχή της Δρέσδης και η ανάπτυξή του βασίζεται στον συνεχή σχεδιασμό και την εξασφάλιση της συνεχούς ανάπτυξης της περιοχής διατηρώντας τα ιστορικά της στοιχεία. Προτεραιότητα έχει η αναβάθμιση των περιοχών κυκλοφορίας και των συνδέσεων με τις γειτονικές συνοικίες και η εξασφάλιση συνδέσεων μέσα στο κέντρο και κυρίως στο βόρειο τμήμα, με την επαναδιάνοξη μικρών δρόμων. Τέλος σημαντική ήταν η ανάπτυξη του λιανικού εμπορίου και ο λειτουργικός εμπλουτισμός της περιοχής με στόχο την διασύνδεση με την παλιά πόλη και την ενίσχυσή της τουριστικής δραστηριότητας στη περιοχή (Stadt Dresden, 2008a).

7. Νέα αναθεώρηση του σχεδίου –Η Δρέσδη του μέλλοντος

Στα επόμενα χρόνια, με την αλλαγή του κλίματος, τη μεταβολή της ηλικιακής σύνθεσης του πληθυσμού, την συνεχόμενη αύξηση του πληθυσμού και τις οικονομικές αλλαγές προέκυψε η ανάγκη αναθεώρησης του σχεδίου ανάπτυξης του 2008 για την πόλη της Δρέσδης ώστε να ανταποκρίνεται στις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες.

Το πρόγραμμα εξυγίανσης και ανάπλασης περιοχών της πόλης ήταν αποτέλεσμα της συνεργασίας των φορέων της πόλης με τους πολίτες και αναπτύχθηκε σε τέσσερις φάσεις από το 2011 έως το 2016²²(Stadt Dresden, 2016).

7.1 Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης

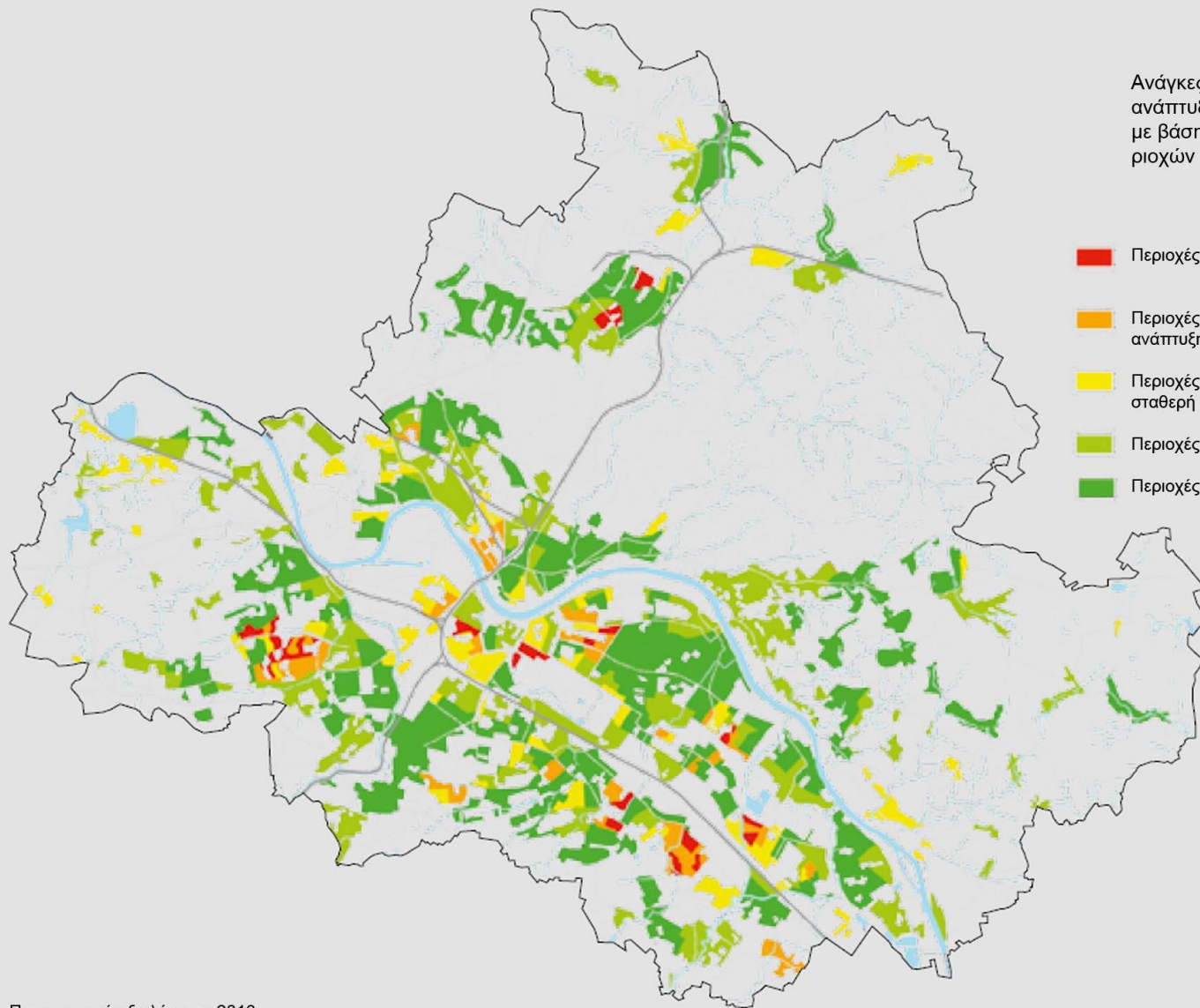
Στα πλαίσια του σχεδιασμού, έγινε ανάλυση σε βασικά στοιχεία της πόλης και των ευρύτερων περιοχών όπως δημογραφία, υφιστάμενο πράσινο, κινητικότητα, ανθρώπινη ευημερία κ.α.. Λήφθηκαν υπόψιν παγκόσμια θέματα όπως η βιωσιμότητα και η υπεύθυνη διαχείριση των πόρων αλλά και τοπικά ζητήματα όπως το αστικό κλίμα και η κινητικότητα. Εντοπίστηκαν τα σημεία προς βελτίωση που εστίασε ο σχεδιασμός και τέθηκαν οι αναπτυξιακοί στόχοι και προτεραιότητες για κάθε περιοχή μελέτης (Stadt Dresden, 2016). Στο κέντρο της Δρέσδης στη νότια όχθη παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού, ηλικιών από 60 ετών και άνω, τόσο στον ιστορικό πυρήνα όσο και στις γειτονικές περιοχές. Αντίθετα στις ίδιες περιοχές, παρατηρείται πολύ μικρή συγκέντρωση σε ηλικίες κάτω των 18 ετών ενώ μεγαλύτερα ποσοστά συγκέντρωσης πληθυσμού μικρής ηλικίας βρίσκονται στις πιο απομακρυσμένες περιοχές της Δρέσδης, στα ανατολικά και δυτικά και κυρίως στα βόρεια.

Ακόμη για τις διάφορες περιοχές της πόλης παρατηρήθηκε διαφορετικός βαθμός ανάπτυξης, όπου στην ευρύτερη περιοχή του κέντρου παρατηρείται κυρίως θετική ανάπτυξη. Στις γειτονικές περιοχές του κέντρου, παρατηρείται μικρότερος βαθμός ανάπτυξης, περιμετρικά του ιστορικού πυρήνα αλλά και παράλληλα στις όχθες του Έλβα. Αντίθετα η παλιά πόλη παρουσιάζει σταθερή ανάπτυξη, ενώ εντοπίζονται ορισμένες περιοχές με μικρότερη ανάπτυξη στο βόρειο τμήμα (Εικόνα 71).

²²Αρχικά έγινε ανάλυση και αξιολόγηση βασικών στοιχείων της πόλης και ανάπτυξη των πρώτων προσεγγίσεων για τα σημεία που θα εστιάσει ο σχεδιασμός(2011-2012). Στη συνέχεια πήραν μέρος οι πολίτες ώστε να βρεθούν τα μελλοντικά θέματα και οι απαιτήσεις δράσης και ανάπτυξη των περιεχομένων του σχεδίου ανάπτυξης(2012-2013). Στη συνέχεια έγινε δεύτερη συμμετοχή από τους πολίτες για το σχεδιασμό στα πλαίσια συζητήσεων για τη Δρέσδη και στη συνέχεια ολοκλήρωση του σχεδιασμού(2014-2015). Τέλος ήταν η λήψη αποφάσεων, η εφαρμογή, παρακολούθηση και προσαρμογή του στόχου(2016).

Ανάγκες δράσης για την αστική ανάπτυξη και αστική ανανέωση με βάση την αξιολόγηση των περιοχών

- Περιοχές με προβληματική ανάπτυξη
- Περιοχές ελαφρώς προβληματική ανάπτυξη
- Περιοχές με ελαφρώς προβληματική - σταθερή ανάπτυξη
- Περιοχές με σταθερή ανάπτυξη
- Περιοχές με θετική εξέλιξη

Περιφερειακή αξιολόγηση 2013

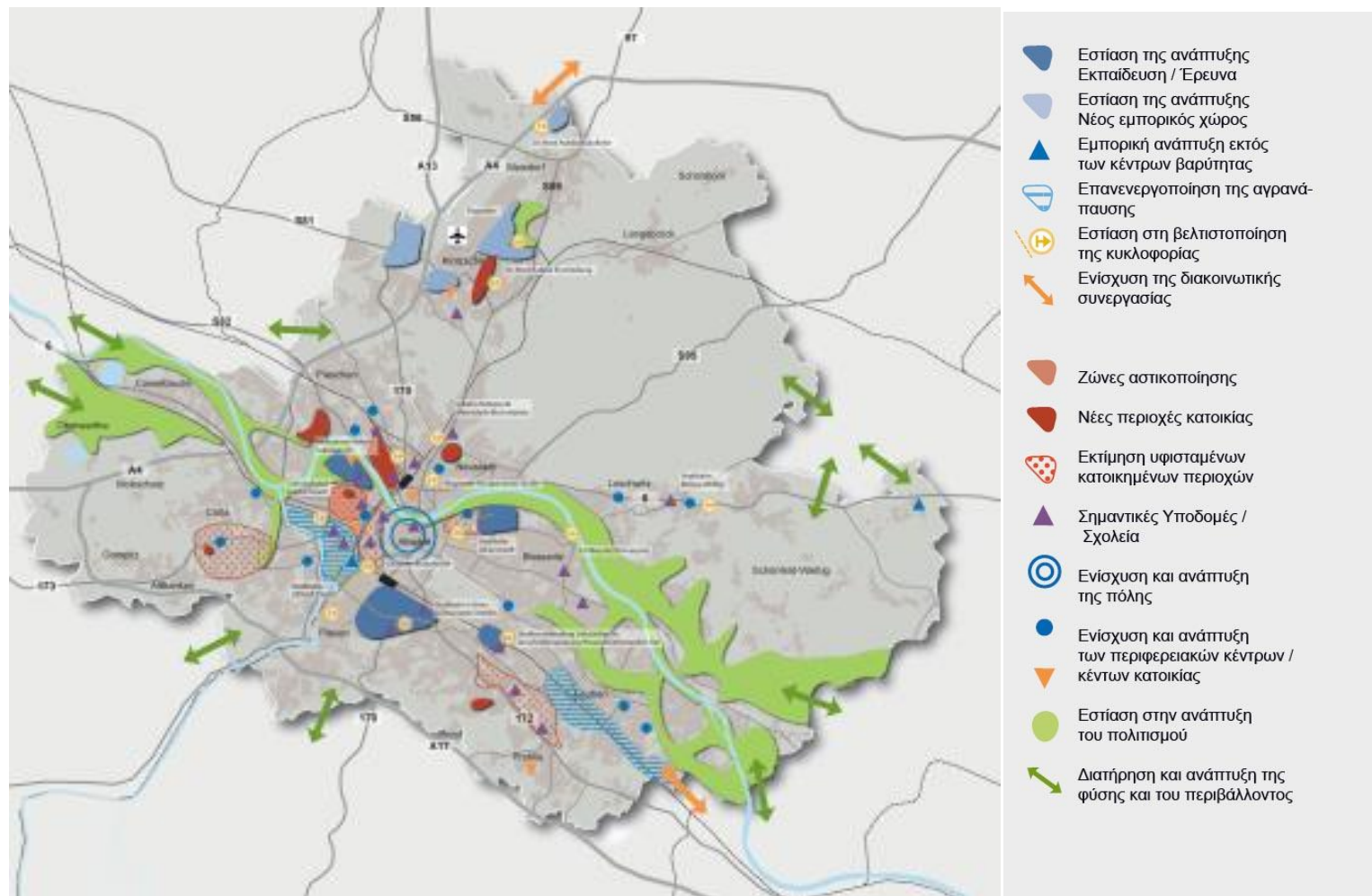
7.2 Βασικές αρχές του σχεδιασμού

Ο σχεδιασμός αφορούσε όλες τις περιοχές της Δρέσδης, με στόχο τη διατήρηση του ιστορικού χαρακτήρα της πόλης και ταυτόχρονα τη βελτίωση και ανάπτυξη των υποβαθμισμένων περιοχών, την ενίσχυση του πολύ-πυρηνικού σχεδιασμού και την καλύτερη κατανομή των χρήσεων γης και του πληθυσμού (Εικόνα 72 72) (Stadt Dresden, 2016).

Στις ευρύτερες περιοχές της Δρέσδης, σχεδιάζεται η ανάπτυξη των δημόσιων χώρων, του δικτύου ποδηλατοδρόμων και η δημιουργία χώρων στάθμευσης ιδιαίτερα στις κατοικημένες περιοχές με μεγαλύτερη ανάπτυξη. Προβλέπεται ενίσχυση των δημόσιων συγκοινωνιών και του οδικού δικτύου και βελτίωση των συνδέσεων των γύρω περιοχών με το κέντρο. Προωθούνται οι πολιτιστικές χρήσεις και δημιουργούνται εγκαταστάσεις εκπαίδευσης, δημιουργώντας υποδομές για αστική ανάπτυξη και βιωσιμότητα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, ενισχύοντας τη δημογραφική αναβάθμιση. Ενισχύονται οι περιοχές με επιχειρηματικές χρήσεις και προωθείται η ανάπτυξη των βιομηχανικών μονάδων με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης των περιοχών κατοικίας και έξω από το κέντρο. Διατηρείται και ενισχύεται το φυσικό περιβάλλον και προωθείται η δημιουργία ισχυρού δικτύου χώρων πρασίνου (Stadt Dresden, 2016).

Στις περιοχές κοντά στον Έλβα, λόγω της θέσης και των υποδομών, προωθείται ο περιβαλλοντικός σχεδιασμός (μείωση θορύβου-εκπομπές αερίων κτλ.). Γίνεται αναδιάταξη των εμπορικών χρήσεων και προωθείται περεταίρω η εμπορική ανάπτυξη, ενώ ενισχύεται η ανάπτυξη περιοχών κατοικίας. Διατηρείται και ενισχύεται το φυσικό τοπίο του Έλβα και επεκτείνονται οι χώροι πρασίνου μέσα στη πόλη και παράλληλα στις κεντρικές συνδέσεις.

Στις περιοχές γύρω από τον δακτύλιο του κέντρου, γίνεται εκτίμηση του οικιστικού περιβάλλοντος με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Προγραμματίζεται η βελτίωση των δημόσιων συγκοινωνιών, η δημιουργία νέων και επέκταση των υφιστάμενων δημόσιων χώρων και η βελτίωση των προσβάσεων στο κέντρο με την βελτίωση του οδικού δικτύου και την ενίσχυση του δικτύου πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων. Ενισχύονται εγκαταστάσεις εκπαίδευσης, προωθείται η ανάπτυξη των εγκαταστάσεων έρευνας και ανάπτυξης και δημιουργούνται νέες ζώνες για επιχειρήσεις. Εξασφαλίζεται και προωθείται η ανάπτυξη της αγρανάπαυσης και σχεδιάζεται ένα σύστημα πρασίνου για όλη τη περιοχή δημιουργώντας συνδέσεις ανάμεσα στις πλατείες των περιοχών γύρω από το ιστορικό κέντρο (Stadt Dresden, 2016).

Εικόνα 72

7.3 Το σχέδιο για το ιστορικό κέντρο

Η βασική περιοχή που εστίασε ο σχεδιασμός, ήταν το ιστορικό κέντρο της πόλης ενώ το ευρύτερο χωρικό πλαίσιο αφορούσε όλη την περιοχή μέσα στον δακτύλιο, που περιλαμβάνει το ιστορικό κέντρο, το τμήμα των πρώην οχυρώσεων της πόλης και τα γειτονικά προάστια. Στο ιστορικό κέντρο, οι μικρές αποστάσεις και η συγκέντρωση των υπηρεσιών ενίσχυσαν την οικιστική ανάπτυξη, με αποτέλεσμα τη μεγάλη πληθυσμιακή αύξηση και τη μείωση των ελεύθερων χώρων (Stadt Dresden, 2016).

Μέσω του Σχεδίου, επιχειρείται να διατηρηθεί ο χαρακτήρας του ιστορικού κέντρου, μέσω της αναπροσαρμογής του αστικού ιστού και του επανασχεδιασμού των ελεύθερων ανοιχτών χώρων, σε χώρους εκτόνωσης. Η πυκνή δόμηση στο κέντρο της πόλης καθιστά απαραίτητο το σχεδιασμό για την εξασφάλιση και ανάπτυξη των περιοχών κατοικίας και της διατήρησης της ισορροπίας του αστικού χώρου με τους χώρους πρασίνου. Η παλιά πόλη λειτουργεί ως οικονομικό και τουριστικό κέντρο και η ανάπτυξή του είναι σημαντική για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας μελλοντικά. Στόχος του σχεδιασμού είναι η αναζωογόνηση του ιστορικού πυρήνα μέσω της προώθησης της αστικής ζωής στο κέντρο και της ενίσχυσης των γειτονικών περιοχών για την καλύτερη κατανομή του πληθυσμού (Stadt Dresden, 2016).

Για την προώθηση της ανάπτυξης των γειτονικών περιοχών, βελτιώνονται οι οδικές συνδέσεις με το κέντρο, προωθούνται οι πολιτιστικές χρήσεις και η δημιουργία χώρων εργασίας ενώ προτείνεται η δημιουργία νέων περιοχών κατοικίας στα βόρεια και κυρίως στα δυτικά, καθώς τα χαρακτηριστικά της περιοχής παρέχουν τις προδιαγραφές του κέντρου για τη δημιουργία ελκυστικού περιβάλλοντος διαβίωσης. Ο δακτύλιος περιπάτου γύρω από το κέντρο, προσφέρει τη δυνατότητα επανασχεδιασμού των συνδέσεων με τις γύρω περιοχές και αποτελεί ελκυστικό πυρήνα για ιδιωτικές επιχειρήσεις και δημόσιες εγκαταστάσεις και μέσω σύνδεσης του κέντρου με τις γύρω συνοικίες. Λειτουργεί σαν σύνδεσμος του δικτύου πρασίνου των γειτονικών περιοχών του κέντρου και αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την ολοκλήρωση του δικτύου πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων (Stadt Dresden, 2016).

Επιχειρείται η αναβάθμιση του κέντρου μέσω του λειτουργικού σχεδιασμού των χωρικών κενών, όπως οι πλατείες και οι κεντρικοί δρόμοι και του δημόσιου χώρου γύρω από τη γέφυρα στις όχθες του Έλβα ενώ προωθείται η ανάπτυξη των πολιτιστικών χρήσεων κυρίως στο βόρειο τμήμα για την ενίσχυση του τουρισμού στην περιοχή. Προωθείται η αστική ζωή στη παλιά πόλη με στόχο την συγκέντρωση μικρότερων ηλικιών, μέσα από την ανάπτυξη εγκαταστάσεων εκπαίδευσης, την εξασφάλιση ελεύθερων χώρων, την ενίσχυση της σχέσης του αστικού τοπίου με τους χώρους πρασίνου και την εφαρμογή μέτρων για τη βελτίωση του περιβάλλοντος διαβίωσης. Δημιουργούνται νέοι χώροι πρασίνου με στόχο τη προώθηση της ευημερίας και τη βελτίωση του αστικού κλίματος στο πυκνοκατοικημένο κέντρο και επεκτείνεται ο μεγάλος κήπος από τα ανατολικά μέσα από ένα δίκτυο πρασίνου που ενώνει τις γειτονικές περιοχές με το κέντρο και με το φυσικό τοπίο του Έλβα (δημιουργούνται παιδικές χαρές, μέτρα για τη μείωση του θορύβου)(Stadt Dresden, 2016).

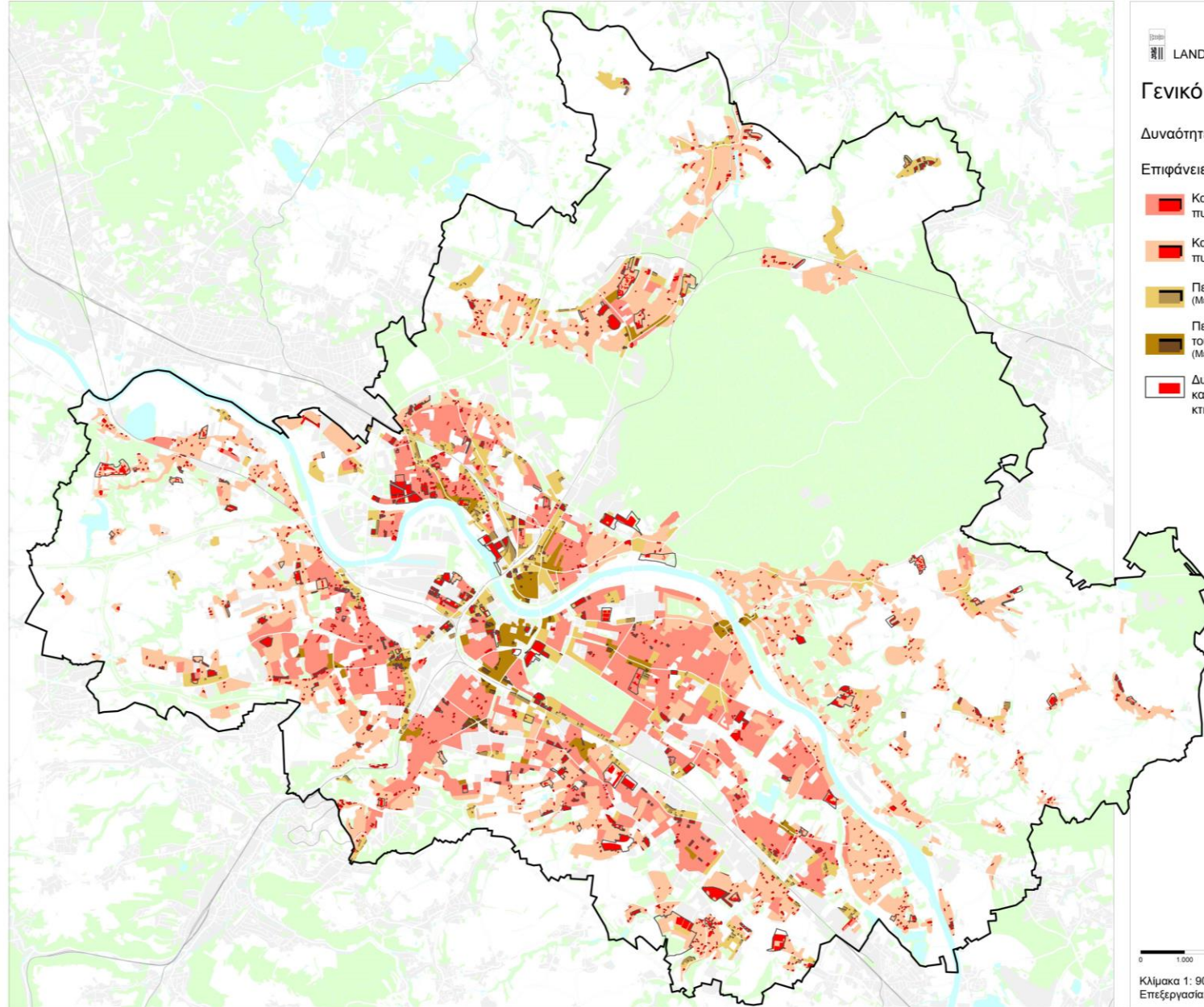
Συνοψίζοντας, φαίνεται όπως και στο αντίστοιχο σχέδιο του 2008, ότι βασική προτεραιότητα έχει η ενίσχυση των λειτουργιών του ιστορικού κέντρου και η προώθηση του τουρισμού και της οικονομικής ανάπτυξης. Η ανάπτυξη των υποβαθμισμένων περιοχών της πόλης μέσω της προώθησης του πολυκεντρικού σχεδιασμού και παράλληλα η ενίσχυση των χαρακτηριστικών της πόλης όπως το φυσικό τοπίο. Βελτιώνεται το οδικό δίκτυο για την καλύτερη σύνδεση των περιοχών και αναπτύσσεται περεταίρω το δίκτυο πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων παράλληλα με νέες περιοχές πρασίνου και ανοιχτών χώρων. Το σχέδιο έχει ισχύ μέχρι το έτος 2025 ενώ παράλληλα συνεχίζεται η αποκατάσταση ιστορικών κτιρίων και περιοχών της πόλης (Χάρτης 7) (Stadt Dresden, 2016).

Γενικό σχέδιο χρήσεων

Δυνατότητες για χρήσεις κατοικίας

Επιφάνειες με δυνατότητα ανάπτυξης

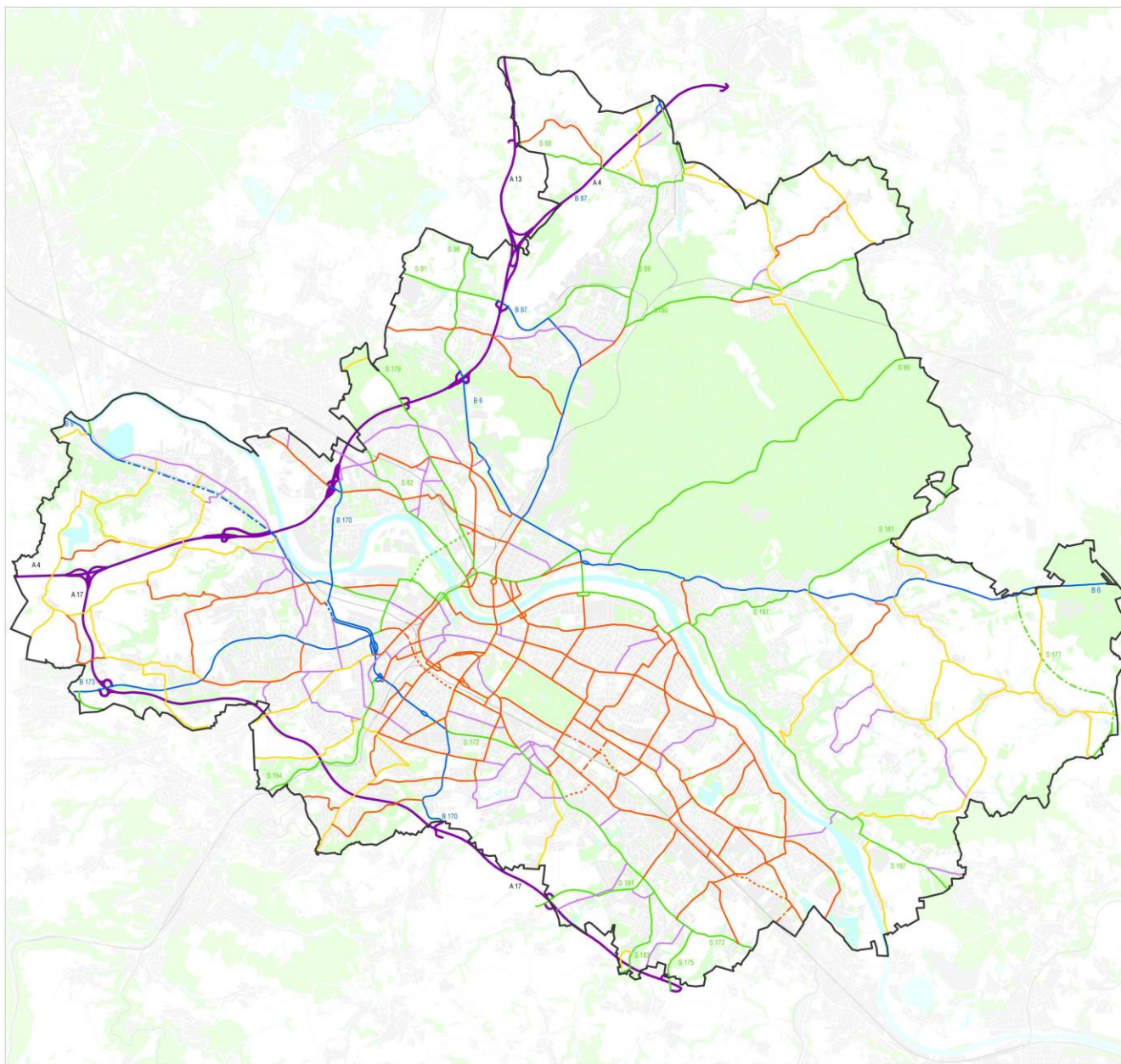
- Κατοικημένη περιοχή υψηλής πυκνότητας (Με δυνατότητα ανάπτυξης)
- Κατοικημένη περιοχή χαμηλής πυκνότητας (Με δυνατότητα ανάπτυξης)
- Περιοχή μεικτών χρήσεων (Με δυνατότητα ανάπτυξης)
- Περιοχή μεικτών χρήσεων που λειτουργεί ως πυρήνας της περιοχής (Με δυνατότητα ανάπτυξης)
- Δυνατότητα ανάπτυξης περιοχών κατοικίας σε τοποθεσίες εντός του κτηματολογίου

Κλίμακα 1: 90 000
Επεξεργασία 03.05.2018

Κατηγορίες Δρόμων

- Ομοσπονδιακός Αυτοκινητόδρομος
- Ομοσπονδιακός δρόμος
- - - Προγραμματισμένη διάνοιξη
- Κρατική οδός
- - - Προγραμματισμένη διάνοιξη
- ... Μελλοντική διάνοιξη
- Επαρχιακός δρόμος
- ... Μελλοντική διάνοιξη
- Άλλοι μεγάλοι δρόμοι
- - - Προγραμματισμένη διάνοιξη
- ... Μελλοντική διάνοιξη
- Κύριοι συλλεκτήριοι δρόμοι
- - - Προγραμματισμένη διάνοιξη

0 2,000 4,000 6,000 m

Κλίμακα 1: 90 000
Επεξεργασία 03.05.2018

Σχέδιο Πρασίνου και
ανοιχτών χώρων
Πράσινο και Περιοχές

- Δασικές περιοχές
- Σημαντικά Πάρκα
- Χώροι πρασίνου
- Αγροτικές περιοχές
- Επιφάνειες και πηγές

Δίκτυο Πρασίνου (Ανάπτυξη)

- Δίκτυο πρασίνου
- Λεωφόροι που
διαμορφώνουν αστικό
τοπίο

Βαθμός διαχωρισμού δομών
και περιοχών πρασίνου(Υφιστάμενα)

Προσδιορισμός όγκου πρασίνου ανα συστάδες IOR 2014

Πάρκα (>3m²/m²)

Μεγάλες περιοχές (1 - 3 m²/m²)

0 1.000 2.000 3.000 4.000 5.000 m

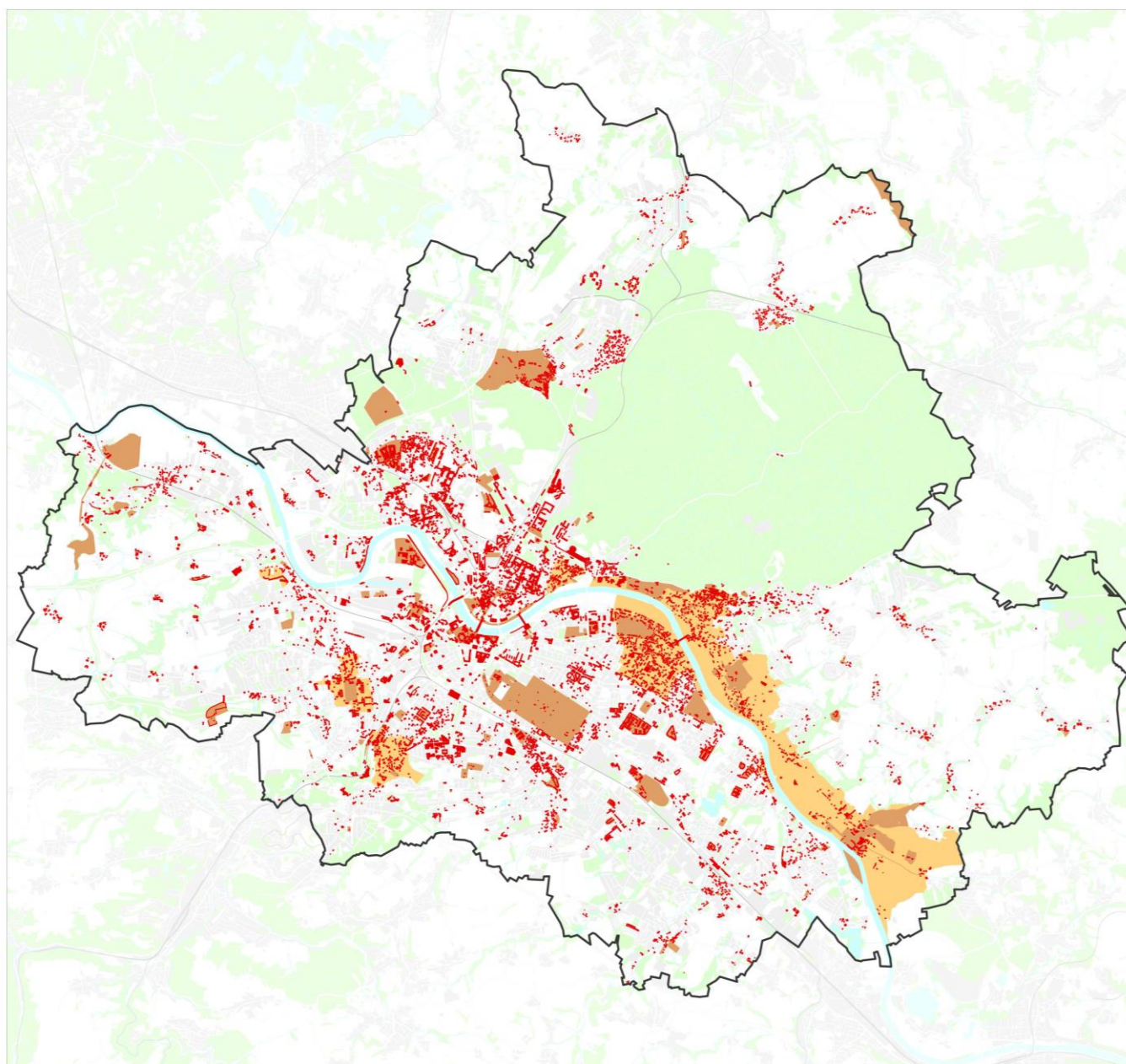
Κλίμακα 1: 80 000

Επεξεργασία 03.05.2018

Προστασία μνημείων

Σύμφωνα με το νόμο περί προστασίας
μνημείων της Σαξονίας

- Ιστορικό σύνολο υπο
προστασία
- Ζώνη προστασίας τοπίου
- Μνημείο υπο προστασία

0 2.000 4.000 6.000 m

Κλίμακα 1: 90 000
Επεξεργασία 06.06.2019

Ενότητα Γ'

1. Συμπεράσματα

Η πόλη της Δρέσδης αναπτύχθηκε στις όχθες του ποταμού Έλβα και αποτέλεσε τόπο κατοικίας των τοπικών ηγεμόνων και κέντρο πολιτισμού και τεχνών, που ακολούθησε το πρότυπο της οχυρωμένης πόλης καθώς η ασφάλεια είχε μεγάλη σημασία για μια πόλη που βρισκόταν ανάμεσα σε αντίπαλα βασίλεια.

Η μεσαιωνική Δρέσδη, απέκτησε τα όριά της από τον 13^ο έως τον 15^ο αιώνα και χαρακτηρίστηκε από τις οχυρώσεις και την περιβάλλουσα τάφρο που συνδεόταν με τον Έλβα. Στα τέλη του 15^{ου} αιώνα, ξεκίνησε έντονη κατασκευαστική δραστηριότητα και τα τείχη της πόλης αντικαταστάθηκαν από τεράστιες οχυρώσεις, που επεκτάθηκαν συμπεριλαμβάνοντας και άλλες περιοχές στη πόλη. Κατά τη διάρκεια της πρόωρης βιομηχανικής επανάστασης, αποτέλεσε παράδειγμα ανάπτυξης χρήσεων και στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα με τη ραγδαία ανάπτυξη του βιομηχανικού κλάδου έγιναν μεγάλα έργα οδοποιίας.

Από το 1845 έως το 1880, όπως συνέβη και με πολλές άλλες πόλεις εκείνη τη περίοδο, η Δρέσδη αναπτύχθηκε με ταχείς ρυθμούς, γεγονός που διευκολύνθηκε από την κατεδάφιση των οχυρώσεων. Στο κέντρο της πόλης, ο τοπικός νόμος του 1873 απαγόρευε την λειτουργία των εργοστασίων στο ιστορικό κέντρο, και παρά τη μεγάλη αύξηση του πληθυσμού ως αποτέλεσμα της εκβιομηχάνισης και την ισχυρή αστική ανάπτυξη, η αρχιτεκτονική και τα πολεοδομικά χαρακτηριστικά στους σημαντικότερους δρόμους και πλατείες επηρεάστηκαν ελάχιστα.

Καθ' όλη τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα και για μεγάλο μέρος του 20^{ου}, σε πολλά σημαντικά ιστορικά κέντρα, οι δημόσιες πολιτικές που αφορούσαν το σχεδιασμό των πόλεων στόχευαν κυρίως την εκπροσώπηση των εξουσιών του κράτους, τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων μεταφοράς, την βελτίωση των δημόσιων χώρων και την αντιμετώπιση των προβλημάτων στέγασης. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα στη Δρέσδη, με την ανάληψη της εξουσίας από τους Σοσιαλιστές, σταμάτησε η πολιτιστική άνοδος της πόλης και εκπονήθηκε ένα σχέδιο για τον επανασχεδιασμό της περιοχής γύρω από το ιστορικό κέντρο. Αυτό το σχέδιο ακολουθούσε τις παραπάνω πολιτικές, αλλά τελικά δεν υλοποιήθηκε, ενώ αμέσως μετά ακολούθησαν τα γεγονότα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

1.1 Πρακτικές σχεδιασμού Ιστορικών συνόλων το 2^ο μισό του 20^{ου} αιώνα και η εφαρμογή τους στη Δρέσδη

Στη μεταπολεμική Ευρώπη, μετά τους βομβαρδισμούς του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, που κατέστρεψαν σημαντικά ιστορικά κέντρα, οι προτάσεις των αρχιτεκτόνων του μοντέρνου κινήματος για ανοικοδόμηση με βάση το μοντερνιστικό πρότυπο, δεν έπειθαν τις τοπικές διοικήσεις καθώς κρίθηκε σημαντική η ανάκτηση της ιστορικής φυσιογνωμίας των πόλεων. Η αντιμετώπιση που επικράτησε, ήταν της ανακατασκευής «όπου και όπως ήταν». Σε πολλές πόλεις η αποκατάσταση της εικόνας της πόλης είχε μεγαλύτερη σημασία. Είναι χαρακτηριστικές «Οι ανακατασκευές ιστορικών κέντρων, σε Βαρσοβία, Βουδαπέστη, Μόναχο, Δρέσδη, Ρίμινι και Λονδίνο, που ήταν επιχειρήσεις "ανάκτησης" με συμβολική αξία, συνδεδεμένες με το εθνικό αίσθημα, η αναπαράσταση της προπολεμικής εικόνας της πόλης, που όμως έγινε "εις βάρος της αυθεντικότητάς της"»(Σαμαράς & Σαπουνάκης, σελ.8, 2018).

Συγκεκριμένα, η μεταπολεμική Δρέσδη είχε αρκετά απομεινάρια κτιρίων και υποδομές δρόμων για την ανακατασκευή του παλαιού ιστού και για την αποκατάσταση της εικόνας της πόλης. Το σχέδιο ανάπτυξης της Δρέσδης, του Herbert Conert (Δεκέμβριος 1945), πρότεινε εκτεταμένη ανοικοδόμηση, με στόχο την ανάκτηση της προπολεμικής εικόνας της πόλης. Τα πρώτα χρόνια της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης, όπως και σε πολλά άλλα μέρη του κόσμου, υπήρξε εκτεταμένη, προγραμματισμένη καταστροφή ιστορικών τμημάτων της πόλης που είχαν απομείνει.

Το 1948, η πρόταση του Mart Stam για την ανοικοδόμηση της Δρέσδης στα πρότυπα του CIAM, πρότεινε τη δημιουργία ενός νέου αστικού τοπίου με προτεραιότητα στις μεταφορές και τους ελεύθερους χώρους που όμως απορρίφθηκε από τους κατοίκους και από το Δημοτικό Συμβούλιο.

Στα επόμενα χρόνια, η ανοικοδόμηση της πόλης πήρε παθητικό δρόμο και μεγάλο μέρος του ιστορικού ιστού που είχε απομείνει, κατεδαφίστηκε αφήνοντας μεγάλα αστικά κενά στη θέση ιστορικών κτιρίων. Όπως και σε πολλές άλλες Ευρωπαϊκές πόλεις, οι πολιτικές που εφαρμόζονταν είχαν στόχο την εκπροσώπηση της εκάστοτε εξουσίας. Κατά τη διάρκεια της Σοβιετικής κυριαρχίας, περιοχές της Δρέσδης ξαναχτίστηκαν, ενώ ήταν εμφανής η επιρροή από το νέο σύστημα κυριαρχίας.

Δημιουργήθηκαν νέες υποδομές μεταφοράς και προκειμένου να ανταποκριθούν στις επείγουσες ανάγκες , κτίρια κατοικιών και άλλα κτίρια χτίστηκαν στο σταλινικό ύφος.

Μετά την ίδρυση της UNESCO το 1945, και τις εκστρατείες που ακολούθησαν για τη διατήρηση της κληρονομιάς, δημιουργήθηκε το πλαίσιο για την έναρξη πρωτοβουλιών για την αστική διατήρηση. Παράλληλα, στις αρχές της δεκαετίας του 60΄, επεκτάθηκαν τα όρια του σχεδίου και εφαρμόστηκε ένα νέο Γενικό πολεοδομικό σχέδιο.

Στο τέλος της δεκαετίας, σύμφωνα με τις αρχές που επικρατούσαν εκείνη τη περίοδο, σχεδιάζονται πολυκατοικίες για το κέντρο και τις γύρω περιοχές και διάνοιξη κεντρικών δρόμων για την ενίσχυση της σύνδεσης των περιοχών. Μετά από συστάσεις που έκανε η UNESCO, και τη Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, η προστασία των ιστορικών πόλεων έλαβε μεγαλύτερη προσοχή τη δεκαετία του 70΄.

Το 1982, η «Διακήρυξη της Δρέσδης για την Ανακατασκευή Κατεστραμμένων Μνημείων από τον Πόλεμο» του ICOMOS, πρότεινε την ανακατασκευή των μνημείων που καταστράφηκαν από τον πόλεμο, (δίνοντας μεγάλη σημασία στην ιστορική εξέλιξη του μνημείου, τονίζοντας ότι η πλήρης ανακατασκευή των σοβαρά κατεστραμμένων μνημείων πρέπει να γίνεται σε εξαιρετικές περιστάσεις, να δικαιολογείται από ειδικούς λόγους και να βασίζεται σε αξιόπιστη τεκμηρίωση της κατάστασής του πριν τη καταστροφή) (ICOMOS, 2011). Έτσι τη δεκαετία του 1980 ξεκίνησαν ενέργειες για την ανακατασκευή σημαντικών ιστορικών κτιρίων της πόλης όπως και ένα πρόγραμμα ανάπλασης ιστορικών περιοχών.

Από τις αρχές του 1990, πολλές πόλεις καλούνταν να αντιμετωπίσουν τις αδυναμίες των προηγούμενων πολεοδομικών προσεγγίσεων και πρακτικών. Επανήλθε η σημασία του γενικού πολεοδομικού σχεδίου, που θα αντιμετώπιζε συνολικά τα χαρακτηριστικά της πόλης και που θα ενσωμάτωνε τα νέα δεδομένα της εποχής για την αναβάθμιση της ζωής στις πόλεις.

Σε αυτό το πλαίσιο, ξεκίνησε στη Δρέσδη η δημιουργία ενός σχεδίου με βάση τις παραπάνω αρχές και με βασικό στόχο την ανταπόκριση στις νέες συνθήκες και παράλληλα, η ανοικοδόμηση της πόλης στην ιστορική της δομή. Λίγο μετά την επανένωση της Γερμανίας, η ανάγκη για κατοικία άρχισε να αυξάνεται και ξεκίνησε μια περίοδος έντονης κατασκευαστικής δραστηριότητας, ενώ τα σχέδια που εκπονούνταν αφορούσαν την ευρύτερη περιοχή του κέντρου. Στόχος ήταν η αντιμετώπιση των αστικών κενών ενώ τα πολεοδομικά σχέδια ακολουθούσαν πλέον το ιστορικό σχέδιο της πόλης. Το γενικό σχέδιο για την πόλη ολοκληρώθηκε σε στάδια από το 1993 έως το 2003 και ενσωμάτωνε όλες τις κατευθυντήριες γραμμές για όλη τη πόλη και λειτουργούσε ως βάση για τα μελλοντικά σχέδια.

Έχει εφαρμοστεί και συνεχίζει να πραγματοποιείται μια πολιτική προστασίας των κτιρίων, και ορίζεται ότι οι ανακαινίσεις των κτιρίων πρέπει να πραγματοποιούνται με ιδιαίτερη ευαισθησία λαμβάνοντας υπόψη την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, του περιβάλλοντος αλλά και τους κατοίκους (Κεσσοπούλου, 2016)

1.2 Ο σχεδιασμός της πόλης τον 21^ο αιώνα και ο ρόλος των φορέων προστασίας

Η επιτροπή της UNESCO ενέταξε το ιστορικό κέντρο της Δρέσδης και την κοιλάδα του ποταμού στον κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς το 2004, αφού θεωρούσε ότι ήταν ένα Ευρωπαϊκό σταυροδρόμι πολιτισμού, επιστήμης και τεχνολογίας (UNESCO, 2004). Με την εισαγωγή του ιστορικού κέντρου στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO και τη θέσπιση μέτρων για την προστασία της, εξασφαλίστηκε ότι οι όποιες μελλοντικές αλλαγές στην μορφή της πόλης, δεν θα επηρεάσουν σημαντικά το ιστορικό σύνολο.

Η Δρέσδη αποτελείται από πλούσια πολιτιστική κληρονομιά λόγω του ιστορικού κέντρου αλλά και πολλών ιστορικών συνοικιών, όπου σε πολλές από αυτές γίνονται προσπάθειες εξυγίανσης. Για κάθε μια από αυτές, λαμβάνονται διαφορετικά μέτρα και στόχοι ανάλογα τα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες με βασικούς στόχους, τη βελτίωση του περιβάλλοντος διαβίωσης των κατοίκων, την ανακατασκευή ιστορικών κτιρίων όπως και των δρόμων και των πλατειών.

Οι αντιλήψεις του χωρικού σχεδιασμού είχαν πλέον διαφοροποιηθεί στις αρχές του 21ου αιώνα και οι νέες προσεγγίσεις αναβαθμίζουν το ρόλο των πολιτών και τονίζουν ζητήματα όπως είναι η συναίνεση για το όραμα και τους στόχους και η συμμετοχή στη διαδικασία των αποφάσεων.

Όσο η Δρέσδη βρισκόταν στο κατάλογο της UNESCO, εκπονήθηκαν σχέδια το 2008, με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης και την αντιμετώπιση των προβλημάτων που είχαν προκύψει. Τα σχέδια, αφορούσαν το σχεδιασμό των γύρω περιοχών με βάση τα χαρακτηριστικά κάθε περιοχής και εστίαζαν κυρίως στο σχεδιασμό και την ενίσχυση του ιστορικού κέντρου. Στη παλιά πόλη, τα ιστορικά κτίρια και οι κύριοι δρόμοι διατήρησαν τις υφιστάμενες χρήσεις, ενώ με την ενίσχυση κυρίως των εμπορικών και πολιτιστικών χρήσεων στις υπόλοιπες γειτονιές του κέντρου, ενισχύθηκε περαιτέρω η λειτουργία του κέντρου, τόσο για τους κατοίκους όσο και για τους τουρίστες.

Με το σχεδιασμό των πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων ενισχύθηκαν οι συνδέσεις στο κέντρο ενώ ταυτόχρονα με τη μείωση της μηχανοκίνητης κυκλοφορίας, οι συνθήκες στη παλιά πόλη γίνονται πιο βιώσιμες, καθώς πριν η κατάσταση επιβαρυνόταν από το συνδυασμό της κίνησης στο κέντρο με την πυκνή δόμηση. Ακόμη, μέσω του σχεδιασμού των πράσινων και ανοιχτών χώρων αλλά και του οδικού δικτύου, φαίνεται ότι ενισχύονται οι συνδέσεις των γύρω περιοχών αλλά και του ιστορικού κέντρου με τον υπόλοιπο αστικό ιστό.

Παρόλα αυτά, παρότι είναι σημαντική η αναγνώριση της αξίας της ιστορίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς όπως και η προστασία της, είναι επίσης σημαντική η δυνατότητα των πόλεων να αναπτύσσονται και να εξελίσσονται ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής. Πρέπει να αναγνωριστεί ότι οι ιστορικές πόλεις απέκτησαν τη διαμόρφωση που είχαν με βάση τα δεδομένα παλαιότερων εποχών, τα οποία συνεχώς αλλάζουν και στη σύγχρονη εποχή η ανάγκη γίνεται ακόμη πιο επιτακτική. Παρόλο που η εγγραφή τοποθεσιών στον κατάλογο παγκόσμιας κληρονομιάς σε κίνδυνο έχει εφαρμοστεί πολλές φορές, δεν ισχύει το ίδιο και για τη διαγραφή. Έχουν καταγραφεί συνολικά δύο περιπτώσεις διαγραφής από τον κατάλογο, όπου μια από αυτές ήταν η περίπτωση της Δρέσδης τον Ιούνιο του 2009 και η απόφαση αυτή, επικεντρώθηκε στην αλλαγή που θα επέφερε στο πολιτιστικό και φυσικό τοπίο η κατασκευή της γέφυρας (που θεωρήθηκε επιζήμια για την παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά της πόλης).

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, φαίνεται ότι η πόλη της Δρέσδης θεωρούσε απαραίτητη την κατασκευή της γέφυρας, ώστε να μπορέσει να λύσει το κυκλοφοριακό πρόβλημα που είχε δημιουργηθεί στο κέντρο. Έπειτα από την αντίθεση της UNESCO, η πόλη διεξήγαγε δημοψήφισμα στο οποίο οι πολίτες αποφάσισαν να υποστηρίξουν τη κατασκευή της γέφυρας η οποία ολοκληρώθηκε το 2011.

Η διαγραφή της Δρέσδης από τη Λίστα Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, μπορεί να θεωρηθεί παράδειγμα που τονίζει την ασυμβατότητα μεταξύ της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και της τουριστικής ανάπτυξης, που ενισχύεται μετά την εγγραφή μιας πόλης στην UNESCO. Έτσι, η περίπτωση της Δρέσδης, μπορεί να παρέχει την ευκαιρία για τη διερεύνηση των συνθηκών που είχαν ως αποτέλεσμα την διαγραφή της από την UNESCO και την δημιουργία ενός πλαισίου που θα αφορά την αντιμετώπιση παρόμοιων ζητημάτων.

Υπάρχουν πολλά σημαντικά ερωτήματα που θα μπορούσαν να τεθούν προς διερεύνηση. Αρχικά, το πως ο χαρακτηρισμός μιας τοποθεσίας ως σύνολο παγκόσμιας αξίας έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή των συνθηκών, την ενίσχυση της τουριστικής ανάπτυξης και των προβλημάτων. Ακόμη, το πως τα μέτρα που επιβάλλονται από τους φορείς για την προστασία των πολιτιστικών χαρακτηριστικών εμποδίζουν την αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν προκύψει.

Τέλος, θα μπορούσε να διερευνηθεί η σημασία της διαγραφής ενός τόπου από τη Λίστα Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς όσον αφορά τη συνέχιση της διατήρησης των πολιτιστικών χαρακτηριστικών του καθώς και τις δυνατότητες για βιώσιμη ανάπτυξη.

Με βάση τα παραπάνω, φαίνεται ότι ορισμένες φορές οι πόλεις και οι φορείς προστασίας αποτυγχάνουν να βρουν μια κοινή λύση για την αντιμετώπιση ζητημάτων που προκύπτουν και αφορούν την βιώσιμη ανάπτυξη και ταυτόχρονα τη διατήρηση της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Σε τέτοιες περιπτώσεις, μπορεί ίσως να εντοπιστεί ένα πρόβλημα όσον αφορά το κατά πόσο οι φορείς προστασίας βλέπουν τις πραγματικές σύγχρονες ανάγκες και την ανάγκη των πόλεων να αναπτυχθούν για να μπορούν να ανταποκριθούν σε αυτές.

Μετά την διαγραφή της Δρέσδης από τη λίστα της UNESCO, και την ολοκλήρωση της κατασκευής της γέφυρας, μειώθηκε η κίνηση στο κέντρο της πόλης, όπως επίσης και πάνω από τις δύο ιστορικές γέφυρες και με αυτή τη κίνηση υπήρχε μεγαλύτερη δυνατότητα για τον περιορισμό της κυκλοφορίας και τον σχεδιασμό περισσότερων πεζόδρομων και ανοιχτών χώρων.

Στη συνέχεια, με την αλλαγή των συνθηκών, η πόλη της Δρέσδης αναθεώρησε το σχέδιο του 2008. Τα νέα σχέδια, ήταν αποτέλεσμα συμμετοχικού σχεδιασμού και αφορούσαν την βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης και την αντιμετώπιση των συνεχώς αυξανόμενων αναγκών μέσω του στρατηγικού σχεδιασμού. Με τα νέα σχέδια που εκπονήθηκαν δεν προγραμματίζονται επεμβάσεις στον ιστορικό πυρήνα που να αλλοιώνουν το χαρακτήρα της πόλης και τα ιστορικά κτίρια και περιοχές συνεχίζουν να υπόκεινται σε μέτρα προστασίας. Μέσω του στρατηγικού σχεδιασμού, συνεχίζονται οι επεμβάσεις για την αποκατάσταση ιστορικών τμημάτων του κέντρου και του καλύτερου σχεδιασμού των ανοιχτών χώρων όπως οι πλατείες και οι περιοχές πρασίνου.

Αναπτύσσονται και διαμορφώνονται συνεχώς οι περιοχές πρασίνου σε όλη τη πόλη, που έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας ενιαίας εικόνας και την ενίσχυση της σχέσης του αστικού με το φυσικό τοπίο που αποτελεί χαρακτηριστικό της Δρέσδης. Με την ανάπτυξη των περιοχών γύρω από το κέντρο, την ενίσχυση της χρήσης κατοικίας και ταυτόχρονα την πρόσδοση πολιτιστικών και δημόσιων χρήσεων δημιουργούνται μικρότερα κέντρα που προσελκύουν τους κατοίκους με αποτέλεσμα την αποσυμφόρηση του πυκνοκατοικημένου ιστορικού κέντρου.

Το δαχτυλίδι περιπάτου γύρω από τη πόλη μέσω του επανασχεδιασμού παύει να αποτελεί το όριο της παλιάς πόλης και βοηθάει στην αντιστάθμιση των ελλείψεων όσο αφορά τις χρήσεις και το μέσω σύνδεσης του ιστορικού κέντρου με τις γύρω περιοχές. Το σχέδιο έχει ισχύ μέχρι το έτος 2025 ενώ παράλληλα συνεχίζεται η αποκατάσταση ιστορικών κτιρίων και περιοχών της πόλης

Έτσι προκύπτει, ότι παρά τη διαγραφή της πόλης από την UNESCO και την απουσία των μέτρων προστασίας των ιστορικών χαρακτηριστικών, τα σχέδια για την πόλη εστίαζαν και πάλι στη διατήρηση και ενίσχυση του χαρακτήρα της πόλης και με τον επανασχεδιασμό των γύρω περιοχών και την ενίσχυση της χρήσης κατοικίας, ενισχύεται η βιωσιμότητα του κέντρου. Ταυτόχρονα με το σχεδιασμό των χώρων πρασίνου και την ανάπτυξη εγκαταστάσεων εκπαίδευσης συνεχίζει να βελτιώνεται το περιβάλλον διαβίωσης, προσελκύοντας ταυτόχρονα πληθυσμό μικρότερων ηλικιών κοντά στο κέντρο. Επίσης, μέσω της βελτίωσης των οδικών συνδέσεων και την συνεχή ανάπτυξη του δαχτυλίου πρασίνου, υπάρχει καλύτερη επικοινωνία μεταξύ του ιστορικού πυρήνα και του σύγχρονου ιστού και ταυτόχρονα αποτελεί η περιοχή γύρω από τη παλιά πόλη ελκυστικό πυρήνα για επιχειρήσεις που ενισχύουν την εμπορική δραστηριότητα και τη συνεχή ανάπτυξη της περιοχής.

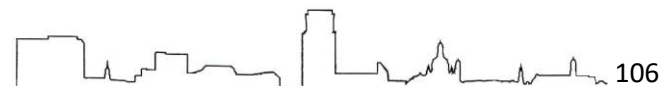
Επίλογος

Οι πόλεις εξελίσσονται με τον καιρό και οι αρχές των επεμβάσεων στα ιστορικά κέντρα διαχρονικά αλλάζουν. Στη Δρέσδη πριν αλλά και μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η ανάπτυξη και οι επεμβάσεις που ακολούθησαν αντίστοιχα, πολλές φορές επηρεάστηκαν από τις αρχές κάθε εποχής. Τώρα πλέον όμως, οι συνθήκες έχουν αλλάξει και οι πόλεις αναπτύσσονται και εξελίσσονται, για να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της σύγχρονης πραγματικότητας. Χαρακτηριστική είναι η απόφαση που πήρε η πόλη όταν κλήθηκε να αποφασίσει μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες αν θα συνεχιστεί η κατασκευή της γέφυρας και επομένως αν θα παραμείνει στη λίστα της UNESCO ή όχι.

Ενώ η πόλη διαγράφηκε από τη λίστα της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, μέσω των στόχων του στρατηγικού σχεδιασμού και από τον τρόπο που σχεδιάζεται η ανάπτυξή της, φαίνεται ότι συνεχίζει να τηρεί περιορισμούς και μέτρα προστασίας για τα ιστορικά κτίρια και τη διατήρηση και ανάπτυξη του ιστορικού κέντρου.

Σήμερα, η εικόνα του ιστορικού κέντρου της Δρέσδης προκύπτει από τις πολιτικές που ακολουθήθηκαν. Τα μνημεία αποτελούν πόλο έλξης και αυξάνουν τον τουρισμό και την οικονομία της περιοχής. Με την ανοικοδόμηση πολλών ξενοδοχείων αυξήθηκε το εμπόριο κάνοντας το ιστορικό κέντρο της Δρέσδης κέντρο του εμπορίου της περιοχής. Κατά κύριο λόγο όμως, η λειτουργία του ιστορικού κέντρου οφείλεται και στα κατάλληλα έργα υποδομών, τα μέσα μαζικών μεταφορών αλλά και στη διάνοιξη νέων δρόμων που είχαν ως αποτέλεσμα την αποσυμφόρηση της περιοχής και την ενίσχυση της βιωσιμότητας στο κέντρο.

Με βάση τα παραπάνω, φαίνεται ότι παρόλο που η πόλη της Δρέσδης διαγράφηκε από τη λίστα παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO, η κατασκευή της γέφυρας δεν επέφερε αλλαγές στην εικόνα του ιστορικού κέντρου της πόλης, ενώ ο σχεδιασμός που ακολούθησε για την ανάπτυξη της περιοχής φαίνεται ότι κράτησε τις ίδιες βασικές αρχές προσαρμόζοντας τις ανάγκες και τις νέες αλλαγές ενισχύοντας τα χαρακτηριστικά και τη λειτουργία της πόλης.

Τέλος, είναι σημαντικό, οι φορείς προστασίας να αντιλαμβάνονται τις ανάγκες για ανάπτυξη και να ενσωματώνουν στις κατευθύνσεις τους όχι μόνο την προστασία του ιστορικού συνόλου, αλλά και την αντιμετώπιση των αναγκών των σύγχρονων κοινωνιών.

Βιβλιογραφικές Πηγές

- Bandarin, F., & van Oers, R. (2012). *The Historic Urban Landscape: Managing Heritage in an Urban Century. The Historic Urban Landscape: Managing Heritage in an Urban Century*. <https://doi.org/10.1002/9781119968115>
- Bénédicte Gaillard. (2014). *Conflictive delisting process of a World Heritage Site in Germany: the case of the Dresden Elbe Valley*. Retrieved from https://opus4.kobv.de/opus4-btu/frontdoor/deliver/index/docId/3031/file/Bénédicte_Gaillard.pdf
- Diefendorf, J. M. (1990). *Rebuilding Europe's bombed cities. Rebuilding Europe's Bombed Cities*. <https://doi.org/10.1007/978-1-349-10458-1>
- Dresden, Stadt. (2008a). *Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008*. Dresden. Retrieved from https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf
- Dresden, Stadt. (2008b). *Living History-Urban Townscape Dresden-Inner City Planning Strategy 2008 Summary City of Dresden Municipal Department for City Development*. Dresden. Retrieved from https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Kurzfassung_englisch_Internet.pdf
- Dresden, Stadt. (2016). *Zukunft Dresden 2025+*. Retrieved from https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_insek_Broschuere_DD_2025_final_Internet_n.pdf
- ICOMOS. (1964). *INTERNATIONAL CHARTER FOR THE CONSERVATION AND RESTORATION OF MONUMENTS AND SITES (THE VENICE CHARTER 1964)*. Retrieved from https://www.icomos.org/charters/venice_e.pdf
- Marah Al Aloul. (2007). *The Destruction of Cultural Heritage by Warfare and Reconstruction Strategies*. University of Florida. Retrieved from <https://ufdc.ufl.edu/UFE0021605/00001/pdf>
- Santos, C. A., & Zabler, K. A. (2012). The bridge on the river Elbe: World heritage in a modern city. *Annals of Tourism Research*, 39(1), 484–486. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2011.06.005>

UNESCO. (χ.χ.). Dresden Elbe Valley - UNESCO World Heritage Centre. Retrieved January 23, 2019, from <https://whc.unesco.org/en/list/1156/>

UNESCO. (2004). Dresden Elbe Valley. Retrieved from <https://whc.unesco.org/uploads/nominations/1156.pdf>

Ανδρικοπούλου, Ε., Γιαννακού, Α., Καυκαλάς, Γ., & Πιτσιαβά-Λατινοπούλου, Μ. (2014). *Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές – Για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη*. Κριτική. Retrieved from <https://kritiki.gr/product/poli-ke-poleodomikes-praktikes-nea-a/>

Κεσσοπούλου, & Σοφία. (2016). «*Η ένταξη των ιστορικών κέντρων στον αστικό ιστό. Η περίπτωση της Δράμας*». Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Retrieved from ir.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/13786/P0013786.pdf?sequence=1...y

Κοτσόπουλος, Σ. (2015). Αναπροσδιορίζοντας την ανακατασκευή. Σύγχρονη διεθνής προβληματική και πράξη. *4ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναστηλώσεων*. Retrieved from https://www.academia.edu/29791319/%25CE%2591%25CE%25BD%25CE%25B1%25CF%2580%25CF%2581%25CE%25BF%25CF%2583%25CE%25B4%25CE%25B9%25CE%25BF%25CF%2581%25CE%25AF%25CE%25B6%25CE%25BF%25CE%25BD%25CF%2584%25CE%25B1%25CF%2582_%25CF%2584%25CE%25B7%25CE%25BD_%25CE%25B1%25CE%25BD%25CE%25B1%25CE%25BA%25CE%25B1%25CF%2584%25CE%25B1%25CF%2583%25CE%25BA%25CE%25B5%25CF%2585%25CE%25AE_%25CE%25A3%25CF%258D%25CE%25B3%25

Οικονόμου Δημήτρης. (2004). *Αστική αναγέννηση και πολεοδομικές αναπλάσεις*. Retrieved from http://library.tee.gr/digital/techr/2004/techr_2004_3_oikonomou.pdf

Σαμαράς, & Σαπουνάκης. (χ.χ.). Η διαχρονική εξέλιξη των αντιλήψεων περί «αυθεντικότητας» και η αντιμετώπιση των κέντρων των ευρωπαϊκών πόλεων. Retrieved from https://www.academia.edu/38233482/%25CE%2597_%25CE%25B4%25CE%25B9%25CE%25B1%25CF%2587%25CF%2581%25CE%25BF%25CE%25BD%25CE%25B9%25CE%25BA%25CE%25AE_%25CE%25B5%25CE%25BE%25CE%25AD%25CE%25BB%25CE%25B9%25CE%25BE%25CE%25B7_%25CF%2584%25CF%2589%25CE%25BD_%25CE%25B1%25CE%25BD%25CF%2584%25CE%25B9%25CE%25BB%25CE%25AE%25CF%2588%25CE%25B5%25CF%2589%25CE%25BD_%25CF%2580%25CE%25B5%25CF%2581%25CE%25AF_%25CE%25B

Ηλεκτρονικές Πηγές

- Das-neue-dresden. (χ.χ.-a). GDR Postmodernism and reconstruction of the historic city center of Dresden. Retrieved February 18, 2019, from <https://www.das-neue-dresden.de/hotel-hilton.html>
- Das-neue-dresden. (χ.χ.-b). Plans for a Gauforum in Dresden by Wilhelm Kreis - Architecture of National Socialism. Retrieved February 18, 2019, from <http://www.das-neue-dresden.de/gauforum.html>
- DasneueDresden.de. (χ.χ.). Ausstellung "Das Neue Dresden" Wettbewerb zwischen Wiederaufbau und totalem Neubeginn. Retrieved September 26, 2019, from <https://www.das-neue-dresden.de/ausstellung-das-neue-dresden.html>
- Dresden.de. (χ.χ.-a). 19th century | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/07/01/19th-century.php>
- Dresden.de. (χ.χ.-b). After First World War | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/07/01/after-the-First-World-War.php>
- Dresden.de. (χ.χ.-c). Augustan Age | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/07/01/Augustan-Age.php>
- Dresden.de. (χ.χ.-d). Destruction | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/07/01/destruction.php>
- Dresden.de. (χ.χ.-e). Electoral Capital | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/07/01/electoral-capital.php>
- Dresden.de. (χ.χ.-f). Gesamtstädtische Entwicklungsziele - Total urban development goals. Retrieved February 17, 2019, from <https://www.dresden.de/de/stadtraum/planen/stadtentwicklung/stadtplanung/fnp/rechtswirksam/gesamtstaedtische-entwicklungsziele.php>

Dresden.de. (χ.χ.-g). History of the City of Dresden. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/history.php>

Dresden.de. (χ.χ.-h). In the GDR | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved July 26, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/07/01/in-the-GDR.php>

Dresden.de. (χ.χ.-i). Middle Ages | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/07/01/Middle-Ages.php>

Dresden.de. (χ.χ.-j). Napoleonic Age | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/07/01/Napoleonic-Age.php>

Dresden.de. (χ.χ.-k). Neuaufstellung des Flächennutzungsplans | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved February 17, 2019, from https://www.dresden.de/de/stadtraum/planen/stadtentwicklung/stadtplanung/fnp/neuaufstellung_fnp.php

Dresden.de. (χ.χ.-l). Neumarkt | Landeshauptstadt Dresden - Redevelopment Neumarkt. Retrieved January 20, 2019, from <https://www.dresden.de/de/stadtraum/planen/stadtentwicklung/stadterneuerung/sanierung/Sanierungsgeb-Neumarkt.php>

Dresden.de. (χ.χ.-m). Prehistoric times | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/07/01/Prehistoric-times.php>

Dresden.de. (χ.χ.-n). Royal Palace | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved February 4, 2019, from https://www.dresden.de/en/tourism/attractions/sights/old_town/royal-palace.php#?searchkey=Royal&searchkey=Palace

Dresden.de. (χ.χ.-o). Royal Residence | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/07/01/royal-residence.php>

Dresden.de. (χ.χ.-p). Sanierungs und Entwicklungsgebiete / Remediation and development areas. Retrieved January 20, 2019, from <https://www.dresden.de/de/stadtraum/planen/stadtentwicklung/stadterneuerung/Sanierungs--u.-Entwicklungsgebiete.php>

Dresden.de. (χ.χ.-q). Sanierungsgebiet Äußere Neustadt | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved January 20, 2019, from <https://www.dresden.de/de/stadtraum/planen/stadtentwicklung/stadterneuerung/sanierung/Sanierungsgeb-Aeussere-Neustadt.php>

Dresden.de. (x.x.-r). Sanierungsgebiet Friedrichstadt | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved January 20, 2019, from <https://www.dresden.de/de/stadtraum/planen/stadtentwicklung/stadterneuerung/sanierung/Sanierungsgeb-Friedrichstadt.php>

Dresden.de. (x.x.-s). Seven-Years War | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/07/01/Seven-Years-War.php>

Dresden.de. (x.x.-t). Thirty Years War | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/07/01/Thirty-Years-War.php>

Dresden.de. (2015). Major City | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved July 25, 2019, from <https://www.dresden.de/en/city/07/01/Major-City.php>

Dresden.de. (2017). Semper Opera House | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved February 4, 2019, from https://www.dresden.de/en/tourism/attractions/sights/old_town/semper-opera-house.php

Dresden.de. (2019). Royal Palace | Landeshauptstadt Dresden. Retrieved September 20, 2019, from https://www.dresden.de/en/tourism/attractions/sights/old_town/royal-palace.php

Everything-everywhere. (2018). Dresden Elbe Valley. Retrieved February 2, 2019, from <https://everything-everywhere.com/unesco-world-heritage-site-163-dresden-elbe-valley/>

ICOMOS. (x.x.). History - International Council on Monuments and Sites. Retrieved June 26, 2019, from <https://www.icomos.org/en/about-icomos/mission-and-vision/history?showall=1&limitstart=>

ICOMOS. (2011). Declaration of Dresden on the "Reconstruction of Monuments Destroyed by War" (1982). Retrieved September 15, 2019, from <https://www.icomos.org/en/charters-and-texts/179-articles-en-francais/ressources/charters-and-standards/184-the-declaration-of-dresden>

Lauren Turner. (2015). Bomber Command maps reveal extent of German destruction - BBC News. Retrieved January 30, 2019, from <https://www.bbc.com/news/uk-34467543>

- Leon van Keulen. (2013). Dresden Victimised by Fury of UNESCO. Retrieved February 2, 2019, from <http://theprotocity.com/dresden-victimised-by-fury-of-unesco/>
- Sergey Kadinsky. (2017). Kaitzbach, Dresden. Retrieved October 20, 2018, from <https://hiddenwatersblog.wordpress.com/2017/09/04/kaitzbach/>
- Szuggat Amtsleiter. (2014). *Flächennutzungsplan*. Dresden. Retrieved from http://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_FNP_E_02_Begrueendung.pdf
- Tourdresden.de. (x.x.). The Neumarkt (II): The Controversy - TourDresden. Retrieved October 21, 2018, from <https://www.tourdresden.de/architektur/der-neumarkt-2-die-kontroverse/>
- UNESCO. (1976). Recommendation concerning the Safeguarding and Contemporary Role of Historic Areas. Retrieved July 2, 2019, from http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13133&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
- UNESCO. (2013). New life for historic cities: the historic urban landscape approach explained. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000220957>
- Wikipedia. (2019c). Albertbrücke. Retrieved February 2019, from <https://de.wikipedia.org/wiki/Albertbrücke>
- Wikipedia. (2019d). Blaues Wunder. Retrieved September 2019, from [https://de.wikipedia.org/wiki/Blaues_Wunder_\(Dresden\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Blaues_Wunder_(Dresden))
- Wikipedia. (2019e). Dresden. Retrieved July 2019, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Dresden>
- Wikipedia. (2019). Dresden Frauenkirche. Retrieved February 2019, from https://en.wikipedia.org/wiki/Dresden_Frauenkirche
- Wikipedia. (2019f). East Germany. Retrieved September 2019, from https://en.wikipedia.org/wiki/East_Germany/
- Wikipedia. (2017). Friedrichstadt (Dresden). Retrieved February 4, 2019, from [https://en.wikipedia.org/wiki/Friedrichstadt_\(Dresden\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Friedrichstadt_(Dresden))
- Wikipedia. (2019g). Großer Garten - Wikipedia. Retrieved September 18, 2019, from https://en.wikipedia.org/wiki/Großer_Garten

Wikipedia. (2019a). Gesellschaft Historischer Neumarkt Dresden. Retrieved September 19, 2019, from https://de.wikipedia.org/wiki/Gesellschaft_Historischer_Neumarkt_Dresden

Wikipedia. (2019h). International Council on Monuments and Sites. Retrieved June 2019, from https://en.wikipedia.org/wiki/International_Council_on_Monuments_and_Sites

Wikipedia. (2019i). Seven Years War. Retrieved February 2019, from https://en.wikipedia.org/wiki/Seven_Years%27_War

Wikipedia. (2019b). Thirty Years' War. Retrieved September 20, 2019, from https://simple.wikipedia.org/wiki/Thirty_Years%27_War

Ανδρικοπούλου, Ε., & Καυκαλάς, Γ. (2015). *Θεωρίες Πολεοδομικού Σχεδιασμού*. Θεσσαλονίκη. Retrieved from <https://opencourses.auth.gr/modules/document/index.php?course=OCRS405&openDir=/55d34c29IWuU>

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα εξωφύλλου - Προσωπική επεξεργασία <https://www.dresden.de/de/stadtraum/brennpunkte/Hochhausleitbild.php> accessed Sept.2019

Εικόνα Ενοτήτων – Προσωπική επεξεργασία Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden – Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008),Page: εξώφυλλο, Διαθέσιμο στο :

https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019 accessed Jan 2019

Εικόνα 1:

<https://opencourses.auth.gr/modules/document/file.php/OCRS405/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/1%20%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B7%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%A7%CF%89%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82%20%CE%A3%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82.pdf> accessed Sept.2019

Εικόνα 2 -<https://en.wikipedia.org/wiki/Palmanova#/media/File:Palmanova1600.jpg> accessed Sept.2019

Εικόνα 3 -<http://blog.apahau.org/wp-content/uploads/2015/01/VLD-cath-ideale.jpg> accessed Sept.2019

Εικόνα 4 -https://en.wikipedia.org/wiki/Haussmann%27s_renovation_of_Paris#/media/File:Rue-de-Rivoli-1855.jpg accessed Sept.2019

Εικόνα 5 -Αθανασίου, Ε. 2015. Η φύση στον πολεοδομικό σχεδιασμό: Από την κηπούπολη στην πόλη – οικοσύστημα. [Κεφάλαιο Συγγράμματος]. Στο Αθανασίου, Ε. 2015. *Πόλη και φύση*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. κεφ 2. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/564> accessed Sept 2019

Εικόνα 6 -https://fr.wikipedia.org/wiki/Plan_Voisin accessed Sept 2019

Εικόνα 7 - Προσωπική επεξεργασία <https://en.wikivoyage.org/wiki/Dresden> accessed Jan 2019

Εικόνα 8 - https://de.wikipedia.org/wiki/Geschichte_Dresdens#/media/File:Dresden_planskizze4_1216a.jpg accessed Feb 2019

Εικόνα 9 - https://de.wikipedia.org/wiki/Geschichte_Dresdens#/media/File:Lange_diercke_sachsen_dresden_um_1500.jpg accessed Jan 2019

Εικόνα 10- https://en.wikipedia.org/wiki/Dresden_Castle#/media/File:Schloss_1896.jpg accessed Feb 2019

Εικόνα 11 - https://de.wikipedia.org/wiki/Geschichte_Dresdens#/media/File:Dresden_planskizze5_1529.jpg accessed Oct.2019

Εικόνα 12 - Προσωπική επεξεργασία http://www.wikiwand.com/de/Dresdner_Befestigungsanlagen accessed Feb 2019

Εικόνα 13 - [https://de.wikipedia.org/wiki/Frauenkirche_\(Dresden\)#/media/File:Frauenkirche_um_1897.jpg](https://de.wikipedia.org/wiki/Frauenkirche_(Dresden)#/media/File:Frauenkirche_um_1897.jpg) accessed Jan 2019

Εικόνα 14 - <https://iif.harvard.edu/manifests/view/ids:8543956> accessed Jan 2019

Εικόνα 15 - http://www.wikiwand.com/de/Dresdner_Befestigungsanlagen accessed 2019

Εικόνα 16 - http://historic-cities.huji.ac.il/germany/dresden/maps/stockdale_1800_dresden_b.jpg accessed Jan 2019)

Εικόνα 17 - http://www.wikiwand.com/de/Dresdner_Befestigungsanlagen accessed Feb 2019

Εικόνα 18 –

https://www.etsy.com/listing/119248351/old-map-of-dresden-with-gravures-germany?ga_order=most_relevant&ga_search_type=all&ga_view_type=gallery&ga_search_query=dresden+map&ref=sr_gallery-1-9&organic_search_click=1 accessed Jan 2019

Εικόνα 19 - <https://hiddenwatersblog.wordpress.com/2017/09/04/kaitzbach/> accessed Jan 2019

Εικόνα 20 - Bénédicte Gaillard (2014), Confictive delisting process of a World Heritage Site in Germany: the case of the Dresden Elbe Valley, page 13 Διαθέσιμο στο: https://opus4.kobv.de/opus4-btu/frontdoor/deliver/index/docId/3031/file/Bénédicte_Gaillard.pdf accessed March 2019

Εικόνα 21 - https://www.discusmedia.com/maps/dresden_city_maps/6467/ accessed Feb 2019

Εικόνα 22 - Προσωπική επεξεργασία <https://skd-online-collection.skd.museum/Details/Index/865425> accessed Feb 2019

Εικόνα 23 - <http://www.das-neue-dresden.de/gauforum.html> accessed Feb 2019

Εικόνα 24 - <https://www.bbc.com/news/uk-34467543> accessed Jan 2019

Εικόνα 25 - <http://www.tracesofevil.com/1999/03/bombing-of-dresden-ib-extended-essay.html> accessed Jan 2019

Εικόνα 26 - <https://www.theatlantic.com/photo/2015/02/remembering-dresden-70-years-after-the-firebombing/385445/> accessed Jan 2019

Εικόνα 27 - <https://www.theatlantic.com/photo/2015/02/remembering-dresden-70-years-after-the-firebombing/385445/> accessed Jan 2019

Εικόνα 29 - <https://www.das-neue-dresden.de/images/2005/Stadtdichte-vor-1945.jpg> accessed Feb 2019

Εικόνα 28 - <https://www.goodnewsnetwork.org/dresden-church-rebuilt-from-wwii-ashes/> accessed Sept 2019

Εικόνα 30: - https://www.das-neue-dresden.de/images/2005/dresden-1953_luftbild.jpg accessed Feb 2019

Εικόνα 31 - Προσωπική επεξεργασία [http://stadtplan2.dresden.de/\(S\(ppaorvyimxeevm1olbcclth0\)\)/spdd.aspx](http://stadtplan2.dresden.de/(S(ppaorvyimxeevm1olbcclth0))/spdd.aspx) accessed Feb 2019 (print screen)

Εικόνα 32 – Προσωπική επεξεργασία Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden- Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), page 20
Διαθέσιμο στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019
accessed Jan 2019

Εικόνα 33 - <https://www.das-neue-dresden.de/ausstellung-das-neue-dresden.html> accessed Sept 2019

Εικόνα 34 - <https://www.das-neue-dresden.de/ausstellung-das-neue-dresden.html> accessed Sept 2019

Εικόνα 35- Προσωπική επεξεργασία Lebendige Geschichte - Urbane Stadtlandschaft Dresden – Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), page 19
Διαθέσιμο στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019
accessed Jan 2019

Εικόνα 36 - Jeffry M. Diefendorf (1990), Rebuilding Europes bombed cities, page ins14

Εικόνα 37 - Jeffry M. Diefendorf (1990), Rebuilding Europes bombed cities, page ins12

Εικόνα 38 - Jeffry M. Diefendorf (1990), Rebuilding Europes bombed cities, page ins12

Εικόνα 39 - Jeffry M. Diefendorf (1990), Rebuilding Europes bombed cities, page ins13

Εικόνα 40 - Jeffry M. Diefendorf (1990), Rebuilding Europes bombed cities, page ins13

Εικόνα 41 - Jeffry M. Diefendorf (1990), Rebuilding Europes bombed cities, page ins16

Εικόνα 42 - <http://www.das-neue-dresden.de/images/ddr/bebauungsplan-dresden-1969.jpg> accessed Jan 2019

Εικόνα 43 - <https://www.das-neue-dresden.de/images/ddr/planung-neumarkt-1983.jpg> accessed Feb 2019

Εικόνα 44 - Προσωπική επεξεργασία [http://stadtplan.dresden.de/\(S\(t2ixjfriy4y3xtch5z0v1bgd\)\)/spdd.aspx?TH=SPA_SANIERUNGSSATZ](http://stadtplan.dresden.de/(S(t2ixjfriy4y3xtch5z0v1bgd))/spdd.aspx?TH=SPA_SANIERUNGSSATZ) accessed March 2019 (print screen)

Εικόνα 45 - <http://www.dresden.de/de/stadtraum/planen/stadtentwicklung/stadterneuerung/sanierung/Sanierungsgeb-Neumarkt.php> accessed Feb 2019

Εικόνα 46 - Προσωπική επεξεργασία <http://www.dresden.de/de/stadtraum/planen/stadtentwicklung/stadterneuerung/sanierung/Sanierungsgeb-Neumarkt.php> accessed Feb 2019

Εικόνα 47 - <http://www.dresden.de/de/stadtraum/planen/stadtentwicklung/stadterneuerung/sanierung/Sanierungsgeb-Aeussere-Neustadt.php> accessed Feb 2019

Εικόνα 48 - <http://www.dresden.de/de/stadtraum/planen/stadtentwicklung/stadterneuerung/sanierung/Sanierungsgeb-Friedrichstadt.php> accessed Feb 2019

Εικόνα 49 - Προσωπική επεξεργασία Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), Διαθέσιμο στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019 accessed Jan 2019

Εικόνα 50 – Προσωπική επεξεργασία Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), Διαθέσιμο στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019 accessed Jan 2019

Εικόνα 51 – Προσωπική επεξεργασία Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), Διαθέσιμο στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019 accessed Jan 2019

Εικόνα 52 - <https://www.tourdresden.de/architektur/der-neumarkt-1-die-aufgabe/> accessed Sept 2019

Εικόνα 53 - <https://www.tourdresden.de/architektur/der-neumarkt-1-die-aufgabe/> accessed Sept 2019

Εικόνα 54 - <https://www.tourdresden.de/architektur/der-neumarkt-2-die-kontroverse/> accessed Jan 2019

Εικόνα 55 - <https://www.tourdresden.de/architektur/der-neumarkt-2-die-kontroverse/> accessed Jan 2019

Εικόνα 56 - Προσωπική επεξεργασία Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), Διαθέσιμο στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019 accessed Jan 2019

Εικόνα 57 - Προσωπική επεξεργασία Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), Διαθέσιμο στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019 accessed Jan 2019

Εικόνα 58 -

http://www.dresden.de/de/stadtraum/planen/stadtentwicklung/stadtplanung/fnp/rechtswirksamer_fnp.php#?searchkey=Fl%C3%A4chennutzung_splan&searchkey=1999&searchkey=Fl%C3%A4chennutzungspl%C3%A4nen accessed Feb 2019

Εικόνα 59 - Bénédicte Gaillard (2014), Confictive delisting process of a World Heritage Site in Germany: the case of the Dresden Elbe Valley, page 50 Διαθέσιμο στο: https://opus4.kobv.de/opus4-btu/frontdoor/deliver/index/docId/3031/file/Bénédicte_Gaillard.pdf accessed March 2019

Εικόνα 60 - Προσωπική επεξεργασία <http://theprotocity.com/wp-content/uploads/2013/11/location-of-the-bridge.png> accessed Feb 2019

Εικόνα 61 – Προσωπική επεξεργασία Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), page 20
Διαθέσιμο στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019
accessed Jan 2019

Εικόνα 62 – Προσωπική επεξεργασία Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), page 20
Διαθέσιμο στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019
accessed Jan 2019

Εικόνα 63 – Προσωπική επεξεργασία Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), page 20
Διαθέσιμο στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019
accessed Jan 2019

Εικόνα 64 – Προσωπική επεξεργασία Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), page 20
Διαθέσιμο στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019
accessed Jan 2019

Εικόνα 65 – Προσωπική επεξεργασία Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), Διαθέσιμο
στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019 accessed Jan
2019

Εικόνα 66 – Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), Διαθέσιμο στο :
https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019 accessed Jan 2019

Εικόνα 67 – Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), Διαθέσιμο στο :
https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019 accessed Jan 2019

Εικόνα 68 – Προσωπική επεξεργασία Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), Διαθέσιμο
στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019 accessed Jan
2019

Εικόνα 69 – Προσωπική επεξεργασία Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), Διαθέσιμο
στο : https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019 accessed Jan
2019

Εικόνα 70 – Lebendige Geschichte-Urbane Stadtlandschaft Dresden-Planungsleitbild Innenstadt 2008 (2008), Διαθέσιμο στο :
https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_leitb_DD_Leitbild_Endfassung_Internet.pdf 29.01.2019 accessed Jan 2019

Εικόνα 71 - Προσωπική επεξεργασία Stadtplanungsamt in Zusammenarbeit mit den Fachämtern, der Landeshauptstadt Dresden sowie dem Planungsbüro and Post und Welters GmbH, D. (2016) *Zukunft Dresden 2025+*. Διαθέσιμο στο:
https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_insek_Broschuere_DD_2025_final_Internet_n.pdf accessed Jan 2019.

Εικόνα 72 - Προσωπική επεξεργασία Stadtplanungsamt in Zusammenarbeit mit den Fachämtern, der Landeshauptstadt Dresden sowie dem Planungsbüro and Post und Welters GmbH, D. (2016) *Zukunft Dresden 2025+*. Διαθέσιμο στο:
https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_insek_Broschuere_DD_2025_final_Internet_n.pdf accessed Jan 2019.

Πηγές Χαρτών

Χάρτης1- Προσωπική επεξεργασία https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_FNP_F-1_Beiplan2.pdf accessed Sept 2019

Χάρτης 2- Προσωπική επεξεργασία https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_FNP_F-1_Beiplan5.2.pdf accessed Sept 2019

Χάρτης 3- Προσωπική επεξεργασία https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_FNP_Beiplan_8_0.pdf accessed Sept 2019

Χάρτης 4- Προσωπική επεξεργασία https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_FNP_D2_Beiplan4_Wohnen.pdf accessed Sept 2019

Χάρτης 5 - Προσωπική επεξεργασία
https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_FNP_D2_Beiplan9_Hauptverkehrsstrassennetz.pdf accessed Sept 2019

Χάρτης 6 - Προσωπική επεξεργασία
https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_FNP_D2_Beiplan13_Gruen_Freiflaeichen.pdf accessed Sept 2019

Χάρτης 7 - Προσωπική επεξεργασία
https://www.dresden.de/media/pdf/stadtplanung/stadtplanung/spa_FNP_D2_Beiplan15_Kulturdenkmaale.pdf accessed Sept 2019